

548166

БИСЕРИ СРЕД БИСЕРИТЕ

ВОЕННО ИЗДАТЕЛСТВО

Министерство на народната отбрана

СЪСТАВИТЕЛИ

Проф. ГЕОРГИ ХРИСТОВ, ГОСПОДИН ЧОЛАКОВ,
АНДРЕЙ КАЦАРОВ, АЛЕКСАНДЪР МАНОВ

БИСЕРИ СРЕД БИСЕРИТЕ

1944—1988 г.

Военно издателство • София • 1988

ПРЕДГОВОР

Бурното развитие на българския спорт, който отстоява достойно позициите на социалистическата общност на международното спортно поле, от година на година нараства, за да се нареди страната ни сред най-силните спортни държави в света. И радостно е, че най-голям дял за това възходящо развитие на родния спорт имат представителите на ЦСКА „Септемврийско знаме“.

Книгата „Бисери сред бисерите“ отразява спортния път на четиридесетте най-добри спортисти и спортистки на 40-летието на армейския клуб. Авторският колектив си постави скромната цел да разкаже на нашата общественост за трудния път към спортната слава на най-изявените армейски спортисти, които под топлия грижи на Българската комунистическа партия достигнаха високи световни върхове.

Надяваме се, че читателят ще разбере корените на успехите на състезателите и състезателките с червени фланелки, заложенни в упорит и всеотдаен труд в тренировъчните зали, в правилната работа на треньорите, научните и здравните работници, на деятелите и ръководителите, на всички, които имат принос в големите международни победи, в завоюването на множество олимпийски, световни и европейски шампионски титли.

През изминалите 40 години най-добрите спортисти и спортистки на ЦСКА дадоха многобройни доказателства за силата, умението, високия дух и моралния облик на представителите на социалистическата ни родина. Съкровищницата на родния спорт бе обогатена с нови трофеи, извоювани с ярки лобеди над силни съперници.

Когато правим равностатка на успехите от 1948 г. до днес, не може да не отбележим със законна гордост, че най-добрите спортисти на ЦСКА са челници и в нашия спорт, които в традиционните новогодишни анкети са били винаги сред десетте най-добри спортисти на България.

В тази книга са включени очерци с биографични данни за най-добрите 40 състезатели и състезателки на армейския клуб, неговите най-достойни представители, с убеждение и вяра, че от примера им ще се вдъхновяват сегашните и бъдещите армейски спортисти.

На читателите навярно ще направи впечатление, че в „Бисери сред бисерите“ не са включени очерци за някои от най-изтъкнатите армейски футболисти, безспорно заслужаващи да се нареждат сред спортистите на 40-летието. Това е извършено съзнателно, тъй като за 11-те най-известни състезатели от представителния футболен отбор на армейския клуб през този период се подготвя специално издание. Така че това не е пренебрегване на представителите на най-популярния спорт сред хилядите привърженици на ЦСКА „Септемврийско знаме“.

От съставителите

КАК БЯХА ОПРЕДЕЛЕНИ 40-ТЕ НАЙ-ДОБРИ СПОРТИСТИ И СПОРТИСТКИ НА ЧЕТИРИДЕСЕТИЛЕТИЕТО

Това стана в анкета, организирана от вестник „Народна армия“ съвместно със спортните журналисти от средствата за масова информация и специалистите на армейския клуб по случай 35-годишния юбилей на ЦСКА „Септемврийско знаме“.

Спортистите и спортистките на четиридесетилетието бяха определени според тази анкета с включването на няколко от героите от последните пет години, чиито успехи ги правят безспорни: Весела Лечева, Христо Марков, Валентин Йорданов...

ГОРДОСТТА И СЛАВАТА НА ЦСКА „СЕПТЕМВРИЙСКО ЗНАМЕ“

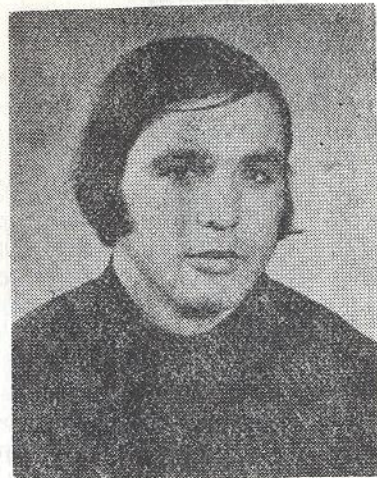
Шампионите, рекордьорите и медалистите — това е златният фонд на ЦСКА „Септемврийско знаме“.

Така изглежда (по азбучен ред) почетната листа на 40-те армейски спортисти и спортистки на четиридесетилетието, допринесли много за укрепването на армейския клуб и за излизането на родния спорт на широк друм през тези победни години на всеотрашен социалистически възход.

АНДОН НИКОЛОВ

Андон Николов е роден на 15 юни 1951 г. в София. Олимпийски и световен шампион през 1972 г. Многократен световен рекордьор и първенец на България. Възпитаник е на армейската школа по вдигане на тежести. Носител е на високи държавни и военни отличия. Заслужил майстор на спорта. Спортист на 35-летието на ЦСКА.

Майор от БНА. Треньор в националния отбор и на армейските щангисти.

АНКА ПЕЛОВА

Анка Пелова е родена на 27 януари 1939 г. в Панагюрище. Световна шампионка и рекордьорка по спортна стрелба от Тун през 1974 г. Завоювала е златни медали от европейските първенства в София, Скопие и Франкфурт на Майн. Многократна шампионка на България по стрелба с малокалибрена и пневматична пушка. В актива си има много победи и рекорди. Заслужил майстор на спорта.

Носителка е на високи държавски и военни отличия. Подполковник от БНА. От 1982 г. е началник на сектор „Спорт-

на стрелба“ при ЦСКА „Септемврийско знаме“.

АНТОНИО КРЪСТЕВ

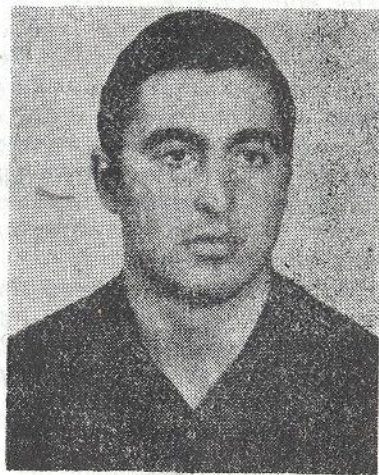
Антонио Кръстев е роден на 10 октомври 1961 г. в Хасково. Най-големите си успехи във вдигането на тежести постига като състезател на ЦСКА „Септемврийско знаме“ под ръководството на треньорите Здравко Коев и Иван Абаджиев в националния отбор. Световен юношески шампион от Сабиадоро (1981 г.). Двукратен световен шампион в двубоя при мъжете от Съонингер (1985 г.) и от София (1986 г.). Сребърен медалист от Любляна (1982 г.) и бронзов от Москва (1983 г.) и Острава (1987 г.) на първенствата на планетата. Европейски шампион от Карлмаркшцат

(1986 г.) и Реймс (1987 г.). Старши лейтенант от БНА. Награждаван с високи държавни и военни отличия.

АСЕН ЗЛАТЕВ

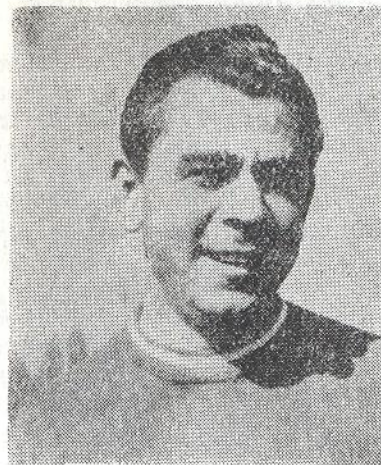
Асен Златев е роден на 23 май 1960 г. в с. Церстелево, Пловдивска област. Олимпийски шампион на игрите в Москва. Трикратен световен и петкратен европейски първенец. Носител на шест сребърни медала от първенствата на планетата и континента. Поставил е 11 световни рекорда. От 1980 г. е несменяем републикански първенец. Капитан е на националния отбор и на отбора на ЦСКА. Капитан от БНА. Удостоен е с високото звание „Герой на социалистическия труд“, носител на орден „Г. Димитров“ и на други високи

държавни и военни отличия. Заслужил майстор на спорта.

АНГЕЛ ГАВРИЛОВ

Ангел Гаврилов е роден на 24 ноември 1927 г. в Лом. В редиците на ЦСКА е още от неговото учредяване. Един от най-известните спринтьори в историята на българската лека атлетика. Рекордьор на България през 1950 г. на 100 м гл. бягане с постижение 10,7 сек. Балкански първенец. Най-голям успех — първото място на Световния младежки фестивал в Букурещ през 1953 г. Това е и първият златен медал за родината след 9 септември 1944 г. Участник на олимпийските игри в Хелзинки (1952 г.). Като треньор е подготвил много от най-добрите български спринтьори. За-

служил треньор и заслужил майстор на спорта. Награден е с „Народен орден на труда“ — златен.

БОРИС ГЕОРГИЕВ

Борис Георгиев (Моката) е роден на 6 март 1929 г. в гр. Толбухин. Той е първият българин, завоювал олимпийски медал. В ЦСКА „Септемврийско знаме“ е от 1949 г. Първата си републиканска титла печели през 1950 г. и оттогава е осем пъти несменяем шампион. В актива си има 289 срещи. Заслужил майстор на спорта. Международен съдия на АИБА. Подполковник от БНА. Носител на високи държавни и военни отличия. На XVII генерална асамблея на ЕНОК той е удостоен лично от пре-

зидента на МОК Хуан Антонио Самаранч с олимпийски орден.

БОРЯНА СТОЯНОВА

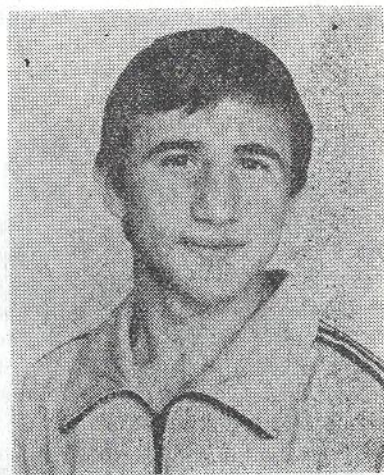
Боряна Стоянова е родена на 3 юли 1968 г. в София. Възпитаничка на армейската школа по спортна гимнастика. Заслужил майстор на спорта. Тя е първата българка световна шампионка по спортна гимнастика. Златна медалистка на прескок, бронзова призьорка на земя и четвърта в многобоя през 1983 г. в Будапеща. В състезанията за световната купа в Пекин е на шесто място в многобоя (пета на земя и шеста на греда и прескок). Многократна шампионка на България.

Носител е на държавни и военни отличия.

БРАТАН ЦЕНОВ

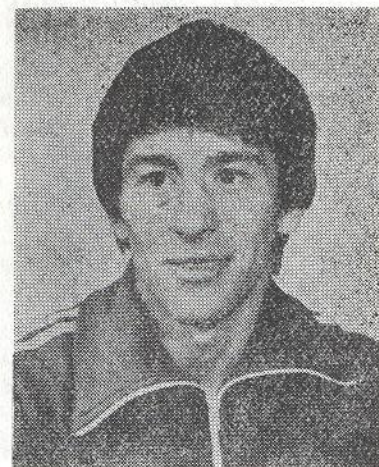
Братан Ценов е роден на 7 януари 1964 г. в Луковит. Първият му треньор е Бобе Доросиев. Високите спортни отличия завоюва в ЦСКА „Септемврийско знаме“. Световен (през 1983 г.) и два пъти европейски (през 1983 и 1985 г.) шампион, носител на сребърни медали от световните първенства през 1985 и 1986 г. и от европейските състезания през 1986 и 1987 г. и на бронзово отличие от световния шампионат през 1982 г. Победител на турнира „Дружба'84“. Носител на „Златния пояс на Никола Петров“. Заслужил майстор на спорта.

Награждаван е с орден „Народна република България“ — I степен и с воински отличия. Лейтенант от БНА.

ВАЛЕНТИН ЙОРДАНОВ

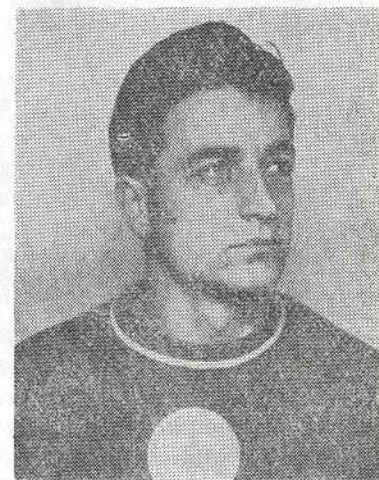
Роден е на 26 януари 1960 г. в с. Сандрово, Русенско. Откритие е на първия си треньор Георги Ачев, преподавател в Средното спортно училище в Русе. Три пъти републикански юношески шампион до 1978 г., балкански първенец (1979), европейски юношески шампион (1980). Неколкократен републикански първенец в категория до 52 кг. На европейския тепих за мъже дебютира в Лодз (1981) с бронзов медал, днес е единственият български борец в свободния стил с пет европейски титли (Варна-82, Будапеща-83, Лайпциг-85, Атина-86, Велико Търново-87). Трикратен световен шампион (Киев-83, Будапеща-85, Клермон Феран-87). Състезател е

на ЦСКА „Септемврийско знаме“ с треньор Янчо Патриков. Студент във ВИФ „Георги Димитров“. Старши лейтенант от БНА. Награждаван с високи държавни и военни отличия.

ВЕЛИК КАПСЪЗОВ

Велик Капсъзов е роден през 1934 г. в Асеновград. Той е един от най-популярните български гимнастици, донесъл много спортна слава на родината. Първият българин носител на два златни медала от европейски първенства в Люксембург и Белград. Носител е на бронзово отличие на олимпийските игри в Рим. Притежател е на два златни медала от универсиадата в София. Заслужил майстор на спорта. Награждаван е с високи държавни и военни отличия.

ВЕРКА СТОЯНОВА

Верка Стоянова е родена на 28 февруари 1955 г. в София. С отбора на ЦСКА е шесткратна републиканска шампионка за девойки. На 17-годишна възраст дебютира в представителния женски отбор. На два пъти с отбора на ЦСКА е носителка на купата на европейските шампионки (1979 — Измир, Турция, и 1984 — Лохов, ФРГ). През 1982 г. е носителка на купата на носителите на национални купи от Европа. С отбора на НРБ е европейска шампионка през 1981 г. в София и бронзова медалистка от олимпийските игри в Москва и от европейското първенство във Франция.

Заслужил майстор на спорта. Награждавана е с най-високи държавни и военни отличия.

ВЕСЕЛА ЛЕЧЕВА

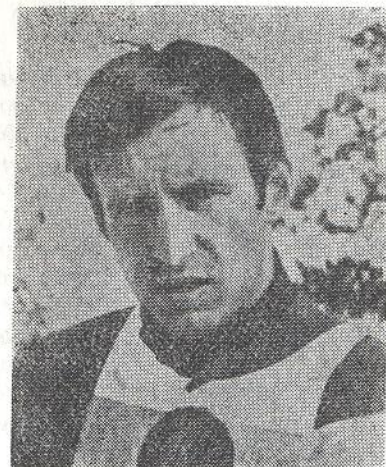
Весела Лечева е родена на 20 май 1964 г. във Велико Търново. Трикратна европейска шампионка за жени от Варна, Осиек и Братислава. Двукратна световна шампионка за жени от първенствата в Зул и Будапеща. Световна и европейска рекордьорка в стрелбата с пушка. Победителка в предолимпийския турнир в Сеул през 1987 г. С постиженията си през 1986 и 1987 г. е определена за спортист № 1 в света в трите женски дисциплини от Международния съюз по стрелков спорт (УИТ). Заслужил май-

стор на спорта. Награждавана е с високи държавни и военни отличия. Старши лейтенант от БНА.

ВЛАДИМИР БРЕЙЧЕВ

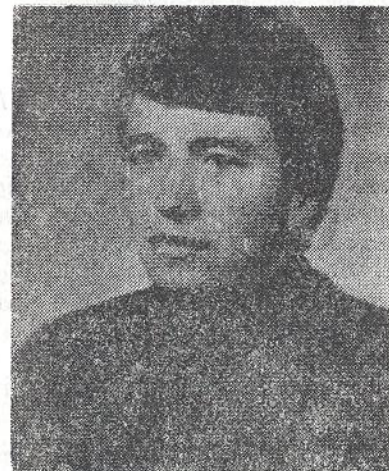
Владимир Брейчев е роден на 16 ноември 1958 г. в Самоков. Започва трудния си път в ски-скоковете в „Рилски спортист“ при треньора Симеон Димитрачков. Като състезател на ЦСКА „Септемврийско знаме“ е носител на европейската купа през 1984 г. Двукратен победител в зимните спартакиади на СКДА от Боровец и Оберхов. Златен медалист в много стартове от надпреварата на ски-скачачите от Европа в Югославия, Австрия, Италия, Унгария и други страни. Рекордьор на шанцата в Боровец — 91 м. Заслужил

майстор на спорта. Старши лейтенант от БНА. Награждаван е с високи държавни и военни отличия.

ВЛАДИМИР ВЕЛИЧКОВ

Владимир Величков е роден на 24 април 1959 г. в с. Бодрово, Софийска област. Израснал и възпитан в армейската ски-школа. Многократен републикански шампион по биатлон. Сребърен медалист на световното младежко първенство в Хохфилцен (Австрия) през 1978 г. На два пъти призьор (V място при мъжете) на световните първенства в Минск (1982 г.) и Руполдин (1985 г.). Носител е на две бронзови отличия от зимни спартакиади на СКДА. Като великолепен биатлонист е печелил отделни стартове в състезанията за световната купа.

Старши лейтенант от БНА. Заслужил майстор на спорта.

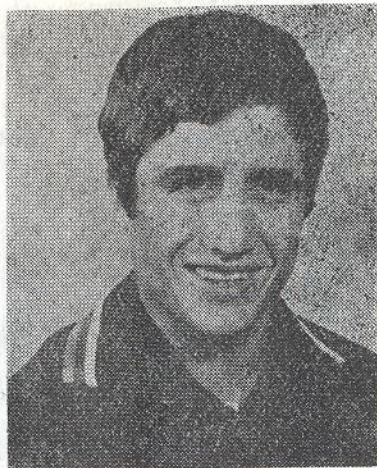
НАРОДНА БИБЛИОТЕКА
ДУЖИ И МЕТОДИ

ГЕОРГИ КОСТАДИНОВ

Георги Костадинов е роден на 16 януари 1951 г. в Бургас. Започва да боксира през 1965 г. под ръководството на специалиста Алекси Стефанов, а по-късно — на Каприел Каприелян. След това постъпва в редовете на БНА и се състезава от името на ЦСКА с треньори Васил Костов и Стоян Пиличев, като постига и най-големите си успехи.

Бронзов медалист от първото европейско първенство за младежи в Мишколц, балкански шампион от Анкара, олимпийски шампион от игрите в Мюнхен.

Награждаван е с орден „На-

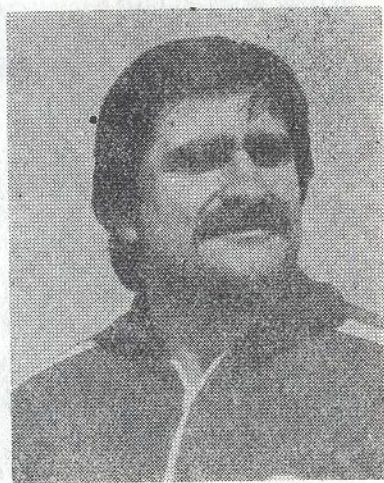

родна република България“ — I степен. Заслужил майстор на спорта.

ГЕОРГИ РАЙКОВ

Георги Райков е роден на 18 октомври 1953 в София. Възпитаник на армейската школа по борба. Неизменно е с армейското трико до 1981 г. Световен младежки шампион за 1973 г. Европейски първенец за младежи през 1975 г. След две години е световен студентски първенец. Трети в света и втори в Европа при мъжете. Сребърен медалист на световното и европейското първенство през 1978 г. Олимпийски шампион от Москва. Заслужил майстор на спорта.

Носител е на орден „Г. Димитров“ и високи военни отличия.

чия. Капитан от БНА. Треньор по борба в ЦСКА „Септемврийско знаме“.

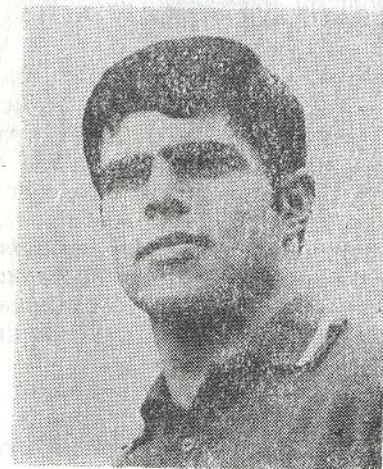
ДИМИТЪР ЗЛАТАНОВ

Димитър Златанов е роден на 9 ноември 1948 г. в Ихтиман. Започва да играе волейбол в местното дружество. В отбора на ЦСКА е от 1967 г., с който е 9 пъти шампион на България. Европейски клубен първенец през 1969 г. Носител на купата на носителите на национални купи на Европа през 1976 г. Участник е в националния отбор на четири европейски и четири световни първенства и три олимпиади. Най-титлуваният български волейболист. Вицешампион от световното първенство през 1970 г., вицешампион от олимпийските игри през 1980 г.,

ДИМИТЪР КАРОВ

Димитър Каров е роден на 27 ноември 1943 г. в София. Възпитаник на армейската волейболна школа. Обявен е за най-добрия разпределител в света през 1970 г. и за всички времена на България. Капитан на националния отбор, с който е носител на сребърен медал от световното първенство в София и е завоювал четвърто място на олимпийските игри в Мюнхен. С отбора на ЦСКА е 7 пъти първенец на страната и европейски клубен шампион през 1969 г.

Носител е на високи държавни и военни отличия. Заслу-

шампион на световните студентски игри през 1977 г. Заслужил майстор на спорта.

жил майстор на спорта. Подполковник от БНА.

ЗДРАВКА ЙОРДАНОВА

Здравка Йорданова е родена на 9 декември 1950 г. в София. Състезателка на ЦСКА „Септемврийско знаме“ от 1964 г. Заслужил майстор на спорта. Олимпийска шампионка и носителка на един златен и два сребърни медала от световните първенства по академично гребане. Многократна шампионка на България. Сега е журналистка във в. „Народен спорт“. Член е на Българския олимпийски комитет. Носителка е на много държавни и военни отличия.

СВЕТЛА ОЦЕТОВА

Светла Оцетова е родена на 23 ноември 1950 г. в София. Възпитаничка на ЦСКА. Заслужил майстор на спорта. Олимпийска шампионка и носителка на един златен и два сребърни медала от световните първенства по академично гребане. Многократна шампионка на България.

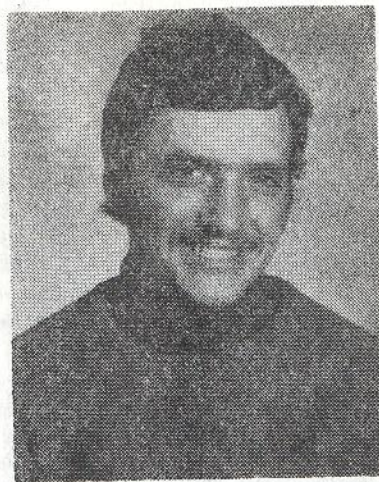
Член е на Международната и на Българската федерация по гребане и на Българския олимпийски комитет, където е и председател на клуб „Олимпийец“. Носителка на високи държавни и военни отличия.

И двете състезателки са първите българки, носителки на златен олимпийски медал.

ИВАН ЛЕБАНОВ

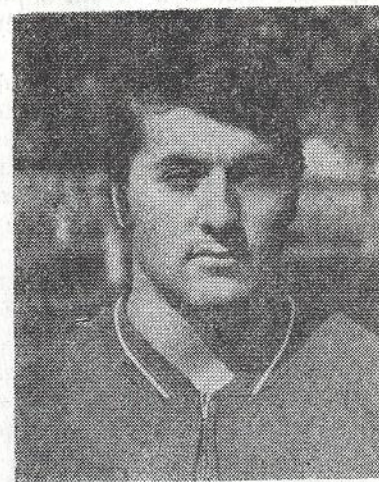
Иван Лебанов е роден на 10 септември 1957 г. във Велинград. Първият български спортист, спечелил медал от зимни олимпийски игри през 1980 г. в Лейк Плесид — трети в бягането на 30 км. Носител е на отличия от зимни спартакиади на Спортния комитет на дружеските армии. Многократен републикански шампион в ски-бяганята. Световен юношески първенец за 1977 г. Двукратен световен студентски шампион на 30 км през 1978 и 1981 г. Многократен призвор от състезанията за световната купа. Награждаван е с високи държавни и военни отличия. Заслужил майстор на спорта.

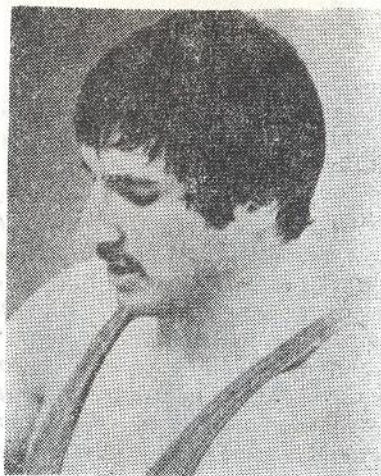
Капитан от БНА. Сега е старши треньор на отборите на ЦСКА „Септемврийско знаме“ по ски-бяганя.

ЙОРДАН БИКОВ

Йордан Биков е роден на 17 ноември 1950 г. в Пазарджик. Като голям състезател израства в редовете на Българската народна армия. Олимпийски и световен шампион е в категория до 75 кг през 1972 г. Втори е в Европа през 1973 г. Световен рекордьор е в трибоя през 1972 г. Награден е с орден „Народна република България“ — I степен. Заслужил майстор на спорта. Сега работи в отдела за тежка атлетика при физкультурното дружество „Хебър“ — Пазарджик.

Иордан Митков е роден на 3 април 1956 г. в Асеновград. Най-високите си постижения и отличия завоюва като състезател на ЦСКА „Септемврийско знаме“. Олимпийски и световен шампион е в категория до 75 кг през 1976 г. Европейски първенец през 1975 г. и носител на бронзово отличие през 1976 г. Четири пъти е световен рекордьор. Награден е с орден „Народна република България“ — I степен. Заслужил майстор на спорта. Треньор по вдигане на тежести в родния си град.

КОНСТАНТИН ТОТЕВ

Константин Тотев е роден на 27 януари 1927 г. във Велико Търново. Има две висши образования — ВИАС (специалност „Архитектура“) и ВИФ „Г. Димитров“. Заслужил майстор на спорта по баскетбол. Дългогодишен капитан на ЦДНА (шампион на страната — 1949, 1950, 1951 г.) и на националния тим, и то в неговите връхни точки — V място на олимпийските игри в Мелбърн и II място на европейското първенство в София.

Сега е архитект. Носител е на ордените „Кирил и Методий“ — I степен и „Червено

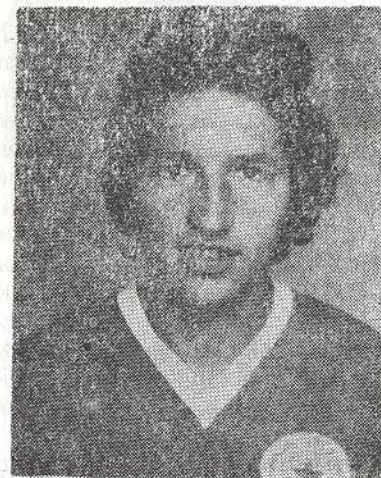

знаме на труда“. Автор е на значката на ЦСКА „Септемврийско знаме“.

КРЪСТАНА СТОЕВА

Кръстана Стоева е родена на 5 януари 1941 г. в с. Стойките, Пловдивска област. Голямата си спортна кариера започва и завършва в ЦСКА. Притежателка е на повече от 50 златни медала от шампионатите по ски. Участничка в олимпийските игри в Скуо Вале в Инсбрук. Световна студентска шампионка. Завоювала е три пъти места на световното първенство в Осло, победителка в бягането на 5 и 10 км на пред-олимпийската седмица в Гренобъл.

Награждавана е с високи държавни и военни отличия. Заслужил майстор на спорта.

Майор от БНА. Сега е началник на сектор „Ски, ориентирание и алпинизъм“ при армейския клуб.

МАНУЕЛА МАЛЕЕВА

Мануела Малеева е родена на 14 февруари 1967 г. в София. Възпитаничка на ЦСКА. През 1984 г. спечели пет големи тенистурнира и достигна до шесто място в класацията на световната тенисфедерация. Обявена бе за най-бързо прогресиращата състезателка в света. Побеждавала е Крис Евърт, Хана Мандликова, Хеленка Сукова, Пам Шрайвър, Клаудия Коде, Габриела Сабатини и др. Носителка е на златен медал в шампионата по тенис на СКДА.

Заслужил майстор на спорта.

Удостоявана е с високи държавни отличия.

МАРИЯ ГИГОВА

Мария Гигова е родена на 21 април 1947 г. в София. Възпитаничка на армейската гимнастическа школа. Абсолютна световна шампионка по художествена гимнастика през 1969, 1971 и 1973 г. Участничка е в 5 световни първенства, където е завоювала общо 15 медала. Освен трите шампионски титли в многобоя тя е носителка и на златни медали на уредите обръч през 1967, 1969, 1971 и 1973 г.; без уред през 1969 г. и топка през 1971 г. Абсолютна балканска шампионка през 1971 и 1972 г. Герой на социалистическия труд. Заслужил майстор на спорта на България и на СССР.

Сега е председател на Българската федерация по художествена гимнастика.

МИЛКО БОБОЦОВ

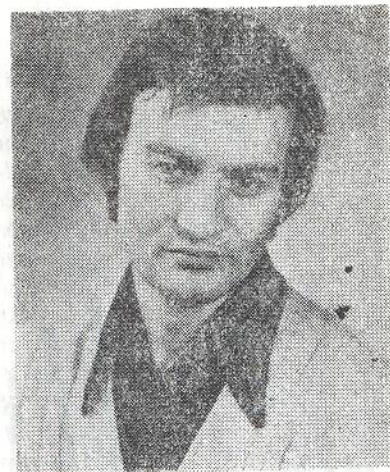
Милко Бобоцов е роден през 1931 г. в село Дряново, Пловдивска област. Многократен републикански шампион. Преди 27 години бе удостоен с най-високото световно шахматно звание — международен гротмайстор. Първият българин, който притежава тази титла. Участник е в олимпиади, световни и европейски първенства с положителен баланс от игрите на различните дъски. Дългогодишен капитан на отбора на ЦСКА и на националния тим. С много победи на големи международни турнири.

Награждаван е с високи държавни и военни отличия.

НЕДЕЛЧО КОЛЕВ

Неделчо Колев е роден на 26 март 1953 г. в Каблешково, Бургаска област. Световен и европейски шампион по вдигане на тежести през 1973 и 1974 г. Световен и европейски вицешампион през 1979 г., с бронзов медал от олимпийските игри през 1980 г. Многократен световен рекордьор. Състезавал се е в кат. до 75 кг. За героизма по време на световния шампионат през 1975 г. в Москва е награден със съветския орден „За воля и мъжество“. Удостояван е с високи държавни и военни отличия. Заслужил майстор на спорта. Възпитаник на ЦСКА. Сега е майор от БНА, треньор по вдигане на тежести на националния отбор и армейския клуб. Спортист № 1 на тридесетилетието на ЦСКА.

Заслужил майстор на спорта. Възпитаник на ЦСКА. Сега е майор от БНА, треньор по вдигане на тежести на националния отбор и армейския клуб. Спортист № 1 на тридесетилетието на ЦСКА.

НЕНЧО ХРИСТОВ

Ненчо Христов е роден през 1933 г. във Варна. Активната си дейност като колоездач започва в ЦСКА. Победител в X юбилеен пробег на мира Прага—Берлин—Варшава. Победител в обиколките на Египет, Югославия и България. Многократен шампион на страната на пистата и шосе. Спортист № 1 на двадесетилетието на ЦСКА „Септемврийско знаме“. Награждаван е с високи държавни и военни отличия. Подполковник от запаса. Сега е първи заместник-председател на Българската

федерация по колоездене.

НИКОЛА СТАНЧЕВ

Никола Станчев е роден на 11 септември 1930 г. в с. Твърдица, Бургаска област. За първи път стъпва на тенис през 1948 г. Първата си републиканска титла печели през 1950 г. След това осем пъти е шампион по свободна борба и три пъти по класическа. Балкански първенец. Носител на три сребърни медала от световните младежки фестивали от Букурещ, Варшава и Москва. Като армейски състезател е първият българин, спечелил златен олимпийски медал на игрите в Мелбърн през 1956 г. Заслужил майстор на спорта. Награждаван е с високи дър-

жавни и военни отличия. Сега е началник на свободната борба в „Черноморец“ (Бс).

НОРАИР НУРИКЯН

Нораир Нурикян е роден на 26 юли 1948 г. в Сливен. Състезателната си дейност започва в АФД „Сливен“. Олимпийски шампион на игрите в Мюнхен и Монреал. Многократен световен, европейски и републикански шампион. Световен рекордър по вдигане на тежести. Състезавал се е в категориите до 56 и до 60 кг. Като състезател на ЦСКА е удостоен със званието „Герой на социалистическия труд“ и с орден „Г. Димитров“. Удостояван е и с други високи държавни и военни отличия. Заслужил майстор на спорта. Сега е треньор на национал-

ния отбор по вдигане на тежести.

НИКОЛИНА ЩЕРЕВА

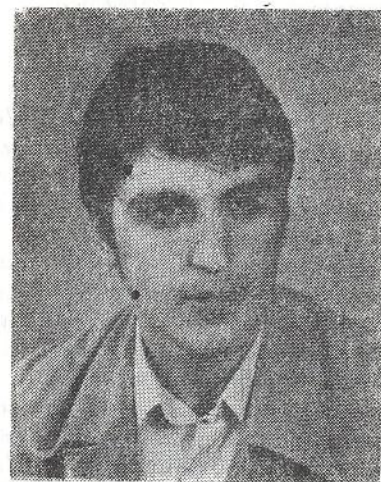
Николина Щерева е родена на 21 януари 1955 г. в София. Израснала, подготвена и възпитана в армейската лекоатлетическа школа. Два пъти е европейска шампионка на 800 м в зала през 1976 и 1979 г. Завоювала е сребърен медал на 800 м на олимпийските игри в Монреал през 1976 г., както и четвъртото място в дисциплината 1500 м. Световна рекордърка в щафетата 4 × 800 м през 1975 г. Балканска шампионка на 800 и 1500 м през 1975 г. Златна медалистка е на 800 м в състезанията за световната купа през 1980 г. Награждавана е с ор-

ден „Народна република България“ — I степен. Заслужил майстор на спорта. Офицер от БНА.

ПЕТКО МАРИНОВ

Петко Маринов е роден на 11 юни 1949 г. в Бургас. Спортният му стаж започва от 1962 г. и завършва триумфално през 1981 г. Изиграл е над 600 мача в „А“ републиканска баскетболна група и 250 срещи с националната фланелка. Четири пъти е републикански шампион и шест пъти е носител на купата на НРБ. Носител на два сребърни и два бронзови медала от шампионати на СКДА. Два пъти е бил в шестцимата на символичния европейски отбор. Два пъти полуфиналист в турнира за купата на носителите на национални купи. Майор е от БНА. Удостояван

е с държавни и военни отличия. Сега е старши треньор на баскетболния отбор на ЦСКА.

ПЕТЪР ГЕОРГИЕВ

Петър Георгиев е роден на 4 март 1961 г. в София. Възпитаник на армейската плувна школа. Първи треньор — Виолета Михайлова. Републикански шампион става през 1979 г. На олимпийските игри в Москва е 13-и в скоковете от трамплин и 18-и от кула. 11 пъти шампион на страната от кула и трамплин. Осем пъти балкански първенец. Европейски шампион от трамплин в Рим през 1983 г. Втори на европейското първенство в София през 1985 г. Заслужил майстор на спорта. Награждаван е с високи дър-

жавни и военни отличия. Старши лейтенант от БНА.

ПЕТЪР ЛЕСОВ

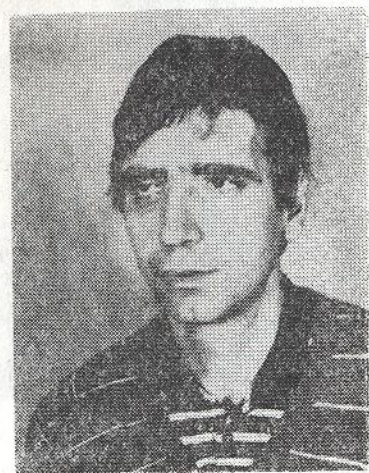
Петър Лесов е роден на 15 септември 1960 г. в гр. Раковски. Започва състезателната си дейност в „Локомотив“ (Пд) при Петър Стойчев. В редовете на БНА като състезател на ЦСКА под ръководството на треньора Николай Джелатов се оформя като един от най-изтъкнатите български боксьори. Световен юношески шампион през 1979 г. Олимпийски шампион на игрите в Москва. Два пъти покорява европейските върхове в Тампере (1981 г.) и Варна (1983 г.) Носител на купа „Странджата“ през 1984 г. Петкратен републикански шампион. Награждаван е с високи дър-

жавни и военни отличия. Офицер от БНА. Заслужил майстор на спорта. Сега е треньор по бокс в АФД „Тракия“ (Пд).

РУМЕН ПЕЙЧЕВ

Румен Пейчев е роден на 28 септември 1951 г. в Перник. Започва да тренира баскетбол в родния си град. Активен състезател е в продължение на 20 години. В редиците на ЦСКА се включва през 1972 г. и тук играе непрекъснато до приключване на състезателната си кариера през 1986 г. Капитан на отбора на ЦСКА в продължение на 10 години. 7 пъти е шампион на страната и 6 пъти — носител на купата на Народна република България. В националния отбор е играл над 250 мача. Най-добро класиране — пето и шесто място на европейските първенства. Майстор на спорта. Капитан

от БНА. Сега е треньор на мъжкия баскетболен отбор на ЦСКА.

СТЕФАН КАЛЪПЧИЕВ

Стефан Калъпчиев е роден на 21 януари 1921 г. в Благоевград. На 16-годишна възраст встъпва в редовете на РМС. През януари 1944 г. става партизанин. След победата на Деветосептемврийската революция отива на фронта. На 7 февруари 1957 г. поставя първия световен рекорд (височина 10 300 м със забавено разтваряне на парашута). Автор е на 7 световни рекорда. При изпълнение на служебния си дълг загива на 25 февруари 1965 г. Заслужил майстор на спорта. Полковник от БНА. Награждаван е с високи държавни и военни отличия. Пър-

вият българин, награден от ФАИ с почетния диплом „Пол Тисандие“.

ТАНЯ БОГОМИЛОВА

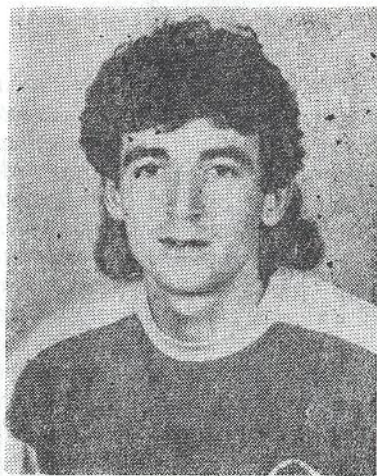
Таня Богомилова е родена на 7 април 1964 г. в София. Възпитаничка на плувната школа на ЦСКА „Септемврийско знаме“. Една от най-силните състезателки по плуване (брустови дисциплини) в света. Европейска шампионка и сребърна медалистка от световното първенство на 200 м бруст. Носителка на бронзови медали от първенствата на континента и планетата на 100 м бруст. Шампионка на 100 и 200 м бруст на универсиадата в Кобе — Япония. Заслужил майстор на спорта. Награждавана е с високи дър-

жавни и военни отличия. Старши лейтенант от БНА.

ХРИСТО МАРКОВ

Христо Марков е роден на 27 януари 1965 г. в с. Борово, Разградска област. Световен и европейски шампион на троен скок в зала за 1985 г. Победител на състезанията за европейската купа в Будапеща с постижение 17,77 м, с което е първият българин, подобрил европейски рекорд. Носител на бронзов медал от състезанията за световната купа в Камбера. Европейски шампион за 1986 г. от Шутгарт и вицешампион в зала през следващата година в Лиевен (Франция). Световен шампион в Рим'87 с нов европейски рекорд 17,92 м. Заслужил майстор на спорта.

Награждаван е с високи държавни и военни отличия. Младши лейтенант от БНА.

ЧАВДАР ДЖУРОВ

Чавдар Джуров е роден на 31 май 1945 г. в София. Завършил е с отличен успех Военновъздушната академия „Жуковски“ в СССР. С парашутизъм започва да се занимава през 1963 г. в армейския парашутен клуб. Има изпълнени над 200 парашутни скока, от които два чрез катапултиране. Поставил е два световни и четири републикански височинни рекорда. Загинал при изпълнение на служебния си дълг на 14 юни 1972 г. Награден е с почетния диплом „Пол Тисандие“. Заслужил майстор на спорта.

Капитан от Българската народна армия.

Димитър Кожухаров
ПО ЗАКОНА НА ЖЕЛЯЗНАТА ИГРА

„Много палав! Големи бели!“ — често се оплакват родители и учители. Съзнателно или не, възрастните желаят да изтръгнат от децата енергията в излишък, тяхната бликаща жизненост, да потушат огъня. Вместо да насочат този разгарящ се устрем, те налагат умиротворената атмосфера на изкуствата — пиано, цигулка, рисуване, пеене — или спокойната обстановка при изучаването на чужди езици в свободното за ученика време. Момченцата порастват, идват годините на родната казарма, в която изведнъж избуява срамът от пропилените детски игри, от липсата на сила и смелост.

Андон Николов е бил немирник. Буен и неудържим. Именно излишъкът от енергия у момчето кара учителя Йордан Станишев да търси начин за канализирането ѝ. Дванадесетгодишният палавник попада за една сутрин при треньора по вдигане на тежести в ЦСКА Александър Иванов. Но Андончо има други увлечения: футбол, гимнастика, борба, лека атлетика... Година и половина по-късно треньорът среща случайно момчето в трамвая и пак го капи в залата, „на гости“. Заинтригувано от това внимание, момчето тръгва на тренировки, които отправят кипящата му енергия във възхитителна дванадесетгодишна спортна кариера... Същата 1968 г. то се среща за първи път с Иван Абаджиев, бъдещия прославен специалист. Андон е една от „олимпийските надежди“, подготвяни от Абаджиев. „Надеждата“ разцъфва, прави скок в своето развитие в условията на непознатите дотогава триразови тренировки. Две години по-късно той поставя първия си световен рекорд за юноши в изхвърлянето на състезанията на СКДА в Москва. След още две години, в напрегатите месеци преди олимпийските игри в Мюнхен, включеният в разширения състав на националния състав Андон Николов ще запомни думите на Иван Абаджиев: „Човек става такъв, каквито са неговите мечти. Лош е този войник, който не мечтае да стане генерал — посредствен е спортистът, който не се стреми към олимпийския медал!“

1972 г. Историческа година за българското вдигане на тежести. Година на българското чудо в Мюнхен. Нораир Нурикан — олимпийски шампион! Младен Кучев — сребърен медалист! Йордан Биков грабва олимпийската титла със световни рекорди, които смайват света! . . . И всичко това на тези игри, преди тях родината няма нито едно олимпийско отличие и вдигането на тежести се е причислявало към изоставащите спортове в България! . . .

В категорията до 90 кг владеева незабравимият многократен световен рекордьор и шампион Давид Ригерт, съветският шангист, оставил епоха в този спорт. Атанас Шопов и Андон Николов мечтаят за второто и третото място. И когато Абаджиев идва в залата за загряване и казва: „Ригерт получи нула в изхвърлянето. . .“, те не могат да повярват, казаното се приема за странна шега. . . Детската буйност на Андон е вече силен, мъжествен характер. Внезапният обрат и появилата се още по-голяма отговорност събуждат у 21-годишния младеж онези способности за пълна мобилизация, необходими за преодоляването на стреса. . . Николов и Шопов имат еднакъв резултат в повдигането, но Николов получава преимущество от десет килограма в изхвърлянето. В изтласкването Бетенбург от Швеция бързо свива знамената и се нарежда на третото място в крайното класиране. Кой от българите ще грабне титлата? . . . Андон покорява 185, препъва се на 190, но в третия опит събира цялата си енергия в пестник — заковава шангата над главата. Шопов е значително по-силен в това движение, но е разтърсен от отпадането на Ригерт. Изпуска шангата, тежка 192 кг, а как летеше тя над изпънатите му ръце по време на подготовката! . . . Вторият опит е сполучлив. Желаете 202,5 кг — точно толкова е нужно да изтласка, за да стане пръв. . . Колосално напрежение. . . Шангата не се подчинява, но зрителите изпращат юначния българин с аплодисменти. Следва звезден миг! Бляскат светкавиците на фоторепортерите и по страниците на световната преса се появяват чудесните български „аполоновци“, вдигнали високо ръце за поздрав. Те са на най-високите места на олимпийската стълба на победителите!

Европейско първенство в Мадрид. Николов е втори, след Ригерт. На следващия шампионат на континента във Верона отново второ място, но от невероятното надмощие на Ригерт няма и помен. Двамата събират в двубоя по 385 кг — нов световен рекорд. Пръв го поставя българинът. Шампион е Ригерт, защото е с по-малко лично тегло. Андон се готви да завладее мястото на фаворит в категорията и се случва. . . нещастieto! При игра на

футбол той скъсва сухожилието на четириглавия бедрен мускул на левия крак. . . Начало на предълго ходене по мъките: абсцеси, нетърпими болки, пет операции! Шестата е в Москва, а името на спасителя е професор Миронова от Централния институт за травматология и ортопедия. В годината на игрите в Монреал, през пролетта, болният е посетен от мил другар — Давид Ригерт, който, току-що завърнал се от Берлин с поредната си европейска титла, с прегръдка и букет дъхави цветя иска да влее сили на своя другар съперник.

Възстановяването върви извънредно бавно. Кракът е два пъти по-тънък от нормалното му състояние преди контузията. Тренировките са плахи. В очите на колегите има мъжко неудобство, така виновно и плахо се попоглежда към познат инвалид. . .

„Не! Повече така не може да продължава! Започвам отново!“ — самоубеждава се олимпийският шампион. Бяха го напълно отписали, а Андон Николов — немирникът от детството, изважда на показ челичения си характер, единствен в унисон с „желязната игра“. Иван Абаджиев взема решение: смяна на методиката на подготовка, големи натоварвания, привличане на млади юнаци на мястото на „старата гвардия“, която предпочита да удължава следолимпийската почивка до безкрайност. Андон подкрепя своя наставник, въпреки че осъзнава трудностите, с които трябва да се сблъска. Застава начело на младата дружина и дава пример за упоритост и трудолюбие. Той може да бъде сравнен само със световноизвестния Валери Брумел, завърнал се на пистата след катастрофа!

Годината на европейското първенство в Хавиржов. Шангистът с усилия изперва в изхвърлянето Ригерт! Андон Николов получава най-ценния си медал — бронзов. Той се хвърля в тренировките, сякаш залата е бойно поле! Подпомогнат от воинския си дух надминава себе си. Волята издържа, но мускулите. . . Осем месеца лекува травма в лакътя, а в олимпийската година остри болки се обаждат в болния крак. Край? . . . Да. Но нищо не може да го раздели с любимия спорт! След като подготвя възпитаници в спортното училище на ЦСКА и олимпийското звено в армейската школа, през 1985 г. става един от треньорите в националния състав под ръководството на обичания и почитан Иван Абаджиев. Последователно се грижи за подготовката на Антонио Кръстев, Асен Златев, Иван Чакъров, а в последно време на Валентин Гюров и Йордан Демирев.

Бъдещето на Андон Николов? . . . Високият и строен офицер с обаятелни усмихнати очи отговаря кратко: „Професионално отношение към работата. Честност.“

Марин Христов

ГОЛЯМАТА ОБИЧ

Преди много години едно миловидно момиче се записва, макар и малко неочаквано за мнозина според тогавашните разбирания, не в секцията по атлетика, а в кръжока по спортна стрелба на някогашната Доброволна организация за съдействие на отбраната (ДОСО) в родния си град Панагюрище. Сега Анка Пелова обяснява случайното на пръв поглед увлечение в стрелбата с това, че в този спорт всичко зависи от състезателя, от неговата предварителна подготовка, от уменията му да се съсредоточи, когато застане на огневата линия.

А без съмнение е имало и малко наследственост. Бащата на момичето бил страстен и известен в този край ловец. И други от рода се увличали от гонитбата на дивеч, от точната стрелба. Самата Анка от малка с вълнение гледала пушките на баща си, патрондашите, ловджийските одежди. Но знаела: това са неща, достъпни само за онези, които умеят да боравят с тях. В това отношение бащата с основание е бил много стриктен, казвал, че пушката гърми веднъж и празна. Може би точно тогава момичето е решило да изучи стрелковото майсторство.

Онова, което обнадеждава Анка Пелова и ѝ вдъхва вяра, че може да стори нещо в спортната стрелба, е първото ѝ участие в републиканското първенство през 1958 г. Тогава печели второто място. А после момичето, обикнало спортната стрелба, става многократно републиканска шампионка, първа на Балканите, световна шампионка, четири пъти е европейска шампионка индивидуално и четири пъти — отборно, притежателка е на европейски и световни рекорди. За прослава на любимия спорт, на клуба, който ѝ дава възможност да прояви качествата си — ЦСКА „Септемврийско знаме“.

През онази далечна година, когато Анка Пелова разглежда с вълнение първия си медал от републиканско първенство и среброто му блести за нея като злато, сменят вида на мишените. Те придобиват сегашния си вид. Любопитно е, че тогава оръжието не е било така качествено, както сега, не са достигали и като

качество, и като количество боеприпасите, екипировката била елементарна. Ето защо огромно значение за успеха или за неуспеха имали личните качества на състезателите.

Звездният миг на Анка Пелова е на световното първенство в Тун (Швейцария) през 1974 г. Тогава в дисциплината 3×20 изстрела с малокалибрена пушка тя печели шампионската титла. Постига 576 т. — не ѝ достига само една точка, за да изравни тогавашния световен рекорд!

През 1975 г. Анка Пелова защитава авторитета си на световна шампионка. На европейското първенство у нас тя печели първото място с 580 т. — постижение, по-високо от европейския и световния рекорд! И на следващото първенство на континента — през 1976 г. в Скопие — българката отново е шампионка, отново с 580 т. На същото състезание печели златен медал и в дисциплината 60 изстрела легнал. Успешно ѝ и в европейското първенство във Франкфурт на Майн (ФРГ) през 1979 г., където е шампионка на 60 изстрела легнал и отборна шампионка.

Ала няма никакво съмнение, че най-успешна за Анка Пелова е 1980 г. Още през януари тя изненадва най-добрите стрелци мъже в шампионата на Въоръжените сили на СССР и е първа на 60 изстрела легнал с абсолютен резултат — 600 от 600 възможни точки! По-късно на европейското първенство с пневматично оръжие в Осло печели бронзов медал, а отборно нашият състав е първенец на континента. В Испания на европейското първенство с малокалибрено оръжие Анка Пелова, заедно с Нонка Матова и Весела Лечева, печели отборната титла на 60 изстрела легнал. А в дисциплината 3×20 поставя нов европейски и световен рекорд.

Ако сега запитате Анка Пелова кога е била най-щастлива в спортната си кариера, тя навярно ще побърза да отговори: „Когато станах световна шампионка в Тун през 1974 г.“

Едва ли би могло да бъде иначе, защото наистина е щастие за спортиста, когато успее да надделее над всичките си съперници, да се изкачи на най-високото стъпало на почетната стълбичка. И то в спорт като стрелбата, където във всяка дисциплина стартират по повече от сто души, а най-малко двадесетина от тях са с претенции (и възможности!) за медали. А освен това има и странични фактори, които понякога изиграват лоши шеги и на най-добре подготвените.

Сега подполковник Анка Пелова е началник на сектор „Спортна стрелба“ в отдел „Спортни игри“ на ЦСКА „Септемврийско

знаме“. Има достатъчно грижи с подготовката на висококласни състезателки и състезатели. Мисля си, че са доволни от работата ѝ — вече пет години тя доказва колко важно е да имаш опит, а и умение да го предаваш на другите.

— Важно е да убедиш всички — и треньори, и състезатели, че новите успехи могат да бъдат осъществени само със съвременни, нови методи на подготовка — казва Анка Пелова. И добавя: — Не беше леко, но опитът ми и вярата на хората, че аз наистина познавам добре този спорт, ми помогнаха да надделея над някои остарели схващания.

А че е наистина така, говори фактът, че през последните пет години в ЦСКА „Септемврийско знаме“ са подготвени нови 24 майстори и 63 кандидат-майстори на спорта. Наистина школа за майсторство има армейският клуб в спортната стрелба!

Анка Пелова обаче смята, че не всичко е сторено. Все още е малък броят на учениците в спортното училище със специалност стрелба — само по десет на година. Това в известна степен затруднява подготовката на качествен резерв от собствени кадри. Но пък е хубаво, че е подобрен качественият подбор на учениците — те преминават предварителна школа: и общофизическа, и техническа. Може би затова още 13-годишна Яна Василева (родена през 1974 г.) вече успя да стане най-младата майсторка на спорта у нас.

Сега в състезанията отново се появява името Пелова. Онези, които редовно посещават стрелбищата, знаят, че това е дъщерята на Анка — Людмила. През юли на международен турнир в Полша тя бе единствената българка, класирала се за финалите на автоматичен пистолет. Е, остана на четвърто място, но с резултат, който е по-висок от републиканския рекорд.

Майката е доволна, че дъщеря ѝ старателно усвоява майсторството. Имало е време, когато момичето казвало: „Няма да стрелям, защото непрекъснато ме питат кога ще започна!“ По-късно обаче Людмила решила, че стрелбата е наистина интересен спорт, щом толкова дълго е успявала и все още успява да заплени майка ѝ. И започнала да стреля.

— Не случайно я насочих към дисциплините с пистолет. Те се развиват отскоро у нас — казва Анка Пелова. — И ще изпитам удовлетворение, когато Людмила се наложи.

Вече втора година майката е треньорка на дъщеря си. Резултатите показват, че подобна „семеетвеност“ има бъдеще. . .

Анка Пелова постигна много в спортната стрелба. Хубаво е, че сега се стреми според силите и възможностите си да отвърне

с добро на любимия си спорт, да му даде и знанията, и уменията си. И опитът, натрупан през годините.

Когато я запитах кой е треньорът, който най-много ѝ е допаднал, Анка Пелова без колебание посочи името на Веселин Йолов. И обясни защо — той знаел добре възможностите ѝ, изисквал от нея онова, което умее да прави. И тогава Пелова изпълнявала всяка задача съвестно, а майсторството ѝ се повишавало.

Когато разговаряхме, Анка Пелова сподели мисли и за обществено признание на спорта. Тя си спомни с вълнение как през 1974 г., когато пътували след световното първенство от Тун за Цюрих, където щели да вземат самолета за България, началникът на жп гарата дошъл лично да я поздрави от името на всички свои колеги. Сърдечни били поздравленията към световната шампионка и на летището, където граничарите прочели името ѝ в паспорта.

Тя, за съжаление, не си спомня много подобни случаи у нас. Дали сме по-малко вежливи от швейцарците, или считаме все още признанието за излишен жест на внимание!

Велизар Захариев

НАЙ-СИЛНИЯТ БЪЛГАРИН

Антонио Кръстев е роден на 10 октомври 1961 година в Хасково. В залата по вдигане на тежести попада дванадесетгодишен, през 1973 г. Негов първи треньор е Иван Тенев. Антонио Кръстев е възпитаник на спортното училище в Хасково. Старши лейтенант от Българската народна армия и защитава клубните цветове на ЦСКА „Септ. знаме“, където негов треньор е Здравко Коев. В националния отбор се готви под личното наблюдение на героя на социалистическия труд Иван Абаджиев.

Антонио Кръстев е притежател на 10 републикански титли и заедно с Асен Златев, Нено Терзийски и Стефан Топуров е в основата на отборните успехи на армейското дружество — несменяем отборен шампион в продължение на повече от двадесет години. В „паспорта“ на световните рекорди неговото име е записано 10 пъти — 6 пъти като юношески рекордьор и 4 световни рекорда за мъже (2 през 1986 г. на световното първенство в София и 2 през 1987 г. на европейското първенство в Реймс). През 1981 година е световен шампион за юноши в италианския град Линяно Сабиадоро, на следващата година в Люблина вече е световен вицешампион сред мъжете, през 1983 г. на световното първенство в Москва е трети, като пропуска пред себе си само двамата съветски богатири, световните рекордьори Писаренко и Курлович, във Витория на европейското първенство през 1984 г. е втори след Писаренко, 1985 година му носи първия голям успех — световната титла в шведския град Съодергале. Година на триумфа е 1986 — европейски шампион в Карлмаркстад и световен шампион в София, зала „Универсиада“. Реймс'87, май — европейски шампион! Ето така в двадесетина реда се побира спортната биография на един младеж, който при това може да бъде считан за една от най-ярките фигури в историята не само на родната, но и на световната тежка атлетика.

Никакви кой знае какви интересни и впечатляващи моменти. Интересно, разбира се, има, но то е единствено в сферата на труда. За тези 14 години, които Антонио Кръстев прекара в трени-

ровъчната зала, през ръцете му преминаха планини от метал. Много пъти това, което той си поставяше като задача, не бе изпълнено. Но той не се отказваше. С някаква причудлива упоритост, може би дори с инат, той тръгваше отново и отново към тежестта. Докато накрая я преодоляваше. И веднага насочваше поглед към следващия рубеж. Ето в кое, струва ми се, се отличава шампионският характер от нашия. Попитайте Антонио Кръстев колко пъти вечер след тренировка не е можел да заспи от умора, от тръпнещи болки в раменете, коленете, глезените, кръста... Попитайте го и той ще ви отговори, че са стотици, хиляди, просто не могат да бъдат изброени. Ние бихме се отказали, бихме прибрали колана и кецовете в спортния сак и бихме предпочели ясният безоблачен живот. Шампионът — никога!

Искам тук да цитирам едно простичко и кратко изказване на Антонио Кръстев по време на пресконференцията в Съодергале след неговата първа световна титла:

— Питате ме тежко ли е? Да. Много. Дяволски тежко. Често ми е идвало да захвърля всичко. Но знаете ли какво изпитва човек, стъпил на най-високото стъпало на стълбичката на победителите? Чува в негова чест да изпълняват химна на родината му, а пред очите му се развява националният флаг. Това е ликуващ, тържествен миг. Тогава забравяш всичко лошо, всички трудности, в цялото ти тяло звучи неземна музика...

Във вдигането на тежести всеки рекорд, всяка титла са много скъпи, защото в тези шест опита, които си направил на състезанието, е синтезиран едногодишен труд. Но победата в най-тежката категория има особен вкус. Тук трябва да се отвори една скоба: открай време се счита, че най-тежкия шампион е и най-силният мъж на планетата. Всички големи сили в света на вдигането на тежести отдават специално значение на тази престижна победа. В последните тридесет години съветските шамписти бяха губили само два пъти тази титла: веднъж през 1969 г. им я отне американецът Джон Дюб и през 1978 спортистът от ГДР Юрген Хойзер. А ето че сега вече в продължение на цели три години тежкоатлетическият Еверест е завладян от българския юнак Антонио Кръстев. Най-големият, най-силният мъж на планетата.

ГОДИНИ НА СЪЗРЯВАНЕ

През 1981 г. в Лил Антонио Кръстев, още в юношеска възраст, едва 19-годишен, се появи за първи път сред най-силните мъже

в света. Беше тренирал добре, имаше и отлични тренировъчни резултати, които му даваха надежди поне за сребърен медал. Резултатът от тази първа крачка върху големия подиум бе повече от плачевен. Антонио получи „нула“ в изтласкването и загуби правото на класиране. У нас се чуха гласове, че е направена прибързана стъпка, някои дори побързаха да го обявят за безперспективен. Но големият педагог и стратег Иван Абаджиев дори и в този срив бе съзрял огромния талант, който се крие в младия гигант. А самият Антонио Кръстев научи много важно правило: никога не се съмнявай в силите си! Всичко това вече е правено на тренировка. Научи и друго: само „добрата“ тренировка не е достатъчна за големия успех. Трябва да се изцеждаш докрай, да тренираш така, че в края на уморителния ден да не ти е останала и грам силица.

Любляна'82 и Москва'83 бяха само една прелюдия към славата. Антонио трупаше опит, трупаше сила, съзряваше...

ЗВЕЗДНИЯТ МИГ

Случи се така, че през 1985 година в Съодертале съдбата на отборната победа легна върху плещите на нашия най-тежък щангист. Според предварителните изчисления той трябваше поне в едно от движенията да бъде първи и да спечели най-малко сребърен медал в двубоя. Задачата бе трудна, но изпълнима. Отлично съм запомнил тези шест негови шампионски опита. От страни всичко изглеждаше великолепно — със страхотна лекота щангата се укротяваше в силните ръце на българина. Шест сплуки, шампионска титла, отборна победа! Изкована не срещу кой и да е, а срещу олимпийския шампион Леонид Тараненко. Обикновено големите хора са добри, чувствителни, тяхната душа е особено ранима. Дни по-късно Антонио ми разказваше как в тази последна нощ не е успял да мигне от притеснение, безброй пъти е премислил всеки опит, всяко движение, та дори е виждал как натрива с магнезий ръцете си...

Сред любителите на вдигането на тежести у нас се разпространяват небивалици за взаимоотношенията между Иван Абаджиев и неговия възпитаник. Деветдесет и девет на сто от тях не са верни. Просто в процеса на израстването се сблъскват два остри кремъка, два твърди характера. И от такъв сблъсък се разхвърчават искри. Антонио просто не иска да приеме всичко „смляно“, предпочита да го прекара през себе си, да го преосмисли. А понякога и кривините в характера му вземат връх.

Зле ли е това, или добре? Кой знае, може би пък тъкмо чепатият характер е атрибут на шампионите. Никому не се нрави бавната, спокойна вода. Както и да е, но един такъв сблъсък едва не стана причина нашият млад щангист да загуби правото да защитава световната си титла в София. Разбира се, Антонио разбра къде е сбъркал, затренира както никога досега (в залата на ЦСКА „Септемврийско знаме“), долетяха вестите за отличната му подготовка, а Иван Абаджиев не е злопамятен човек и му протегна ръка. Резултатът беше убедителна втора световна титла и два световни рекорда в неговото коронно движение — изхвърлянето.

Точно над подиума в зала „Диана“ Антонио Кръстев е залепил парче хартия с две лаконични цифри — 220 и 270. Това означава, че ще се стреми да изхвърли 220 кг и да изтласка 270. Получава се някакъв умопомрачаващ сбор — с 25 кг над сегашния световен рекорд. Извинете, с 22,5, защото през 1986 година на европейското първенство в Реймс Антонио съкрати тази разлика. А направи и редовен опит в изхвърлянето на 220 кг. „Това бе само първата цел от моята далечна програма — сподели шампионът. — Не успях за малко. Искам да ви уверя, че този ден не е никак далечен.“

По въпроса за спортното дълголетие нашият щангист е на особено мнение. Макар да се твърди, че състезателният живот по големите върхове е кратък, Антонио Кръстев смята, че все още не е навлязъл в най-плодоносната си възраст:

— Какво ми е? Здрав съм, научих се да тренирам рационално, остава ми да трупам титли и рекорди!

Наистина шампионско самочувствие!

Димитър Кожухаров

ДА ЗАПАЛИШ ИСКРАТА НА ОЧАРОВАНИЕТО

Асен посреща винаги с внимателен, изпитателен поглед. Ако сте художник, не можете да не забележите одухотворените пламтящи очи, вгълбеността, увереността. Може би ще пожелаете върху бъдещото платно да изобразите някоя от историческите атаки на българския воин... Ще предпочетете да ви позира измежду много други именно Златев, на всяка цена Златев, поради тези волево стиснати устни, гъсти вежди и черен перчем, високо чело и излъчваща сила осанка, стремителност на походката, мъжественост. За съжаление на една картина не може да се нарисува дисциплина, а това е едно от най-характерните качества на шампиона. Да, той не би се изкачил на върха на световната слава, ако не приемаше през цялото време на своята подготовка присърце поставените задачи, не влагаше при тяхното изпълнение цялата си пламенна душа.

„Феноменът Асен Златев е умение за мобилизация до краен предел, професионално отношение към спорта, в най-хубавия смисъл на думата професионално“ — това са думи, казани от световноизвестния наставник на нашите щангисти Иван Абаджиев. Андон Николов, личен треньор на Златев в националния състав, допълва: „Поразява неговото себеотрицание, неговата отговорност към отбора!“

Има си причини олимпийският шампион от Москва-80 да предизвиква у околните неимоверно доверие — и Абаджиев, и съотборниците винаги са готови да го защитят, да отхвърлят отправени към Златев обвинения за неуспех. Засега има само самообвинения: Асен Златев често чувства неудовлетворение, макар че шестте сребърни отличия от най-големи форуми имат в някой случай далеч по-голяма цена от шампионските титли. Звучи може би пресилено, но не е преувеличение — може да си припомним поне три състезания от най-висок ранг, в които той е участвувал със силни, почти нетърпими болки, потискайки единствено от мисълта, че за крайния успех на българския отбор е нужен и неговият принос. Така бе на международния турнир

„Дружба-84“ във Варна, на европейските първенства в Карлсмаркщат и в Реймс. В Реймс той извоюва петата си шампионска титла и за сетен път показва забележителни морално-волеви качества на търпелив, самоотвержен боец.

Тя, старата травма, го мъчи, играе му лоши шеги. Той със стиснати зъби пренебрегва острите болки в кръста, защото е под наркозата, наречена дълг към другарите. Асен Златев живее с мечтите на нашия юначен отбор, който с различен състав, но с еднаква амбиция води другарската надпревара със съветските богатири от шестнайсетина години насам за златния медал във всяка една категория, за всяка отборна шампионска купа. Голям е и приносът на Златев през последните осем години този колегиален сблъсък между отбори колоси да блести с толкова чести поправки в листата на световните рекорди.

Асен се гордее, че е селско чедо. От полето край пловдивското село Церетелево той е закърмен от малък с труд, съчетан по-късно с една пословична работоспособност, с благородни и плодоносни навици, които са в основата на свръхвисоките световни постижения, довели до признанието „Герой на социалистическия труд“. Пътят на бъдещия шампион не е низ от непрекъснаті успехи. Напротив, юношеството е изпъстрено със спадове в настроението и желанието за победи — между тринайсет и седемнайсетгодишна възраст самият той е на твърдото мнение, че при него отсъствува всякаква дарба за щангист, че е посредствен. Причината?.. Момчето тренира всеотдайно, най-много от всички (и сега при мъжете е същото), но без бърз видим резултат. Младостта винаги прекалено бърза, суети се, изисква...

Естествено, качествата на бъдещата спортна „звезда“ са се изграждали бавно и постепенно, за да блеснат с пълна сила на игрите в Москва, когато малко познатият за специалистите млад българин, проявил се преди това само на първенството на Европа през пролетта.

Тя отново изгря при покоряването на толкова желанието от всички олимпийски златен медал. А конкуренцията през тази забележителна осемдесета година е твърде голяма, роят се щангисти кой от кой по-силни: българите Неделчо Колев, Йордан Митков, Будин Димитров, Захари Тодоров, от съветския отбор Александър Первий, шампионите на Полша, Чехословакия, ГДР, Унгария... Ударът на Асен е златен, зашеметяващ, забравим. Този олимпийски турнир даде път на сияйното начало на спортната кариера на „Златния Асен“.

Следват стъпка подир стъпка нагоре, през световните рекорди, през отличията, получавани под аплодисментите на очарова-

ните и покорени зрители във Франция, Югославия, СССР, Испания, Швеция. Леко е сега да изброяваме възходящите стъпала — световни шампионати, — изградили здрав шампионски нрав, извисили патриотичния дух, вдъхнали непоколебимост у човека Асен Златев, у комуниста и офицера Асен Златев. А всяко стъпало изисква пределно напрежение, нараства конкуренцията на другите щангисти, появяват се ужасните болки в кръста, редуват се травми, малки колебания — трябва да премине в по-горната категория до 82,5 килограма, малко по-късно — сваляне на килограми (до седем) преди отговорен старт... Стъпка подир стъпка... В Лил — поражение от Вардания, в Люблина — втора победа над Первий, в Москва — втора загуба от известния Юрий Вардания, във Виктория — най-сетне жадуваната победа над Вардания, в Съодертале — преклонена глава пред Вардания...

Оптимизмът е необходим за висококласния състезател. Без вяра в бъдещето няма големи победи. И металът има твърдост и здравина, но и той става жертва на „умора“, на ръжда. За Асен Златев ръждата са мързелът, нехайството, безцелният живот. Калявай метала на своя характер в боя! Не е в неговия характер да осъзнава своя дълг, да знае какво се желае от него и да не го изпълнява. Често младите хора, стигнали леко до дребен успех и до малка победа над себе си, получават главо-замайване и бързат да обърнат гръб на труда, а с това и на своето по-нататъшно израстване като таланти... Тежко, непоносимо е да слушаш мрачните жалби на провалилите се млади таланти в спорта, попаднали в „омагьосаните кръгове“ на лъжеприятели, кръчми и безделие!

Помним и най-хубавия ден за Асен. Помним го — той, потопен, удавен от обичта на хилядите зрители, изпълнили до краен предел зала „Универсиада“, изпраща въздушни целувки на залюляната от възторг публика. Току-що е изравнил световния рекорд в двубоя, спечелил е своята трета световна титла. На върха на своя триумф той бърза да каже, че напуска завинаги състезателния подиум... Контузията?... Умората?... Или пресищането, липсата на повече емоции, както е при спортните игри, дългият спортен стаж без отиди?... Или желанието да чете много повече, да ходи на кино и театър, да слуша хубава музика, да притихва в пъстротата на изложбените зали?... А може би причината е комплексна? Колко често кроим планове цяла година как да прекараме „по-така“ отпуската, мечтаем за спокойствие и тихи разходки, оплакваме се от натоварването в службата. Отиваме на почивка и точно след десетина дни вътре в нас

нещо кипва, надига се неудържимо! Заредени с нова енергия мислим за работата, твори ни се! Дали точно това е причината за петата европейска титла за Асен Златев?... Някои вече намекват, че го чака и олимпийската в Сеул...

Офицер с открит, твърд характер. Капитанът на юначната българска дружина от Олимпиада-80 до сега не е пропуснал нито едно състезание, включително турнирите за световната купа и кръговете от републиканското първенство! Така се милее за любимия клуб! От войнишката си клетва до ден-днешен Асен Златев прославя родината, пример е за младежта в страната, има най-голям принос в спортната съкровищница на ЦСКА „Септемврийско знаме“ от създаването на клуба до сега.

Силвестър Милчев

ТОЙ Е РОДЕН ЗА СПРИНТА

По-възрастните помнят. В годините след Девети септември, когато във всички сфери на живота се отприщваха творческите сили на народа, започна равноускорителният подем и на българския спорт. И имената на ония, които първи дръзнаха да търсят международни успехи, дълго ще се помнят. Сред тях бе лекоатлетът Ангел Гаврилов.

НЯКОЛКО ДУМИ ОТ АВТОРА

Беше през лятото на 1946 г. Време, в което патриотичните чувства бързо пламваха — не само към родината, но и към родния край. Бях в ученически лагер-школа, разположен в подножието на Берковския балкан. Един следобед внезапно ни строи пред палатките учителят Любен Чушков от Лом — много заслужил за българския спорт, възпитал редица национални състезатели. Обикновено рязък и дори хаплив в думите, този път той бе някак загадъчно усмихнат, радостен. И каза:

— Ученици, една новина от София. Държавен първенец на 100 м е ломчанинът Ангел Гаврилов. . .

Кой е този Ангел Гаврилов, който изведнъж предизвика всеобщия ни възторг? За пръв път чувах името му. Видях го на пиастата година по-късно, а след това го наблюдавах в десетки състезания. У него се открояваше нещо характерно, което рязко го отличаваше от другите. Нисичък, леко приведен, слабичък. Обикновено най-дребен измежду съперниците си. А какъв забележителен старт имаше. Неповторим. Никои не можеше да се равнява в това отношение с Ангел Гаврилов! Той бе винаги начело до около 80-ия метър. И когато го изпреварвах, това се случваше пред самия финал.

Неведнъж съм си мислил: ако по негово време имаше състезания в зала, то той би бил един от най-бързите лекоатлети на 60 м в света. Там беше истинската му дарба. Да стартира неудържимо, като вихрушка.

Запознахме се едва тогава, когато Ангел Гаврилов се бе разделил отдавна с пиастата. Срецих един прям и откровен, дълбоко човечен и с първична искреност радетел. Чужд на двуличието. Защитник на истината и правдата — и в живота, и в спорта.

В РОДНИЯ ГРАД ЛОМ

Роден е и израства в малка къщурка край Дунава. Родителите, бежанци от Дебър, не са в състояние да му осигурят охолно детство. Негово „царство“ са бащиният двор и улицата. Като всички деца на отрудените хора от квартал „Боруна“ на Лом по цял ден гони в захлас футболната топка. С часове плува в пълноводната река. В игрите се впуска с жар, до самозабрава. Ненаситен, по-ловък и по-пъргав от връстниците си. По-лесно усвоява всичко в спорта, сякаш му е вродено. Стреми се да е винаги пръв, да побеждава.

Като ученик в гимназията проявява и друга страст. Поверяват му ударните инструменти на духовата музика. Чрез барабана, тъпана и чинелите проявява своя усет за ритъм. Продължава да спортува в махалата. Веднъж, както почти винаги, се опитва да влезе без входен билет на стадиона. Игрят местният работнически клуб „Левски“ и един отбор от Видин. Внезапно тежка ръка го хваща здраво за рамото. Първата му мисъл е да избяга, когато чува най-ненадейното предложение:

— Искаш ли да играеш?

Няма нужда от втора покана. Веднага разбира, че познават футболната му ловкост. Съблича се. Излиза на игрището, вкарва единственият и победен гол. Оттогава редовно е в единадесеторката. За лека атлетика и наум не му идва, ала отново се намесва случайността. В града пристига прочут за времето си футболист от София. Вероятно той е забелязал необикновената бързина на Ангел Гаврилов. Внушава му да опита силите си в спринта. И в полувремето на една футболна среща, вместо да си откъдне, младият ломчанин стартира на 100 метра. Побеждава без усилия. Така започва всичко. . .

По-нататък не е проблем да е най-бързоногият в гимназията. Пръв е и сред учениците в България. За да се яви през 1946 г. на републиканското първенство. Тогава няма треньори, няма листи с изкуствена материя, няма шпайкове или възстановителни бази. Има само ентузиазъм. Ангел Гаврилов пробягва бос

стоте метра. И така спечелва първата си шампионска титла. Същата година се завръща със златен медал в щафетата 4 × 100 метра от балканските игри в Тирана.

ШАМПИОНЪТ РАЗКАЗВА

Ангел Гаврилов е увлекателен събеседник. Говори някак припрано, вживява се в миналото. И е убеден:

— Най-големия си успех постигнах на Световния младежки фестивал в Букурещ. Чувствувах се отлично подготвен, бях спокоен и в добро настроение. Не се страхувах от съперниците, надявах се на победата. Бях пръв в трите подборни бягания. За финала стадионът бе изпълнен с народ. Времето бе доста горещо и духаше топъл насрещен вятър. В шестте коридора на пистата се паредихме Яничек от Чехословакия, съветският рекордьор Сухарев и сънародникът му Санадзе, Ангел Колев и победителят в панамериканските игри, чието име сега не си спомням и аз. Взех идеален старт и пръв докоснах с гърди финалната лента. Съдиите ни обявиха двамата с Яничек за победители. Тогава записах и личния си рекорд от 10,6 секунди.

Спортът ме свързва с много приятели. Истински. Не е възможно да изброя всички, все ще пропусна някого. Сред лекоатлетите ще посоча само ония, с които се състезавахме на стоте метра. Това са братята Александър и Георги Нечеви, Стефан Иванов, Иван Комитов, а по-късно и най-бързият измежду нас — Ангел Колев. Заедно стартирахме десетки пъти, заедно гонехме рекорди и шампионски титли. Уважаваме се и до ден-днешен.

Често са ме питали: „Какво ти даде спортът?“ Винаги съм отговарял с една дума: „Възпитание.“ Това е най-главното. Ако все пак трябва да продължа, ще добавя: спортът ме научи да се трудя, да не прекланям глава и пред най-тежкото изпитание, да се боря. Да държа на думата си, да ценя мнението на другите.

Длъжен съм още веднаж да изразя благодарността си към моя клуб ЦСКА „Септемврийско знаме“, на който съм верен вече четиридесет години. Той ми даде всичко, чувствувам го като втори роден дом. Обичам го. С него са свързани по-голямата част от житейския ми и спортен път. Той ми вдъхна сили. Вярно. Насочи ме към високи цели в леката атлетика. Помогна ми да се изтръгна от бедността — мой постоянен спътник в детските и юношеските години. Винаги съм се стремил да му се отплатя за грижите. На това се опитвам да уча и по-младите в армейския клуб.

Асен Харизанов

БОКС И БЛАГОРОДСТВО

Отминават годините, бледнеят спомените. Все пак някои остават непокътнати. До последното издихание. Навярно това са най-ярките, белязани с преломни преживявания и поради това оставили дълбоки следи в паметта...

ПЪРВО ВРЪЩАНЕ НА „ЛЕНТАТА“

Сигурно неведнъж Борис Георгиев я спира на онзи априлски ден през 1944 г. когато в читалището на стария Добрич той е един от стотиците посетители. Едва 15-годишен, увличал се като всички бедни градски момчета по футбола, тук Борката е овладян от нова страст и тя се нарича кратко и просто — бокс.

— Повече от седмица събирах пари за входния билет — спомня си Борис Георгиев. — Не исках да изпусна това рядко зрелище — София срещу Варна, с участието на много тогавашни национали. Претъпкан салон, а на сцената — заградено пространство с въжета. Разбрах, че това каре назовават кратко — ринг. Изобщо терминологията в бокса е лаконична, което съответствува на същността на този спорт.

Но какво стана на сцената през далечния априлски ден? Един след друг между въжетата се качваха яки момчета и след командата „Ринг свободен за първи рунд“, последвана от удар върху окачен чинел, започваха да се бият. Веднага проумях главното — да удриш колкото се може повече, но и да се пазиш възможно най-добре. И никога боксьорът да не търси поразяващия, нокаутиращия удар. Защото докато го приложи, може и сам да се намери на пода — от контрите на съперника си. Не си спомням как завърши срещата София—Варна тогава, но имаше всичко — и сваляния на пода, и броене от съдията, и хвърляния на кърпа от треньор. Тъй или иначе реших: ще стана боксьор...

Девети септември 1944 година! Червеноармейци в Добрич. Митинги, манифестации, събрания, трудови дни, избори — революционни задачи, които поглъщат част от времето и на гимна-

зиста ремсист Борис Георгиев. Все пак остават часове в седмицата, когато чернокосият момък надява ръкавиците, за да „блъска“ с тях окачената „круша“. Тео Колев е първият му треньор, нему дължи бързото опознаване на боксовата азбука. Но и ученикът е схватлив — тренира до премаляване. И ето че през пролетта на 1947 година Борката е вече първенец на Варненска област, а само три месеца по-късно участва и в шампионата на републиката.

— Стигнах до финала, но го загубих. По точки ме победи Богомил Захариев. Беше по-висок, не ми позволяваше да влизам в близък бой. Хубав младеж, приятели станахме. Завърнах се в Толбухин със сребърен медал.

Есента на 1949 година. Борис Георгиев е в редовете на БНА. За чест на командуването на НШЗО „Христо Ботев“ младият добруджанец има отлични условия за тренировки. И още през следващата година, все още с рочнослужещ, Борис печели първата си републиканска титла. Редят се втора, трета... Осем пъти шампион на България (от 1950 до 1957 г.) в своята категория! Ето още няколко цифри. От 289 мача Борис Георгиев има 30 загуби, но от тях само 4 са на родна земя, а другите — на международния ринг. Три пъти губи от Ласло Пап (Унгария), два пъти от Юлиус Торма (ЧССР), един път от Пиетшиковски (Полша). Но все по точки. Нито една загуба с нокаут — малцина могат да се похвалят с подобна равностетка.

Днес колекцията от медали на българския бокс е доста внушителна. Като техни носители в анализите на този мъжки спорт са записани редица имена. Но този списък има и начало.

ВТОРО ВРЪЩАНЕ НА „ЛЕНТАТА“

1952 година, Хелзинки (Финландия), XV олимпиада. Социалистическа България участва с внушителна група, в която влизат и четирима боксьори — Гого Малезанов, Любомир Марков, Петър Станков и Борис Георгиев.

— Стана тъй, че отидох в категория до 75 кг, защото за моята — 71 кг — бе определен П. Станков — разказва Борис. — Приех го спокойно, с готовност да се представя добре и сред по-тежките. Казах си: „Щом родината ми нарежда, ще се бия до край. Аз съм офицер, лейтенант, и нямам право на малодушие.“ Ето го и първия ми съперник. Люксембургчанинът Щурмер беше висок, кокалест, с дълги ръце. Още в първия рунд, след серия удари в наложения от мене близък бой, той падна в нокадаун.

Ами ако е уловка?! Продължих мача по същия начин и победа с 3 : 0. Втори мач. Англичанинът Гудинг ме изненада — непрекъснато налиташе и трябваше да го контрирам. Почти загубих първия рунд. После влязох в нормален ритъм и пак победа с 3 : 0. Третият съперник беше западногерманецът Вьонхьовер, по-късно стана европейски шампион. Висок, превишаваше ме с една глава. За него се подготвих и психически. Показах отлична игра и пак 3 : 0 по точки. Така стигнах до полуфинала. Ръководството на групата ни (това разбрах по-късно) решава да ми „помогне“. Въпреки моето несъгласие ме отведоха при масажиста на унгарския отбор. Туй беше сутринта, а вечерта се качих на ринга срещу Тица (Румъния). Спечелих първия рунд, но после силите ми намаляха. Изпитвах желание за игра, но краката не ме слушаха, сякаш олово се наля в тях. Не можех да се „гмуркам“ и да избягвам ударите на противника. Първоначално съдиите предпочетоха мене, но след протест от румънска страна се коригираха — 2:1 за Тица...

Награждаване на призьорите. На най-високото стъпало е негрът Флойд Патерсън (САЩ), следва Тица, после някакъв друг боксьор. Извикват и Борис Георгиев. Не. Няма грешка — установено е от тази олимпиада да се награждават с бронзов медал и двамата загубили на полуфинала състезатели. Окачват му го. Издига се и българският трибагренник. Очите на Борис са пълни със сълзи, израз на мъжка гордост, на достойно изпълнен дълг. В съзнанието му щрака мисълта: „Не отиде напразно хлябът, който ми даде народът, оправдах доверието на българската армия, защитих спортната чест на родината...“

Бокс и благородство! Две думи, започващи с еднакви букви и колкото и странно да е, те напълно „кореспондират“ помежду си.

ТРЕТО ВРЪЩАНЕ НА „ЛЕНТАТА“

1956 година. Общармейско първенство по бокс в София. В отбора на ВВС участва и Борис Георгиев, безспорен фаворит в категория до 71 кг.

— Малко преди да се кача на ринга за среща със сливенски състезател — спомня си Борис, — при мене дойде водачът на отбора, един стегнат майор. Каза ми: „Мока, моите големи уважения към тебе, но има гореща молба да пожалиш нашето войниче. Младо е, неопитно. Направи мач без нокадауни и без нокаут.“ Отговорих му така: „Разбира се, другарю майор, аз не

съм бияч, а боксьор. Вярвайте в моето благородство!“ После на ринга удържах на думата си. Това щадене на съперника, изглежда, се забеляза от някои зрители, защото чух язвителни реплики. Не намирам моето поведение тогава за неспортсменско, за някакво нарушение на морала ми на боксьор. Тук има дори възпитателен заряд, защото ако един майстор на бърза ръка „пробие“ своя млад съперник, младокът сигурно завинаги ще захвърли ръкавиците. Каква е ползата от това?

Борис Георгиев прекратява състезателната си кариера на 29 години.

И пак няма раздяла с любимия спорт. Почти цялото си свободно време сега Борис Георгиев посвещава нему — като съдия от републиканската категория и като деятел. Обича да се среща с едва начеващите боксьори. И не само да им разказва, но често и да им показва. А той е човек на делото. И преди десетилетия на ринга и днес, когато това още повече е необходимо. Рожба на добруджанския чернозем, посветил живота си на служба в Българската народна армия, Борис Георгиев е един от най-челните спортисти в досегашната история на ЦСКА. Напълно заслужено!

Емануил Котев

НАЙ-ХУБАВАТА ПЕСЕН

Боряна Стоянова е родена на 3 юли 1968 г. в „Люблин“, работническият район на столицата. Тя е възпитаничка на армейското дружество, където неизменен член е и досега.

Още от малка е палава и обича да играе. Когато я завеждат в училищния салон за едно тестиране и ѝ предлагат да се занимава с гимнастика, тя се съгласява с охота, сякаш само това е и чакала.

Радостното в случая е, че попада в опитни ръце. Първоначално с нея работят Дора Сиракова и Добри Добрев. Сетне попада при всепризнатия треньор Маргарит Кръстев, с когото постига и големите успехи.

Ярката ѝ звезда изгря през 1983 г. в Будапеща, където за първи път България има своята златна медалистка на прескок, бронзова на земя и четвърто място в многобоя. Дълги години е капитан на националния отбор.

Наистина сега може да се каже, че Стоянова е локомотивът за българската гимнастика. Поведе хорото, за да станем през последните години всепризната сила сред най-силните в света.

Ако търсим разковничето на успеха, непременно трябва да кажем, че то е плод не само на всеотдайния труд на треньор и състезателка, а и на системата и школата на ЦСКА „Септемврийско знаме“.

ДЕН ПЪРВИ...

Най-хубавата песен се казва „Боряно, Борянке, сал ти ли си мома...“ Може би ако направим една анкета в цялата страна, наистина ще установим, че е така. Обичат я и млади, и стари, обича я целият български народ. Ние пък се убедихме в това в чужбина — през есента на 1983 г. в Будапеща по време на световното първенство по спортна гимнастика. Точно тогава бе

направен българският пробив в световната женска гимнастика. А колко трудно е в този спорт да те признае субективното съдийство, защото сетне точно това признание по неписано правило в правилника на ФИГ ти носи дори боификация. Но така или иначе, в просторния дворец на унгарската столица българките, водени от Боряна Стоянова, бяха станали четвърти в многобоя. Успех, недостиган досега. И въпреки това Боряна седеше на трибуната и плачеше. Мъка ѝ беше за тези едва 0,30 т., които не достигнаха за бронзовите медали на нейния отбор. С тази разлика пред нас излезе отборът на всепризнатата сила в този спорт — ГДР.

На следващия ден тя вече стоеше спокойна и съсредоточена. Беше сред финалистките на прескок. А това бяха все звезди от суперкласа. В препълнената шумна зала само българската група беше затаила дъх. Трепереше в очакване на нещо голямо, непостигано досега. Съобщиха и името на българката. Тя ни погледна, усмихна се и вдигна ръка. Сякаш искаше да ни каже: „Бъдете спокойни.“ Сетне полетя по пътеката, извиси се над уреда, превъртя се за миг във всички посоки на напречната и надлъжната ос и залепна на земята, сякаш правеше най-обикновения си прескок. Залата гръмна от ръкопляскания и възгласи. Тя направи най-точното, най-изящното изпълнение, тя беше единствената без никаква грешка. Скъперническата гимнастическа Темида този път не се поколеба да вдигне първата десетка за българската гимнастичка.

Предстоеше вторият прескок. Над уреда преминаха суперзвездите Юрченко (СССР), Сабо (Рум.), Гнаука (ГДР) — състезателки, които винаги получават по-високи оценки само заради името си. Отново треперене, отново напрежение. Звездите не блестяха със силата на звезди, всички допускаха грешки. Боряна със същата увереност прелетя над уреда и пак закова, без да трепне. Залата отново се изправи на крака. Спечелен бе първият медал за родната гимнастика. На трибуните екна най-хубавата песен „Боряно, Борянке, сал ти ли си мома...“. Една възторжена българска група пееше и плачеше. Сетне същата тази група под съпровода на нашенска гайда, носена от един старозагорски специалист, излезе във фойето и заситни Боряниното хоро. Многобройните камери се пренесоха от подиума при жизнерадостната българска група. Снимаха и питаха дали всички нашенски песни са толкова хубави и ритмични. Бяхме свидетели на нещо голямо и вълнуващо.

Първи златен медал, Първи пробив за българската гимна-

стика. И то не къде и да е, а при най-скъперническото съдийство, каквото е в гимнастиката.

Много са белезите, по които може да се съди за мащабите на дадено спортно събитие, но обикновено се взимат следните показатели: брой на участниците и страните, популярност и признание на самия спорт (знае се, че гимнастиката, както леката атлетика и плуването, е стратегически спорт за всички страни) и т. н. По тези признаци световното първенство в Будапеща може да претендира за едно от челните места в градацията на големите прояви — участваха представителки на 42 страни, а кандидатки за 5-те златни индивидуални награди бяха 176 гимнастички. На финала в чест на победителките се издигнаха знамената само на четири страни. Победителка бе и Боряна Стоянова. Нареккоха я голямата изненада, а специалистите побързаха да кажат — ден първи за българската гимнастика. С право. И ние имаме звезда сред звездите...

Има една стара българска приказка, която казва, че човек трябва да повлече крак, за да тръгне работата. В този смисъл след световното първенство в Будапеща българската гимнастика тръгна по възходящ път. Сетне на няколко пъти лично президентът на Международната федерация по гимнастика Юрий Титов заяви: „Най-голям възход през последните години направи българската гимнастика. Те имат прекрасната Боряна Стоянова, по нейния път вече уверено вървят още много талантиливи изпълнителки...“ Наистина след СП-83 на всички големи турнири в челото са нашите състезателки. Сега, след последното европейско първенство в Москва, в „Советский спорт“ публикува три снимки — на абсолютната европейска шампионка Силваш (Рум.), на втората в многобоя Пряхина (СССР) и на третата — съотборничката на Боряна Диана Дудева. В коментара си бившата световна вицешампионка Сихарулидзе подчертава: „Показателно е присъствието на две българки сред първите шест — Боряна Стоянова и Диана Дудева. То е плод на утвърдената българска школа в спортната гимнастика...“ (В първата шестица бяха по 2 съветски, 2 румънски и 2 представителки на ЦСКА. — Б. а.) Наистина вече може да се говори за българската школа в женската гимнастика, за школата на ЦСКА, където работи и един от най-добрите български специалисти — Маргарит Кръстев, който заедно с Боряна Стоянова сякаш повлякоха крак, за да тръгне родната гимнастика по възходящ път...

По улиците на столицата често се заглеждат в едно стройно, русокосо момиче. От лицето му лъха приветливост, сила и уве-

реност, нежност и топлинота. Затова и хората ѝ се усмихват, когато я видят, искат да я заговорят, да ѝ кажат най-хубавите думи, които могат да се кажат на едно момиче, което е вече световна шампионка. Има нещо много хубаво в тези големи широко отворени очи. Като че все питат, все търсят. Има нещо много чисто, нещо много завладяващо в това открито мило лице. **Има нещо затрогващо по начина, по който се изразява.** След победата в Будапеща я питаха: „Страхуваше ли се?“ А тя спокойно и уверено отговаряше: „От какво да се страхувам. Та аз съм си съвсем подготвена. А световното първенство си го представях като една обикновена международна среща, но с по-голямо участие!“

Харесва ми и начина, по който Боряна отмята глава и със строг уверен тон отговаря. На традиционния бал на 10-те най-добри спортисти за 1983 г. оркестърът на грандхотел „София“ трябваше да изпълни по едно желание за всеки спортист. Редуваха се бързи ритми, танга или валсове, всеки искаше да бъде модерен, оригинален. Попитаха я и за нейното желание, а тя, без да се колебае, заяви: „Боряно, Борянке...“ Оркестърът се смути, но все пак „издокара“ тази популярна българска песен. Сетне Боряна поведе хората, сякаш се намираще на гимнастическия подиум. Накрая не пропусна да каже, че колкото и да е представителен един оркестър, той все пак трябва да знае и да може да изпълнява най-хубавите български хороводни песни...

Наистина най-хубавата нашенска песен се нарича „Боряно, Борянке, сал ти ли си мома...“ Най-хубавата и за българската гимнастика, която е вече всепризната сила в света...

Гаврил Гаврилов

СЛАДКО И ГОРЧИВО

Братан Ценов навлезе в класическата борба триумфално, през парадния вход. Още като ученик стана републикански шампион при мъжете в най-леката категория. На следващата година не само повтори успеха си, но и покори европейския и световния връх. А бе едва на 19 години. Победният ход на Братан Ценов продължи. На най-силното състезание за 1984 г., по ранг равно на олимпиада, отново бе първи. Завоюва и най-високото българско отличие в този спорт — „Златният пояс на Никола Петров“. За Братан Ценов започнаха да пишат със суперлативи не само у нас, но и в чужбина. Той не побеждаваше своите съперници, а ги помиташе още преди да е ударил гонгът за края на срещата. Схватката се обявяваше за оспорвана, ако продължи шест минути. В много от турнирите Братан не позволяваше на съперниците си да му вземат дори една техническа точка. Едва ли има друг борец в света, който за минута и половина да направи две хвърляния, две носения и две сваления, и то не къде да е, а на световно първенство, където всички са подготвени добре и рядко се срещат слаби борци. От 1982 г., когато има състезания в България от републикански мащаб, класирането в категория до 48 кг се прави от... второ място.

Всички специалисти бяха единодушни — българинът Братан Ценов е борец на планетата в класическия стил. Той може всичко, прави всичко, побеждава всички. Обявен бе за състезател, който е изпреварил развитието на класическата борба с няколко години. И всичко това, когато Братан бе на 21 години.

Кой в родния му град Луковит е мислел, че след време техният съгражданин ще стане име в световния спорт?

Единствено баща му тайно се е надявал да види сина си известен футболист. Родителското желание и момчешката любов към играта с топка го отвеждат като кандидат в спортното училище в Ловеч. Комисията тук обаче решава, че Братан Ценов е подходящ за борец. Съдбата ще го свърже с бившия наставник на националния отбор по класическа борба Бобе Дороснев.

С всяка изминала година пъргавото и жилаво момче трупа сила, техническа сръчност, майсторство. Отначало бащата не е много доволен, но след първите успехи на сина си ще се примири, а след това вече няма да изпусне състезание. Когато Ценов стана световен шампион, нямаше по-щастлив човек от него. Често дори се шегуват: „Ако Братан беше станал футболист, баща му дълго щеше да чака такава радост. И май само с чакането щеше да си остане...“

Всичко на Братан вървеше, както казва народът, по мед и масло. След спортното училище бе приет в АШВСМ „Чавдар“. Много спортисти са минали през тази школа за високо спортно майсторство, много са станали известни състезатели. Братан Ценов попадна в отбор, който си беше поставил изключително високи цели, попадна на опитния педагог Стефан Ангелов, който дълги години се състезаваше точно в тази категория. В армейското дружество Братан разбра, че високи цели са само световни и олимпийски златни отличия, и започна да покорява един след друг високите върхове.

Но народът казва: „Много добре не е на добре.“ Дойде първото второ място на световно първенство. За много спортисти на неговите години това би било успех, но за Братан Ценов това бе несполука. След това на едно събрание на националния отбор отчетоха като причина за неуспеха (сребърен медал от шампионат на планетата!?) пропуски в учебно-тренировъчния процес. Заболя го. Беше убеден, че оценката е несправедлива. Веднъж ми каза: „Добре де, защо не ми посочиха слабостите преди състезанието?“ Трудно ми бе да му отговоря, но на въпроса му отвърнах с въпрос: „А ти защо не успя да станеш шампион?“ Тогава Братан се замисли и тихо каза: „Отпуснах се в последната среща...“

Но ще последва един сребърен период в спортния път на армеца, като всеки път събитията по удивителен начин ще си приличат. Всички ще очакваме златен медал от световния и европейския тепих в категория до 48 кг. До финалите Братан Ценов ще постига победи в типично негов стил, ще превръща очакването ни в убеденост... и после второ място. Най-пресен е примерът с последното европейско първенство в Тампере (Финландия). След като разбрахме, че за първото място съперник на Братан Ценов ще бъде олимпийският шампион от Лос Анджелис-84 Маенца (Италия), бяхме сигурни, че златният медал в категория до 48 кг ще бъде български. Но отново второ място. А преди тази среща Братан Ценов беше побеждавал няколко пъти категорично Маенца.

Какво става, Братане? Знам, че среброто за тебе има горчивия вкус на загубата. Знам, че своя сребърен състезателен период (макар и от световни и европейски първенства) ти считаеш за неуспех. Знам и колко труд влагаш, за да говорят с уважение за тебе.

Често съм чувал: „Братан е голям талант, лесно му е на него.“ Винаги съм считал, че без вродена дарба голям спортист не можеш да станеш. Но талантът е основата, фундаментът. Добре е, който го има, но и най-здравата основа не може да издържи дълго на мързела, на непостоянството, на слабата воля.

Веднъж на спортната база на Белмекен дошли група артисти. На сутринта след представянето отишли за малко в сауна. Като разбрали колко време стои в нея този слабичък спортист, за да намали теглото си само с няколко грама, разбрали какви усилия най-напред на волята, а после на мускулите са необходими за големия спорт.

Спомням си как на един турнир „Никола Петров“ достигна в твой братановски стил до финала... и там загуби. Малцина знаеха, че прекара една мъчителна нощ със зъбобол. На другия ден можеше и да не се явиш в решителната за първото място схватка, можеше да не си накръняваш шампионското самолюбие. Но ти излезе на тепиха. Превъзможна болката и което е по-важно, отхвърли коварната мисъл да се скриеш зад лекарската забрана.

Сигурен съм, че скоро ще отmine твойт горчив период в състезателната ти дейност. Големият ти талант, изключителната упоритост, армейският дух, в който те възпитават в ЦСКА, ще ти помогнат отново да изкачиш световния връх, защото друго място не ти подхожда. Ти трябва да бъдеш първи!

ВСЕ НАГОРЕ ПО СТЪМНИЯ ПЪТ

Страшно много ми се иска да ми повярвате как след последното европейско първенство във Велико Търново дълго и предълго премислях дали не се изхвърлям прекалено високо в преценките си за Валентин Йорданов. Ще бъда откровен: опасявах се, нещо повече дори — страхувах се да не би да натежат личните ми симпатии и чувството ми на възхищение към него. Но както и да пресмятах, каквито и доводи да прибавях от двете страни на везната, аналогията с Еньо, Продан и Боян, с Петър Киров и Александър Томов неумолимо се налагаше. Имах ли право да доближавам Валентин, този наистина изключителен български борец на днешния ден, с неговите три световни и пет европейски титли, макар на гърдите му още да не е блестяло и олимпийско злато, до ореола на кумирите, на героите?

Сега, след световния шампионат в Клермон Феран, вече не се колебая. Та той сам си се е наредил сред тях! И като достолепен наследник на несломимия дух на традициите, на всичко най-хубаво от всепризнатата ни чудесна школа и като неповторим творец на телиха, накарал света на борбата неведнъж възторжено да го нарича шампион на шампионите. Погледнете има ли българско сърце, което да не прелива от гордост и възхита пред неподражаемостта му майсторство, което изправя на крака пред разветвения ни трицвет и звучната „Мила Родино“ хиляди по четирите краища на планетата?

Едва ли някой със сигурност си спомня колко пъти вече сме го посрещали с възторг като победител на големия телих. Но това, че винаги между най-нетърпеливите са били най-близките му — бащата, братът, братовчедите, та дори и беловласият дядо Мите, — не подлежи на съмнение. По-късно, при завръщането му от Атина с четвъртата си европейска титла, картината бе съвсем друга. Първа в него се гушна малката му дъщеричка и вече него пусна докрая — преди да дойде букетът с цветята и целувката на жена му. Само след година, в навечерието на европейския шампионат във Велико Търново, треньорът му Янчо Патриков

е необичайна за него загадъчност и прикритост все пак издаде голямата си тайна — мечтаеше да види Валентин като рекордьор в свободната ни борба: с пета титла. А Вальо, винаги смян и смутен, когато му се казва, че олицетворява възжеланията ни, с дълбоката си преданост към Янчо, когато с искреността на собствен син нарича свой втори баща и чието име даде на току-що родилото му се синче, се втурна да осъществява мечтата му в голямата битка. Извая победите както само той може и отново стъпи на континенталния връх. Усмивката, грейнала на лицето му, бе подарък за Янчо — и големия, и малкия. Менаж се времената...

В такива мигове с просто невъзможно да не си припомните дните, когато ни караше изтръпнали и здраво стиснали палци да чакаме с възнание края на схватките му, в които трупаше безброй точки, но и толкова много даваше на съперниците.

Красиво наистина, но не винаги полезно. А 52-килограмовият, все още миловиден по детски Вальо някак изведнъж прескочи някой стъпала и попадна направо в мелницата на европейските и световните първенства. Но у него витаеше духът на новото поколение в нашата свободна борба. Разбира се, не всичко по пътя му нагоре вървеше като по вода. Не беше ли европейският майстор Райх (ГДР) обща на ухото му, окачена в Лодз? Четири години по-късно обаче, пак на европейския телих, но вече в Лайпциг Валентин доказа, че помни урока, като още в предварителната група пред очите на най-запалените му поклонници тушира същия този Райх в момент, когато схватката изглеждаше безвъзвратно загубена!

Вещност нямаше нищо чудно в това. Когато ми се е случвало да видя Валентин в тренировъчната зала, винаги съм оставал прехласнат, едва ли не поразен: това сякаш не са тренировки, а импровизирани представления. Блясък на остроумието и находчивостта. Никога да не се повтори, постоянно да твори комбинации, като че ли предлага на партньорите си весели игри, за да не им е скучно. Такъв, какъвто е и на нашия, и на международния телих. И заедно с това точно и неотстъпно изкачваше стъпалата на висшето майсторство. Трябваше да дойдат Будапеща и Киев, за да се убедим не само ние, че нищо и никой не е в състояние да отнеме вроденото му чувство за красота и риск, неподражаемия му талант да побеждава. Дошло бе възмъжаването.

А после, в годините на зрелостта, толкова убедително стигна до петата си европейска и третата си световна титла, че сега вече другите трябваше да се съобразяват с него, да търсят начини

да му се противопоставят. От бившите първенци на планетата Анатолий Белоглазов (СССР), Асакура (Япония) и Райх (ГДР), през Тръстена (Югославия), Гонзалес (САЩ), Бургета (Монголия) и Чер (КНДР) до Даюбов и Тогузов (СССР), Хо и Сик (Южна Корея) и Сито (Япония). Всичките — все с претенции за върха, но и всичките побеждавани от Валентин. Защото той все така, сякаш на шега, продължава да взима своите скъпоценни точки, но вече не прави подаръци. Все така обича своите комбинации от „сарми“ и „черечи“, от „канани“, „въртележки“ и „мелници“, които в една среща използва колкото цял отбор в едно състезание. Но за да вземеш точка от него, вече трябва свръхусилия. Превърна се в бореца, който с вързани очи знае кога и какво да прави. Далеч от илюзията, че е постигнал всичко, винаги с мисълта, че трябва да доказва изкачените върхове на всяко бъдещо голямо състезание. Винаги с безбрежната си любов към борбата и нашето безмерно възхищение от неподражаемото му майсторство.

Питал съм го какво мисли за „голямата истина“ в борбата. — Тя е една! — отвърщал ми е. — Като оставим настрана задължителните трудолюбие, всеотдайност, воля, висока цел, вяра, режим, без които успехът въобще е немислим, главното е по време на състезанието, особено в решителните схватки, да събереш в едно всичко, което знаеш и можеш, а понякога и да опиташ дори нещо, което по-рано не си правил. Чудно ми е, когато искат да знаят дали борбата има още тайни за мен. — Ще намери ли някой куража да твърди обратното? Моят спорт е като морето — винаги можеш да откриеш нещо ново, непознато, да срещнеш нещо неочаквано. Стремехът да го напипаш, да го усетиш и осмислиш — това е непрекъснато разнищване и разгадаване на тайните на голямата борба. Стремехът, който носи и радостта, удовлетворението и успеха...

Така може да разсъждава само наистина голям спортист. Какъвто е армеецът Валентин Йорданов — най-силният борец в една от суперкатегориите на световната свободна борба. Човекът с вечно неутолената жажда за нови победи, устремил се към нови и нови титли.

Цветан Георгиев

ВЕЛИЧИЕТО НА ВЕЛИК

1960 година, край на август, началото на септември. Отново нервният ритъм на олимпийските игри пронизва целия свят.

Рим. От Стадио олимпико до Палацо дело спорт, по игрища, арени и писти състезанията създават драми, раждат емоции, но и с едното, и с другото разгарят олимпийския дух.

Участниците от Съветския съюз и другите социалистически страни печелят победа след победа. Навсякъде публиката им устроява овации.

Ала има и другомислещи: не бяга от речника на някои вестници думичката „желязна завеса“, а „Месаджеро“ обяснява, че руският колоездач Капитонов е победил само защото Трапе е скъсал веригата на велосипеда си (?) и нищо друго... И в самата Италия знаят, че човек се мъчи да говори за нещо, и ако му провърви, му казват, че е пророк. Тогава много гадатели, меди и пророци на Запад останаха с пръст в уста. Спортистите от социалистическите страни останаха на гребена на вълната.

При тая атмосфера голяма грижа тегнеше на българина Велик Капъзов, огромно задължение лежеше на плещите му — цялата обстановка на състезанията по гимнастика, разположението на силите, предварителните тренировки, всичко, всичко — подсказваше възможността да увенчае участието си с медал. Та това щеше да бъде първият олимпийски медал за българската гимнастика, която е имала свой участник още в първите съвременни олимпийски игри през 1896 година в Атина.

... Започва гимнастическият спектакъл. Потъмнелите сводове, полуразрушените аркади на прочутите Римски бани, построени от Каракала, са величествен декор на не по-малко величествени изпълнения. Някои от другомислещите сменят бързо тона: „Червените ангели“ — наричат съветските гимнастички, „Кориере делло спорт“ — пише, че публиката е видяла седемте чудеса на света, впрочем — шестте, защото съветските гимнастички са всичко шест в отбора.

Представен откъм най-красивата си страна, този спорт ста-

ва привлекателен за зрителите. Те следят неотклонно всяко изпълнение. Българите, разбира се, не са между кандидатите за медали в отборното класиране и в многобоя, но в шампионата на уредите, специално на халки, Велик Капсъзов е между имената, които се споменават с възхищение. Мъжкият ни отбор е на 10-о място, в многобоя Велко е на 20-о, но оценката му на халки го отправя за участие в шампионата.

Малко е да се каже една безсънна нощ, предстартово неспокойствие, защото всички мисли на българския гимнастик са насочени към целта, към главната цел.

Излишно е да се говори след близо три десетилетия за хода на състезанието. За преживяното. За изпитаното. За това, как може да се чувства човек пред силата на съветските гимнастици, пред виртуозността на японците и все пак да не загуби самочувствие?

Ако и сега някой отгърне брой 109 от 12 септември 1960 г. на в. „Народен спорт“, ще види в челото на страницата една възхитителна снимка: изпълнение на така наречения „кръст“, най-модерното, свръхсложното за времето си упражнение, страшилище и за изявени гимнастици; изпълнителят е Велик Капсъзов — тялото му, сякаш налято със стомана, е изопнато като струна, като тетива, а от всеки мускул личи увереност, спокойствие, сила. Текстът под снимката гласи:

„Още един бронзов медал за родината! Изтръгна го нашият отличен гимнастик Велик Капсъзов.“

Той действително го изтръгва. Но с чест и достойна борба. С точна игра. И получи по-висока оценка от прочутия Титов, от нашумелия японец Айхара, изравни се със звездата от Далечния изток — Оно, а пред него останаха само непобедимият на халки съветски гимнастик Азарян и първенецът на света Шахлин (СССР).

Да, България има своя първи олимпийски медал по гимнастика!

... И изведнъж ето ти беда за домакините, в „Терме ди Каракала“ настъпва объркване — никой не е и предполагал, че българин ще вземе медал, и не е предвидил българско знаме за церемонията по награждаването. Набързо намират плат, съшиват трицвета ни, той излиза по-дълъг и по-широк от останалите. Може би си струва?

На стълбичката за награждаване Велик Капсъзов стои под най-голямото българско знаме, което е виждал.

Предшната година на европейското първенство в Копенхаген Велко вече бе спечелил бронз от шампионата на халки.

Следващата, след Рим, година той заслужи нещо много повече — в първенството на Стария континент в Люксембург завоюва и златен медал. За да се утвърди като действително знаменит майстор на този уред. А за да покаже, че суперлативите за него не са случайни, още две години по-късно — на европейското първенство в Белград — взе пак злато на същия уред.

Роден в Асеновград, средицето на спорта вдигане на тежести, Велко от малък се заразява от него. Учи във физкултурния техникум в Пловдив, където пък се пристрастява към гимнастиката. А става окръжен първенец по борба... През 1953 г. участва не без успех и в републиканското първенство по шанги. И все пак спортната гимнастика надделява. От 1954 г. той става неин и тя — негова. За да почука твърде скоро на вратата на националния отбор. За да вземе участие с емблемата на армейския спортен клуб „Септемврийско знаме“ в десетки състезания от най-различен мащаб, навсякъде с едно запомнящо се представяне. Трудно е, заемащо много място ще бъде да се изброят всичките му титли и звания, победи и отличия. Те наистина са много.

Завършил ВИФ „Георги Димитров“ с отличие, оставил спомена и впечатлението за изряден студент и съвършен спортист, з. м. с. Велик Капсъзов стана по-късно и методист към Научния център на ЦСКА „Септемврийско знаме“. Там намира идеални условия за плодотворна дейност. И никога не го напускат гимнастическото му дръзновение, творческото горене, импулсът да сътвори нещо, да докаже нещо. Отдал се на съвременната наука, той се занимава и с теория, и с практика, пише статии, трудове и публикации, изобретява помощни уреди и съоръжения за различни спортове, тренажорни ергометри за подобряване на общофизическите и специалните качества в гимнастиката, бокса, фехтовката, атлетиката и пр.

За да бъде удостоен на два пъти със званието „Изобретател на НРБ“. За да бъде обявяван многократно за рационализатор. За да спечели конкурси на ЦС на БСФС за научни разработки в областта на тренажорните устройства.

Без дори и да има някаква научна титла или звание. Без

дори и да е титулуван. Той е получил само едно: благодарността на специалисти и треньори, на спортисти и деятели, защото неговият труд им е бил от изключителна полза.

... 1985 година, пролетта. В клуба на ЦСКА „Септемврийско знаме“ се събират гимнастици, привърженици на армейския спорт, за да отбележат 50-годишния юбилей на Велко. Приветствия, слова, спомени. Топло и сърдечно чествуване на човека, донесъл първия олимпийски медал на България в гимнастиката, двукратен европейски шампион на халки.

Думата е дадена и на юбиляра. Вместо слово той изважда олимпийския медал и промълвява: „Нямаше да спечела този медал, ако не бяха моите съотборници, ако не бе мой клуб. Нека той остане в неговия музей!“

И до ден-днешен първият олимпийски гимнастически медал е в музея на ЦСКА „Септемврийско знаме“. Лично Велик със своето великодушие е изписал на него имената на своите съотборници. Лично Велик със своето великодушие го предостави на историята.

С една дума, отблагодарил се е на тези, на които е признателен, отблагодарил се е на клуба, където бе възвисено неговото спортно и човешко величие.

Валентин Серафимов

ДВЕ ЖЕНИ, ЕДНА ЛЮБОВ

(ИЛИ РАЗКАЗ ЗА „ЗВЕЗДА“,
НЕВЪЗМОЖНА БЕЗ ТРЕНЬОРА)

В началото бе... така Фани. (Извинявайте, другарко Шаханова, че ви наричам така. Но с това име се обръщат към вас всички. И мисля, не без обич и уважение.) Същата така Фани, която притежава редкия талант да работи с деца. Близо три десетилетия тя създава поколения отлични волейболистки за ЦСКА и националния отбор. Казват, че за това време само веднъж е повишила тон. Било на някакъв контролен мач. В един момент треньорът на противниковия отбор, видимо нервиран от пълното превъзходство на момичетата с червени фланелки, сменил една от своите възпитанички и съвсем непедагогически ѝ зашлевил два шамара. Разтреперена, Шаханова скочила от пейката:

— Как не те е срам бе, човек! Та това са деца, разбираш ли, деца!

Началото... Към него се връщаме с Верка Стоянова и Фани Шаханова на чаша кафе в уютния клуб на армейския спортист.

Ф. Шаханова: Идва веднъж при мен едно дребосъче и казва, че искало да играе волейбол. Гледам го — слабичко, същинска клечка, пък гащите му големи, цял парашут. Приех го, аз дете не съм връщала. Но дребосъчето се оказа голям инат. От училище — право на спортната площадка и тренира, докато се стъмни. А наградата, която получаваше, бе повече от скромна — макова кифла и боза. Вече известна спортистка, в едно свое интервю Верка Стоянова заяви, че била малко недисциплинирана и дори мързелива. Прочетох го и се засмях. Де и другите да бяха така „мързеливи“.

В. Стоянова: За мен Фани Шаханова е повече от майка. Не, не се боя от силните думи, това е самата истина. Тя ме научи не само на волейбол, а и на нещо много по-важно — да бъда човек. И не мислете, че съм била нейна любимка и съм се ползувала с особеното ѝ благоволение. Другарката Шаханова работеше еднакво и с най-добрата нападателка, и с последната резерва. Не направи изключение дори и за родната си дъщеря Елена.

Такъв е случаят с Мая Стоева. Когато дойде да играе волейбол, тя страдаше от шипове. Цели шест месеца Мая седеше на стол и „подаваше“ на стената под възискателния поглед на треньорката. А през лятото така Фани жертвува годишната си отпуска и я отведе на старозагорските бани, за да я лекува.

Когато пък един ръководител настояваше Румяна Каишева да бъде освободена от отбора като недисциплинирана, Фани и Райчо Шаханови бяха категорични: „Ако това стане, веднага подаваме оставка!“ Понякога си мисля колко ли такива треньори имаме...

Ф. Шаханова: Верче, моля те! Какво ще си помисли другарят журналист — седнали да се хвалят една друга.

В. Стоянова: Како Фани!

Ф. Шаханова: Не ме прекъсвай! Знам, че си момиче с характер, но...

— Та нали това е най-важното за един разпределител — да има силен характер, да умее да поведе след себе си останалите — намесвам се за първи път в разговора и аз.

В. Стоянова: Мисля си — само да бях по-висока. Поне с пет сантиметра. Започнах като нападателка, но с тези мои габарити трябваше да се преквалифицирам като разпределителка, ако исках да намеря място в отбора.

Ф. Шаханова: Колкото до характера... Бяхме на един турнир в Румъния. Верка бе вече омъжена, очакваше дете и я включихме в групата като туристка. Просто така, да дава кураж на останалите. Но още в първия мач нещата не потръгнаха и Верка отсече: Ще играя! Влезе на игрището и... с акробатичен плонж извади силно забитата топка. Като един скочихме от резервната скамейка, а публиката започна бурно да аплодира майсторската проява. Е, победихме. Седя си аз на пейката, краката ми са сякаш от олово, нямам сили дори и да се помръдна и тихичко по женски си плача. Румъните ме гледат учудено: победиха, пък плаче. Какво ли щеше да прави, ако бяха загубили? Как да им обясня, че ако, не дай боже, нещо се беше случило с Верчето... Този мач остави в мен по-силен спомен дори и от финала в „Универсиада“.

— Ето че стигнахме до върха на българския женски волейбол. Този ден зала „Универсиада“ приличаше на кратер на вулкан, а след последния съдийски сигнал хиляди запалянковци скандираха: „И сте най-красиви! И сте най-добри!“

В. Стоянова: Станахме европейски шампионки. Но не по-малко приятна за нас бе и радостта на хората — та нали за тях играем. Чудесно е, когато по улицата те поздравяват не-

познати: „Браво, Верке!“, „Честито, другарко Стоянова, голям мач направихте срещу рускините!“

И все пак най-големият ни успех бе победата в турнира за купата на европейските шампионки в Лохоф през 1984 г. Съперничките ни бяха силни, амбициозни — италианките от „Олимпия“, западногерманките от „Лохоф“. Аз бях в нова роля — играещ треньор. А в отбора бяха включени неопитни момичета, които още носеха в саковете си ученически тетрадки. Все пак издържахме.

Допиваме кафето и се разделяме с традиционните пожелания за нови успехи. Верка Стоянова бърза да се прибере при своята десетгодишна дъщеря Анна, а Фани Шаханова — за поредната тренировка. Тръгвам бавно по широката алея на стадион „Народна армия“, обмисляйки в какъв журналистически жанр да вместя срещата си с най-добрата разпределителка на България за всички времена. Колкото и странно да се стори на читателите, но аз не виждах бъдещия очерк без присъствието на нашата най-добра детска треньорка. Та нали именно тя направи Верка такава, каквата е. Тогава реших, нека бъде „волейболен разказ“ за две жени и една любов.

Погледът ми случайно се спира на съседната волейболна площадка. Няколко момичета — високи, стройни, облечени в червени фланелки с емблемата на ЦСКА „Септемврийско знаме“ — посрещат с усмивки своята треньорка. За тях началото е... така Фани.

Същата, на която Верка Стоянова дължи своята щастлива спортна съдба.

Андрей Кацаров
ПО ТРУДНИЯ ПЪТ
НА СПОРТНАТА СЛАВА

Обикновено стрелците узряват по-късно от другите спортисти и техният състезателен живот е по-дълъг. Но в този прецизен и труден спорт, в който трябва да се съобразяваш с разликата в географските ширини, часовото време и надморската височина, Весела Лечева е изключение от това правило. Още като дете тя започна да се състезава с по-големите и бързо стигна до световния спортен елит. И вече е най-добрата. Не случайно почитателите ѝ с нетърпение очакват от всяка серия точни изстрели и нови световни постижения. И то сега, когато изключително високи станаха резултатите на международните състезания. Но младата ни снайперистка ги постига — с много воля и амбиция, висока и ясна цел, с труд и увереност.

Името Весела Лечева е известно на любителите на стрелбата от цял свят и всеки неин старт се очаква с оправдан интерес. Приятно е, когато на най-големите състезания около нейния коридор се събират много хора, защото на таблото зад нея след всяко натискане на спусъка на пушката се появява десетка след десетка и от време на време деветка. Спокойствие и сигурност лъха от всеки неин изстрел...

Така бе на световните първенства в Мексико, Зул (ГДР), Будапеща. Така бе и на европейските първенства във Варна, Осиек и Братислава, когато при развения трибагреник на нашата родина на най-високия пилон изправяше на крака зрителите, за да изслушат „Мила Родино“.

Какви високи качества трябва да има всеки, който е решил да стане майстор на точния огън? Орлово око, което да поразява заветната десетка, не по-голяма от една стотинка, здрави мускули и голяма сила, като се има предвид колко пъти трябва да се вдига 5-килограмовата пушка, воля и сигурна ръка, за да не се отклони нито стотна от милиметъра, насочена към центъра на мишената.

България се гордее със своите снайперистки, покорили най-високите световни върхове в спорт, където само едно трепване

на ръката, само един погрешен изстрел може да те отпрати далеч назад. Или пък една по-слаба серия те лишава от медал.

От първата си поява на огневата линия 13-годишната Весела печели шампионската титла при девойките и става майстор на спорта. От тогава до сега отстоява високите позиции на българската женска спортна стрелба. След олимпийските игри в Москва през 1980 г. тя е вече третата състезателка в женския ни състав наред с прославените световни рекордьорки Анка Пелова и Нонка Матова — носителки на най-високи отличия на големите международни спортни състезания.

Какъв е спортният път на Весела? Той е твърде характерен за младото поколение и за целия ни спорт изобщо.

Девойката от Велико Търново още в детските си години се увлича в спорта. Най-напред по леката атлетика, после по волейбола. Накрая под влиянието на баща си и майка си, тогава състезатели по стрелба с пистолет, спира на стрелбата с пушка. И тук се разгръща напълно нейният талант. Почти вече цяло десетилетие дъщерята и бащата, треньорът Николай Лечев, вървят ръка за ръка по трудния път на спортното майсторство. През тези години тя участва в безброй състезания, постигна много победи, набра огромен опит, кали своята воля, трудолюбие, постоянство и дисциплина.

През 1980 г. в Испания Весела нанася първия си голям удар на европейска сцена — световен отборен рекорд и бронзов медал в индивидуалното класиране. След четири години на европейското първенство в Дания за девойки се изкачва на два пъти на най-високото стъпало в упражненията 3 × 20 изстрела и 60 изстрела легнал с малокалибрена пушка. Тук тя е необикновено хладнокръвна, издръжлива, точна и тактична. Всичките ѝ съпернички са респектирани и принудени да признаят нейното превъзходство.

Особено успешна за младата спортистка бе 1985 г. Шампионка на Европа (390 т.), златен медал в отборното класиране и световен рекорд (1166 т.) в стрелбата с пневматична пушка, във Варна, бронзов медал в стрелбата с пневматична пушка на 40 изстрела (387 т.), златен медал с отбора на НРБ (1159 т.) на световното първенство в Мексико, сребърен медал (583 т.) от шампионата на континента с малокалибрено оръжие в Осиек. Заедно с Нонка Матова и Красмира Дончева тя е в златното българско трно, което спечели всички отборни титли в Европа и в света, подобри всичките световни отборни рекорди в упражненията на стрелба с пушка.

На XV международен турнир по спортна стрелба с малока-

либрено оръжие „София“ през 1985 г. Весела Лечева в дисциплината 60 изстрела легнал постигна максимален резултат в света. Това постижение не бе признато за световен рекорд. Съгласно правилника на международната федерация по стрелков спорт (УИТ) рекорди се признават само на олимпиади, световни и европейски първенства. Въпреки това постижението ѝ предизвика сензация в световната стрелкова общественост, защото официалният рекорд в тази дисциплина датираше още от 1971 г. — 598 т. на полякинята Г. Руминска. Оттогава никой не бе достигал максимума. Весела бе първата! Това бе повод за въпрос към нейния баща и треньор Николай Лечев.

— Днес вашата възпитаничка постигна 600 от 600 възможни. Очаквахте ли такъв абсолютен резултат?

— Да, разбира се. Весела е постигнала този резултат на тренировки. Убеден съм, че на предстоящите големи състезания, където се признават световни рекорди, тя отново ще го постигне. Защото има висок дух, силна воля и здрава психика, умение да се концентрира през цялото времетраене на стрелбата. Ще бъде изключително трудно, понеже на всяко състезание действуват различни фактори. Но аз съм оптимист. Вярвам в този успех.

За спортната стрелба 22 години са съвсем младежка възраст. Но тогава настъпиха най-щастливите мигове в живота на Весела — тройна световна шампионка през 1986 г. в Зул (ГДР), където според новия правилник постиженията ѝ бяха признати за световни рекорди, и световна и европейска титла на първенствата през 1987 година с пневматично оръжие в Будапеща и Братислава, при това отново със световен рекорд.

Постигнатите високи резултати са потвърждение на непрекъснато нарастващата сила на Весела в един тежък спорт, сравняван с „война на нерви“. И затова ние с основание очакваме, от веселата, приветлива, сърдечна и активна комсомолка, възпитаничка на стрелковата школа на ЦСКА „Септемврийско знаме“, да жъне нови победи, да продължи да дава своя дял в борбата за авторитет, признание и уважение на българския спорт.

Асен Минчев

ПЪРВИЯТ БЪЛГАРИН С ЕВРОПЕЙСКАТА КУПА ПО СКИ-СКОК

Първият българин — Владимир Брейчев, защото има и втори — Валентин Божичков. А защо да няма и трети? И много други? И защо да не се надяваме, че българин ще се намеси в борбата за призовите места и в турнира за световната купа? Сега ни се вижда невъзможно. А преди три години възможно ли ни се виждаше българин да спечели европейската купа по ски-скок? Когато мнозина състезатели, треньори и специалисти от чужбина се чудеха как е станало наистина така, че скачач от страна, която има само една нормална шанца (и то по-малката, 70-метрова, без да е покрита с изкуствена материя, за да се работи на нея и без сняг), да подготви състезател, способен да атакува първото място в крайното класиране. И България намери този свой „летащ“ скиор! На финала на турнира за европейската купа в Пасо Роле (Италия) (1984 г.) Владимир Брейчев нанесе съществена корекция в отдавна утвърдените представи за превъзходство на скачачите от скандинавските страни, Австрия, ГДР и др. И ги остави да се разберат помежду си за това, кои ще му бъдат асистенти от двете страни на почетната стълбичка на победителите. Защото най-високото стъпало бе вече българско!

А европейската купа през олимпийската година тогава бе изключително красива и скъпа в буквалния смисъл на думата — статуетка на богинята на победата Нике, при това златното ѝ покритие бе 24 карата! И пристигна тази златна Нике в страната, излъчшила най-достойния да я притежава — България!

Пътят на Владко Брейчев до срещата му с европейската Нике започва там, където започва той за повечето от нашите скачачи, в подножието на Рила — на Ридо край Самоков. А му го показва този, който го е посочвал и на почти всички състезатели по ски-скок у нас през последните десетина години — тре-

първото Симеон Димитрачков, „чернороботникът“, откривателят на таланти в ССУ „Георги Димитров“ в Самоков.

Владко добре помни първото си официално състезание — 15-о място на шанцата с изкуствена материя „Пионер“ в града през 1970 г., а 2 години по-късно вече е носител на купата на в. „Септемврийче“. Добре помни и първия си международен старт — на европейското първенство за юноши в Ленинград (1973 г.) — 29-о място (на 70-метрова шанца). Същата година е 10-и на турнира „Дружба“ в Харахов (Чехословакия). На следващата година се изкачва с 5 места по-нагоре в европейското първенство в Гренобъл (Франция) — 24-и и с 3 места по-нагоре на „Дружба“ — 7-и. **Пробивът напред продължава: 10-и на европейското първенство в Лието (Финландия) през 1975 г., и то със счупена ръка, а на „Дружба“ в Закопане (Полша) — 4-и!**

Срещата с армейския спорт идва в олимпийската 1976 г., с треньора Димитър Харизанов, и още на следващата година Брейчев става носител на купата на НРБ. И при мъжете продължава да се бори за призовите места в международните стартове. На спартакиадата на СКДА в Либерец (Чехословакия) е в първата десетка и на двете шанци (70- и 90-метрова) — 8-и. На следващата спартакиада, в Закопане, е 15-и и на двете шанци. И изведнъж заедно със съотборника си Валентин Божичков се оказват „стари“ — само на 21 години!? И двамата са освободени от националния тим. Брейчев доказва несъстоятелността на това решение още на спартакиадата на СКДА в Боровец — 1981 г.: 1-во и 7-о място. Нова победа отбелязва и на следващата спартакиада — в Оберхов (ГДР): 1-ви на 70-метровата и видешампион на 90-метровата шанца. И този възходящ път напред и нагоре намери своя логичен завършек със спечелването на европейската купа — 1984 г. А не беше само известният Валнер (Австрия), който остана след Владко в крайното класиране... Мнозина заедно с треньорите си дълго се чудеха: как е възможно българин да спечели европейската купа, след като в тази страна има само една нормална шанца.

Когато се обръща назад към изминатия път, Владко не забравя да отправи мисъл и слово с благодарност към тези, които му сочеха верния път: от „началната скорост“, с която го гласна Симеон Димитрачков, през Димитър Харизанов, Сотир Сотиров, Методи Савчов, Иван Костов.

И така — ще има ли и трети българин с европейската купа (вторият бе Валентин Божичков — 1986 г.)? Ще има ли и други след него? А ще се намеси ли българин и в борбата за световната купа? Ако не сме оптимисти, е безсмислено да търсим

отговори на тези въпроси. А за оптимистичното „Да, ще има!“ ни помагат радващите изяви на младия Кирил Петков и на още по-младите Емил Зографски и Благовест Ковачев. Има и ще има и още! В това можем да не се съмняваме! Защото има такива всеотдайни „чернороботници“, такива апостоли откриватели като Симеон Димитрачков и други. Имаме си вече и три шанци с изкуствена материя, а с двете в Чепеларе ще станат пет.

Асен Минчев

ОТ БОДРОВО ПРЕЗ МИНСК, РУПОЛДИНГ И КАЛГАРИ

Не че е толкова кратък и лесен така обозначеният маршрут от малкото ихтиманско село до столицата на XV олимпийски зимни игри през 1988 г. И не че само това са „спирките“ по този маршрут за най-добрия български биатлонист Владимир Величков. Белоруската столица и известният западногермански зимен център са само два от най-съществените етапи по двете тесни следи на ските „писалки“, определящи спортния път на Владко. А началото на този път?...

Началото е преди 13 години — там, където просто не можеше да не бъде. Защото в Бодрово съществуваше вече непознатата и досега за едно село у нас невероятна обстановка и атмосфера около един спорт — ски-биатлонът. Обстановка, която, за да се разбере, трябва непременно да се види. Поне на мен ми се струва така. Никога няма да забравя това, което видях на един летен биатлон там преди няколко години. Цялото село бе включено в някаква работа по провеждане на състезанията или в настаняването на участниците и гостите. Сами си бяха направили и единственото засега в село у нас трасе с доста добро стрелбище за биатлон. Разбира се, че в основата на всичко това бе местното физкультурно дружество, но в началото бе... невероятният ентузиазъм на вечния оптимист Димитър Митков. Той „запали“ селото по биатлона: и ръководители, и спортни дейци, и най-вече децата! И Митков не можеше да не забележи, че сред тях се откроява едно, което с всичко показваше, че иска да прави нещо голямо. Значи най-важното беше налице. А останалото е известно и се нарича труд, упоритост и постоянство.

... И се занизаха безкрайните километри по двете бели следи, но за разлика от ски-бегачите — и с пушка на гърба! С която уморените от щеките ръце трябва да поразят мишената — при свръхчестеното дишане и с пулс над 100! И то не само веднъж, защото всеки пропуснат изстрел се „наказва“ с едно допълнително пробягано „ухо“ или „залепва“ по една наказателна минута — зависи от дистанцията...

Растеше малкият орляк от бодровчанчета, заякваша крилата им, ставаха все по-издръжливи, а точността им — все по-прецизна. И все по-често започваше да се чува името на ихтиманското село, все повече се налагаше утвърдените ни ски-центрове да се съобразяват с пратениците на Бодрово по всички състезания у нас. Не само по биатлон, а и по ски-бягане... И в националните ни отбори започнаха да се мяркат все по-често имената на бодровчани. Почти винаги най-добре се представяше Владко.

От началото на сериозно полагания труд бяха изминали само три години и ето го първия голям успех! За първи път световният елит на младежите се събра в Хохфилцен (Австрия) за първото световно първенство през 1978 г. И без да се съобразява с имената на представителите на най-авторитетните школи по биатлон, Владимир Величков по най-категоричен начин заяви за своето присъствие сред тях — второ място, вицешампионска титла и сребърен медал на 10 км! Това бе вече доста сериозно предизвикателство. Не само защото един български младеж бе дръзнал да дели мегдан с най-силните си връстници в света, а и защото този пробив трябваше да се защитава. За да не прилича на случайност, както някои си мислеха. Какъв можеше да бъде изходът за Владко пред този проблем? Само един, естествено: колкото досегашният и много повече труд, труд, труд!

Трябваше да се научат да свикват с него съперниците му по биатлонските трасета. Колкото и да не искаха, той просто ги застави! С онзи зашеметяващ двоен удар, на етапа в Мурманск, от турнира за световната купа (1980 г.): сребро на 20 км и бронз на 10 км. А добре известно е, че не се печелят лесно медали и в двете дисциплини на едно състезание. А Владко направи точно това! И големите от водещите сили — СССР, ГДР, ФРГ, скандинавските страни — признаха присъствието му като на равен с тях. Което намери логично потвърждение и в крайното класиране за световната купа през този сезон (1980 г.) — 11-о място! Две години по-късно, на световния шампионат в Минск, дойде новото доказателство за утвърденото място на Владимир Величков сред елита на този спорт — 5-о място на 10 км. Същата позиция бе защитена и на световното първенство в Руполдинг (ФРГ) през 1985 г. Само две места по-надолу слезе той в същата дисциплина на световния шампионат в Лейк Плесид (САЩ) през 1987 г., но това с нищо не попречи тази година да стане най-успешната за българския биатлон независимо от 33-ото му място на 20 км. Защото дойдоха и обнадеждащите класирания на младия Спас Златев: 10-и на 10 км и 15-и на 20 км.

За да бъде оценена наистина като добра тази наша биатлонска година, заслужен дял имат и двете класирания на Владко в Боровец за световната купа: 8-и на 10 км и 15-и на 20 км.

И през цялото това време, след влизането си в БНА, Владимир Величков остана и остава верен на армейския спортен клуб — с ярко присъствие сред неговите успехи в цялостното развитие на родния ски-спорт.

С бившия армеец национал Христо Маджаров — сегашния му личен треньор в ЦСКА „Септемврийско знаме“ и в националния отбор — изградиха един отличен тандем, който наподобява добре смазана и затова прецизно действаща машина. А думата машина не трябва да се възприема само като метафора. Защото сред арсенала от тренировъчни пособия на Владко фигурира и един механизъм специално за силова подготовка на ръцете. А още по-заслужаващо внимание е това, че авторството на този механизъм си е лично негово! И съвсем не бива да се учудваме, защото отличният наш скиор биатлонист е не по-малко способен и в гражданската си професия — стругаро-фрезист.

Неусетно навлязохме и в личния живот на големия армейски спортист. А там ни очаква една не съвсем често срещана изненада — 6-годишният му син Марин не показва (поне сега) никакво особено влечение към бащиния спорт, 3-годишната дъщеря Ралица проявява малко по-голям интерес, а съвсем сериозно се „вълнува“ от стартовете на татко си Яворчо, който няма още годинка! Не се учудвайте: нито сте прочели неточно, нито аз съм сгрешил. Всичко е съвсем вярно — капитан Владимир Величков е единственият български спортист от национален мащаб, баща на три деца, преди да е завършил активната си състезателна дейност!

„Ще бягам и ще стрелям и по олимпийските трасета в Канада. И искам да го направя добре. Пък след Калгари?...“ — споделя Владко. А част от тази въпросителна е може би неговата надежда, че интересът на малкия Яворчо може да се превъплъти след години в безграничната бащина любов към биатлона, в жаждата за победа в стремежа към човешки добродетели.

Стефан Дончев

ЗЛАТЕН ЖАЛОН НА ОЛИМПИЙСКИЯ РИНГ

За всички, които следят отблизо проявите на ринга, бургазлията Георги Костадинов беше неоспорим талант. Трябваше само да се намери формулата за израстването му на ринга. Защото характерът му беше такъв, че винаги можеше да извади от равновесие и най-опитните треньори педагози. Ала юздите държеха ли се здраво, работата вървеше. Преломът дойде през 1970 г., когато боксьорът стана боец в редовете на БНА. Комсомолецът неусетно възмъжа, стана истински воин. И може би затова по воински взе да се изявява на ринга. Усърдието в подготовката изведе Костадинов на първото стъпало в категория до 51 кг в ЦСКА „Септемврийско знаме“ и в националния отбор. И се заредиха успехи у нас и в чужбина, които вдъхновяваха „перата“ ни. Няма да бъде пресилено, като споделя, че за Костадинов съм писал доста много. Изпитвах удоволствие да описвам мачовете му, в които имаше много финес и усет за дистанция. С остроумните си и добре разчетени движения на краката той бе една непрекъснато движеща се цел, почти неуловима от съперниците му. Финтовете му говореха за свършенство в техниката, а точкуващите леви прави и съкрушителните десни крошета разколебаваха противниците му още след първите минути.

Когато всички тези качества, подплатени с отлична физическа подготовка, се проявяваха заедно в боя, Георги Костадинов ставаше боксьор, за който се изреждаха какви ли не суперлативи от рода на „изключителен“, „непобедим“, „страхотен“, „великолепен“...

Така бе на ринга в Анкара през 1972 г., когато великолепие то на Костадинов се изяви така силно в мачовете му срещу Гювенч (Турция) и Груеску (Румъния), че златният медал от балканиадата можеше да бъде притежание само на един — на българина!

Схватката между Гювенч и Костадинов започна бойко, с размяна на редки, но отсечени удари. Насърчаван от зрители-

те, турчинът тръгваше все по-настървено напред, но българинът умело вкарваше в действие контриращите си удари, всеки един от които трасираше пътя към победата му. В края на третия рунд един ъперкут подкоси Гювенч и той падна безпомощен на пода. Настроението на зрителите се снижи под нулата. След тази си победа с нокаут Костадинов се изправи срещу известния Груеску. Победи по точки и него. А това бе вече своего рода заявка за медал на предстоящите олимпийски игри в Мюнхен.

И все пак изпитвахме страх, напомнящ за предишната година в Мадрид. Тогава Костадинов се качи на ринга самонадеян срещу испанеца Ескудеро, но... всичко бе до удара на гонга. Цели два рунда нашето момче отстъпваше и се бранеше, а публиката, изпаднала в екстаз, ревеше неудържимо. Разбрал, че губи вече срещата, Гошо се опита да направи нещо по-мъжко, ала безстрашието бе отишло по дяволите... После той плачеше от загубата си, срамуваше се да погледне другарите си: пропиля една възможност да се закичи с медал от европейското първенство в Испания. Тук Гошо разбра, че между безстрашието и страха има само една крачка. Преодолееш ли я, ставаш много по-силен, караш противника, съдиите, зрителите да те уважават, дори да си допуснал някоя грешка в боя.

Поуката от Мадрид беше голяма. Балканиадата в Анкара бе надежда, която крепеше вярата ни за нещо по-добро на олимпиадата в Мюнхен. Още повече че и ненадминатият унгарец Ласло Пап — трикратен олимпийски шампион, предричаше голямо бъдеще на нашето момче. Колко много ни се искаше да видим мигът на голямата победа! Миг, зад който лежи много труд, оросен с пот, подплатен с лишения. Миг, който може да се превърне в химера, заради недоглеждането на някои от представителите на Темида.

Гошо винаги се е вълнувал от такива мигове, та дори когато и други са били на ринга. И често пъти е споделял несъгласието си с решението на един или на друг съдия. Но не се подаваше на емоции, защото в края на краищата се позоваваше на златното правило на ненадминатия в далечното минало световен шампион (професионалист) Джое Луис: „Застанеш ли между въжетата, няма кой да ти помогне в боя, освен ако сам не си помогнеш!“ И може би тъкмо затова Гошо прекрачваше въжетата с чувството, че ще бъде сам в боя, че всичко ще трябва да решава сам. Започне ли да слуша подвикванията на треньора, на зрителите, значи да престане да мисли на ринга. Това е пагубно за всеки състезател. Ситуациите в схватките така бързо се променят, че трябва мигновено да реагираш. Закъснееш ли —

губиш. А рингът е като фокус. Събира и най-малкия звук, който понякога дразни, раздвоява мислите ти. И армеецът се съобразяваше с това. Само през почивките изслушваше напътствията, преценяваше могат ли да се използват срещу противника и чак тогава тръгваше да ги реализира.

— Повярвах, че мога да стана медалист в Мюнхен след победите си на балканиадата в Анкара. Имах прекрасна физическа подготовка и на ринга се чувствах като риба във вода — споделяше Костадинов.

Също като в приказките тази рибка стана златна в Мюнхен: заплува в свои води от първия до последния мач и подсказа на съдиите, че е кандидат номер едно за титлата. По пътя към нея имаше 5 бариери от 5 различни континента. И всяка една криеще неизвестности (с изключение на Блажински), които можеха да те препънат към върха. Към него Костадинов се отправи самоуверено, решително...

Първо падна Балоуш (Пакистан) с явно превъзходство във II рунд. След това с 5:0 гласа бе отстранен Крис (Канада). Отстъпи с 3:2 гласа и темпераментният колумбиец Перес, а на полуфинала падна и опасният Блажински (Полша) с 5:0 гласа. Остана последната преграда Рвабвого (Уганда). И срещу него Гошо игра отлично, въпреки болките в ръцете (те после му донесоха неприятности, въпреки твърдостта на съперника му. И съдиите бяха единодушни — 5:0 за Костадинов, за България! Спечелен бе първият златен олимпийски медал в бокса. Завоюва го армеецът Георги Костадинов, който ни разплака с играта и с успехите си на ринга. Ринг, под чийто рефлектори един 51-килограмов младеж стана истински мъж, показвайки на света силата и възможностите на социалистическата ни родина.

„Златният медал и ръцете ми, които бяха наранени от схватките на олимпийските игри в Мюнхен, често ми напомнят за изминатия път през 1972 г. Беше много труден!“ — споделя Костадинов. Спомняме си и ние този път, с височини и спускания и с един жалон — златен, който завинаги ще остане в анализите на олимпийския спорт, за да напомня за нашата малка, но красива България. И хубаво е, че след този жалон забихме и други и още повече утвърдихме престижа на родния бокс.

Валентин Неделчев

ШАМПИОНЪТ ИСКА ДА ПРАВИ ШАМПИОНИ

От онзи юлски ден на 1980 г., паметен за всеки спортист, изминаха повече от седем години. А той изглежда същият. Прибавил е някой и друг килограм, защото вече не е Георги Райков — спортистът, а учител на младите, влюбени в неговия спорт. До 17-годишна възраст тренира бокс, после лека атлетика. И изведнъж — борбата. И то за цял живот.

— В зала „Чавдар“ влязох случайно да погледам едно републиканско първенство. Хареса ми как се борят „класиците“. Но в залата влязох няколко месеца по-късно. Дойдоха в училище да търсят мераклии за тепиха и аз се реших.

Така попадна Георги в известната армейска зала „Сердика“, където се раждат шампиони като Стефан Ангелов, Недко Недев. . . Прекрачва прага ѝ през ноември 1969 г., а още през пролетта става трети сред най-тежките в първенството на спортните школи, пак през тази година е и с бронзов медал от републиканския шампионат за юноши старша възраст.

Това е началото. Само след година Георги Райков е вече и шампион. Отслабнал е с цели 20 килограма, но по естествен път, в резултат на тренировки и натоварване. И до 1977 г. ще е състезател в категория до 87 кг (за младежи) и до 90 кг (при мъжете).

Изключително важна в живота на Георги е годината, когато трябва да влезе в редовете на армията — 1971-ва. Дни преди да облече униформата, в София мерят сили най-добрите борци на планетата. Първенството (то се състоя на националния стадион „Васил Левски“) оставя за цял живот трайна следа в съзнанието му, запечатва се с незабравими и неповторими мигове. За пръв и последен път един борец, обиколил по-късно света, ще види състезанията на тепиха да се аплодират от 40 хиляди зрители. Несрещана атракция, не само заради спектакъла на „светила“ и „звезди“. Тук са ненадминатият Медвед, Тедиашвили, Руруа. . . Всеки техен жест, движение се запечатват дълбоко. Неотразимо впечатление остават и победите на българите — на

Петър Киров, Георги Мърков и Александър Томов, на тези, по чийто път трябва да се научи да върви, защото той е единственият — пътят на шампионите.

Окончателният избор за Райков е направен и той попада в АШВСМ „Чавдар“. След първия педагог Христо Мирянов бате Мишо (Михаил Ангелов) продължава да дялка ден след ден това, дето пречи да станеш голям сред големите. Ще дойде ред и на Филип Кривиралчев, който също остави дия с присъствието си в българската класическа борба. Но този треньор и през 70-те, и през 80-те години кара Георги Райков да изпитва нещо повече от обикновена благодарност.

Не се забравя кой те е предпочел за европейския тепих (особено когато стъпваш на него за пръв път) в Лудвигсхафен, а това, че оттам се завръщаш като шампион, означава, че на доверието успяваш да се отплатиш по най-достоеен начин. На олимпиадата в Монреал Георги изживява най-голямото си огорчение като състезател, макар и без да излиза на тепиха, защото е между резервите. С деветдесетте си и няколко килограма той и в последния момент може да замести строполеца Стоян Николов или по-тежкия плевенчанин Камен Лозанов. Макар и сред зрителите от трибуните страда наравно със Стоян за отнетата титла, когато съдиите дисквалифицират 7 секунди преди края на финалната схватка българина (а той води по точки). Не е случайна тази болка. За големия си противник на тепиха Райков каза:

— Ако има от някого да съм се учил на тепиха, то това е именно от Стоян. Той не беше стандартен борец, имаше своя, особена техника. За да му противодействаш, означаваше да имаш подходящ начин на борене за неговия стил.

Стремежът към усъвършенстване, растящите амбиции, волята да успяваш трупат мускули, сила, ум. От 1977 г. Георги е несменяем титуляр в националния ни отбор. В новата му категория явно не се чувства зле, но все малко не достига до заветния връх. И на континенталните първенства, и на световните шампионати — „сребро“, „сребро“, че чак да побелее човек. Сигурно това е една от причините да тръгне към олимпийските схватки с твърдото намерение „каквото ще да става, но това ще е последното ми състезание“.

То „каквото ще да става“ най-после се случи, увенча един спортен живот, десетилетие труд с най-мечтаното „злато“ — олимпийското. Георги Райков поведе и други българи към титлите в Москва.

Спомените поизбледняват. Георги Райков няма да се качи

ЗА ЗЛАТАНОВОТО МАЙСТОРСТВО
И УРОЦИ

отново на най-високото стъпало на почетната стълбичка. Но у довчерашния състезател, днес вече треньор, има отново високи амбиции. Свързани с новото му поприще. Защото Георги слезе от тепиха, но не мисли никога да се разделя с него. И както става ясно, свършва най-много половината от работата си досега. България е имала своите шампиони, ще ги има и в бъдеще. Райков е бил един от тях, но мечтае да бъде и един от бъдещите. Чрез своите ученици и възпитаници.

Трудна и отговорна е задачата, която си е поставил Райков. Отново с признателност се обръща към Филип Кривиралчев, който след като го е учил как да „затвори захвата“ или да хвърли съперника си, започва преди няколко години да му помага и обяснява как да учи сам той другите на майсторлък. Треньорът се превръща в незаменим учител в трудния, решаващ миг.

Става помощник на треньора на мъжкия отбор на ЦСКА „Септемврийско знаме“ Стефан Ангелов, помощник-треньор е и в младежкия национален състав. Понастоящем е преподавател в ССУ „Чавдар“. За своята професия шампионът споделя:

— Още докато се борех, знаех, че един ден, макар и не на тепиха, ще остана край него. Ще се радвам, ако след време моята осъществена мечта я достигне някой от моите състезатели. Не виждам големи промени във водене на схватките в сравнение с преди 8—9 години. Стилът е почти същият. Мисля, че мога да бъда полезен, особено на по-тежките, тъй като тясната специализация става задължителна. Не искам да правя свои копия от учениците си. Това според мен е погрешно. Всеки има своя индивидуалност и именно нея трябва да развием — имам предвид заедно, треньор и борец — на тепиха и да я усъвършенствуваме.

Прав ли е Георги Райков в своите разсъждения и треньорски виждания ще разберем след няколко години, когато ги реализира с възпитаниците си. Вярваме — бъдещи шампиони.

Говори се, че японците обичат да се учат от всички и от всичко. Малкият човек с кинокамера, сега с видео, стана по-словичен, неговото присъствие на големите спортни състезания е така задължително, както слънчевата светлина или прожекторите в залата. . .

Говори се също така, че японците не обичат да приемат в страната си чужди специалисти, които да живеят и работят сред тях. Американските бейзболисти бързо трябваше да прелетят обратно Тихия океан въпреки отличната си игра в професионалните японски клубове, защото. . .

Защото трудолюбието им не отговаря на японския минимум. Те просто не могат да тренират толкова, колкото японците, и отпуснатите им ръце по време на подготовката учели на безделие младите японски играчи. Освен това предаността им към колектива по японските разбирания не е на достатъчно висока степен. И най-вече от това, че характерът им — експанзивен, неговорчив, изтъкващ преди всичко себе си, а не колектива — съвсем не се харесва на хората от Страната на изгряващото слънце.

Но Димитър Златанов бе приет в Япония не само заради неговото умение и знания, а и заради самия Димитър Златанов. Нещо повече. Той беше обикнат в тази страна на сериозни, работливи и предани на работата си хора. Защото Димитър е сериозен, работлив и безкрайно предан на волейбола човек.

Бил е много пъти в Япония и когато отново пристигне там, залите се пълнят с негови почитатели. Когато бе за по-дълго време в Япония, хората идваха да гледат и работата, и подготовката в тренировъчната зала.

Рядко се раждат такива спортисти като Златанов.

Неговото стремително движение към върховете на волейболната игра започна в близкия до София град Ихтиман. Но там той игра под мрежата така, както игра и футбол — в ученическите си години, в ученическите отбори. Опитните очи на треньо-

рите го видяха на едно ученическо първенство и когато на това високо момче му дойде времето да отслужи военната си повинност, поканиха го в Армейската спортна школа за високо спортно майсторство „Чавдар“...

Доиде талант. Останалото — труд, умение, далновидност, грижа, школа — го имаше тук. Така се роди спортист от световна класа.

И наистина — почти всички наши волейболисти, с чието име е свързан световният ръст на този спорт, са минали през армейската школа. Както Оксфорд, или „Ломоносов“ означава място, където младият човек се изгражда почти винаги като добър специалист. Има и спортни школи, бих казал дори спортни университети, където талантите най-сигурно, най-вярно получават необходимото, за да покорят след това спортния свят. Волейболната школа на ЦСКА „Септемврийско знаме“ е едно от тези места в България.

Златанов стигна много бързо неочаквани висоти при спортното си майсторство. За три години сериозна работа се изкачи на най-високото стъпало. На световното първенство у нас този атлетичен, все още недостатъчно познат младеж, който върхлиташе като бурен вятър към умело поднесената му от Каров или Тренев топка, постигна двоен успех. Беше обявен за най-добрия в света нападател и спечели най-голямото признание от нашата и световната волейболна общественост. Признание за спортен интелект, за високи морални добродетели, за „фeър плей“, за всичко хубаво, с което може спортистът да остане в историята на един спорт...

В своя дълъг състезателен път Златанов си остана пример не само с великолепните си изпълнения. Неговите кинограми са в златния фонд на играта. Волейболните учебници от двете полушария поднасят отново и отново на своите ученици уроците на Златановото майсторство. Но Златановите уроци са много повече от това, как да се подходи към възходящата топка или как да се блокира ударът на нападащия от зона четири.

Той ни научи на преданост към делото, на което човек е посветил живота си. Никакъв каприз, никаква страст не засенчиха чистата му любов към волейбола. Не се интересуваше от това, какво го чака след мача, каква е наградата за свършената работа. Той вършеше своята работа, без да чака никаква отплата, и затова получи най-голямата — признанието на българите и признанието на света. Повече от половината внимание към българските волейболисти, водени някъде днес от треньора Златанов, се падат точно на треньора и учителя Златанов.

Така както безкористно играеше — така смята, че трябва да играят всички. Сигурно е претърпял доста разочарования.

Така както сам с всички сили и възможности водеше спортната си подготовка — така смята, че всички трябва да тренират и да се стремят към съвършенство. Сигурно е, че и тук е претърпял много разочарования.

Така, както неуморно търсеше истините на волейболното изкуство — така смята, че всички вечно търсят тази истина.

Най-сигурно е, че тук бърка много.

Много често постоянните му усилия да научи новото поколение към мисловни действия на терена срещат слаба заинтересованост тъкмо от тях — най-заинтересованите от тази работа.

Той иска волейболистите, прекрачили прага на залата, да се отърсят от сивия прах на ежедневието и да пристъпят към тренировката като към свято задължение. Но не при всички това е точно така...

И въпреки трудностите и неблагоприятностите на треньорската професия този човек е с добър и великодушен характер. Той има толкова слава, че не иска от никого, дори от най-младия юноша на отбора, да му засвидетелствува някакво преклонение. Има толкова много признание, че не се бои да работи спокойно с отбора си под най-силната заплаха от близкия мач. Никога не се тресе от някакъв страх пред случайната загуба. Погледът му е насочен напред и може спокойно, уверено да поставя основите на големите играчи в големия отбор. Но скелета, това нагоре, трябва да си го направят самите те — и нека не се заблуждават, че стажуването при майстора е само по себе си достатъчно и ти да станеш майстор...

Спортната зала в комплекса „Червено знаме“ е едно от онези места, където волейболната игра е търсила и намирала през годините своите нови измерения, своето бъдеще. Така е и сега. Под ръководството на Димитър Златанов сега там израстват новото поколение армейски волейболисти. Съединили в себе си опита на такива играчи като Тодор Симов, Коста Шопов, Митко Димитров, през Златанов, Каров и тяхното поколение, към сегашното поколение — Кьосев и Петков, към бъдещото — Любомир Ганев и по-нататък — така живее и расте нашият волейбол.

Климент Величков

СТРОИТЕЛЯТ НА ИГРАТА

Двадесет години ще станат вече от времето, когато Димитър Каров беше младата звезда на волейболния ни небосклон и всички очакваха от него много...

Той даде повече от очакванията.

Минават годините, волейболът ни се държи на високото си положение в света, но разпределител като Каров все няма и няма.

В един разговор с него той се опитваше да анализира някои съвременни тревоги.

— Преди години детето каляваше характера си отрано. Оно-ва поколение спортисти израснахме така да се каже „на улицата“, като в това понятие се разбира доброто и полезното, което получихме от махленските игри. Самобитните характери, оформянето на чертите на лидера едно време ставаше естествено в игрите по откритите волейболни площадки. Учихме се как да поемем върху себе си отговорността, да не отстъпваме докрай, макар и противникът ни да изглеждаше по-силен. Защото иначе следващият път за нас нямаше да има място в игрището... Днес младият волейболист израства при други условия. Сега за него всичко е програмирано. Наистина селекцията има своето развитие и значение, лесно се открива кой ще израсне висок, каква е силата и бързината му. Но създаването на характер, инициативност, уменията за бърза ориентация, изобретателност изостават. Учим го на колективни действия, всичко му е казано как и кога да го прави. Всичко сякаш е наготово. Треньорът мисли за него, дружеството мисли. Как да създаде характер? Но когато се стигне до решителния момент — няма кой да извади топката или да забие вместо него...

В тези думи личи споменът от неговото детство. Детството в този толкова богат на спортни таланти Димитровски столичен район, където Каров започна своя път във волейбола...

Ако не е била настойчивостта на първите му волейболни треньори, той сигурно би тръгнал и по други спортни пътища. Би

станал отличен футболист. Би играл баскетбол или тенис. И сега може да покаже на много по-млади от него как да се състезават в цял списък от спортни дисциплини...

Но имали сме частие, че е дошъл под волейболната мрежа, защото характерът си е характер, изкованото през живота си е изковано, наученото от треньорите си е научено, а такъв разпределител като Каров се ражда веднъж на няколко десетилетия, и то на сто милиона души — един.

В ЦСКА по онова време се бяха събрали необикновено силни волейболисти. Златанов и Здравко Симеонов, който ни напусна твърде рано, Стойчо Крайчев и Васил Симов, универсалният Александър Тренев. Под ръководството на Милко Караиванов те ни изпълниха с гордост, когато спечелиха европейската клубна купа на шампионите, по-късно взеха и купата на носителите на националните купи. Но особена бе цената на участието на това компактно ядро като национален отбор на НРБ. И Каров — в центъра на това ядро.

Като разпределител той играеше винаги поне три пъти повече от всеки друг в игрището. И макар публиката да обича най-вече онези, които „спукват“ топката от пода при забиването, Каров скоро я накара да се вгледа в действията на „мозъчния център“ на колектива. И не само защото играеше най-често с топката, а защото неговото творчество не можеше да не се забележи. Не, Каров не беше „вдигачът“, не беше „обслужващият персонал“ на тези „върлини“, които го скриват от погледите на зрителите по време на почивките... Той беше фигурата, която се открояваше най-ярко по време на мачовете, той водеше тези кралимарковски по ръст играчи и от неговата глава, рамене, лакти и пръсти зависеше как ще въртят те волейболните си боздугани и кого в крайна сметка ще надвият или от кого ще бъдат повалени...

Колко здрава трябва да бъде психиката на такъв лидер, на такъв водач, от когото зависи основата на успеха!

Каров създаде в световния волейбол своеобразен ореол, сиянието, авторитета на разпределителя. Години наред той не само показваше, но и учеше колегите си по света на творчество. Как най-добре да пазят скрит замисъла на атаката от противниковия блок. Как във време, подвластно само на електронно измерване, може да се промени привидното действие и да изведеш на неуверен, на стълписан единичен блок, летящ с огромна скорост стокилограмов волейболист с ръка, биеща като парен чук...

Каров усъвършенствува и разработи типичните за българското волейболно нападение атаки. „Кръстът“ и „ешелонът“ при-

добиха под неговото диригентство и бързина, и нюанси, които ги правеха трудно предотвратими от отсрещния блок. Българското нападение придоби славата на остро комбинативно. Традициите на разпределителите преди него бяха дообработени и усъвършенствувани. От някогашната игра, създадена от вечно повтарящите се поемане, вдигане и забиване, волейболът стана атрактивен спорт, заради който десет и двама хилядни зали ставаха тесни.

Като говорим за атрактивност, трябва да си припомним, че по онова време атрактивност при мъжкия ни волейбол — това на първо място значеше Каров. Зрителите очакваха с нетърпение не само атаката на ЦСКА или на българския отбор, но дори и този опасен момент, когато някой отсреща ще забие с претенциите за „неспасяемо“ и Митко ще полети като птица през игрището, ще достигне топката... И не само ще я достигне, ще я спаси, но и ще подаде от това почти „мъртво положение“ удобна за атака топка на готовия за действие нападател. И съперникът се улавяше, че докато и той е следял с отворена уста какво става отсреща, него са го изненадали, надиграли...

Разбира се, върховете на волейболното майсторство на Каров си остават мачовете на световното първенство през 1970 г. и на олимпийските игри през 1972 г. През това време той беше неведнъж най-добър разпределител в света, член на символичните естори на планетата, големият майстор и учител.

Неговите универсални познания в спорта бързо преопределиха съдбата му, след като приключи спортната си кариера. След известен тренировъчен период, когато ЦСКА под негово ръководство спечели и републиканска шампионска титла — практика, необходима за всеки строител на българския спорт, ако иска да разбира и чувства своята работа достатъчно дълбоко, — Каров стана началник на отдела за спортни игри при армейския клуб. Под негово ръководство там сега са създадени най-добри условия за подготовка. Армейските волейболисти продължават да са в основата на националния отбор на България. А броят на спечелените първенства на страната ни по волейбол и баскетбол, хандбал и хокей на лед е вече по силите само на сериозен статистик...

Кирил Захаринев

„НАЙ-СЪВЪРШЕНАТА ДВОЙКА В СВЕТА!“

Малко повече от 11 години ни делат от онзи момент на върховна радост, когато на олимпийските игри в Монреал, на канала „Нотър Дам“, две българки на двойка скул финишираха първи и спечелиха олимпийска титла! Първата за жени на България! А те, и стройни, и силни, и най-вече очарователни, караха с възхита да се произнася името на социалистическото ни отечество, а множеството се мъчеше да запомни тези, които се качваха на почетната стълбичка, горе на най-високото: Здравка Йорданова и Светла Оцетова!

И ако трябва да си припомним вълненията на онзи 24 юли на 1976-а, то непременно ще видим радостните усмивки на нашите две момичета след събуждането им, когато узнават, че вятърът е попътен, същият, който духаше от два дни на „Нотър Дам“. „Нашият съветски приятел Геноеите от Вилнюс ни бе казал, че имаме шанс за добро класиране само при попътен вятър, тъй като сме по-леки с около 30 кг от главните ни съпернички — състезателките на СССР и ГДР“ — си припомнят Здравка и Светла. И ето — първият признак за успеха е налице. Те сядат в лодката и гребат два часа. После отиват на масаж, защото наближава времето за старт, за големия старт на техния живот! Каква е обаче изненадата им, когато виждат, че попътният вятър е станал насрещен! „И двете изтръпнахме, сякаш ни се подкосиха краката. Но и двете се правим, че не забелязваме посоката на вятъра.“ Как другояче да постъпят? Че и жребият не е „мил“ към тях: попадат за финала на краен коридор. „На всичко отгоре не ни позволяват да загреем, а за нас това бе твърде важно.“ Още едно огорчение. Очевидно всичко това изопва нервите и когато застават на старт, те потеглят преди сигнала. Фалстарт на българките. Неприятно, защото при втори просто те изхвърлят от състезанието. „Та затова ли сме се трудили толкова много?“ Не, разбира се. И те чакат напрегнато да чуят сигнала. „Толкова много беди за този финал дори и не чакахме. Но това явно ни мобилизира до краен предел и когато тръгнахме, реших-

ме, че въпреки всичко ще пристигнем първи.“ И първи докоснаха онази, макар и невидима, златна нишка на големия финал, на голямата мечта на всеки спортист: олимпийската титла!...

Азбучна истина е, че победите на големите спортисти идват от добрата физическа подготовка, от изключителното техническо умение и съвършенство, но най-вече от зрялата тактическа мисъл! А Здравка и Светла, две състезателки на ЦСКА „Септемврийско знаме“, притежаваха тези качества до съвършенство, ала имаха още големите заряди на волята за достойно представяне, на амбицията да се раздават докрай, с пълното съзнание, че „като правиш нещо, прави го истински“. Разбира се, има и друг важен компонент — труд, огромен труд! И още по-важен — интелект! А двете притежаваха всичко!

Светла: „Ние сме различни. И като характери, и като физика. Ала амбицията ни — съзнателна и целенасочена — да стигнем до олимпийската и световната титла, бе единна. Това ни обедини и като спортистки, и като приятелки. Имали сме много трудни моменти, но сме ги преодолявали със съзнанието, че тази криза е временна, а голямата ни цел — постоянна. Била съм свидетелка на много рухвания на отделни състави, които не са намирали сили да преодоляват тези кризи. И много таланти спортисти пропадат, нилеят труда си, времето си.“

Здравка: „Нашите успехи дойдоха в резултат на много саможертви, на много упорит труд. Имам чувството, че и ние като алпинистите ни избирахме най-трудния, „жестокия път“ към нашия Еверест. Но лесен път към върховете на световния спорт няма. По този път човек придобива много важни навици — да бъде организиран, дисциплиниран, да има чувство за отговорност. Тези качества у нас вероятно са били някъде дълбоко, но в спорта ги развихме с пълна сила.“

Новият връх двете гребкини стигнаха през есента на 1978-а, когато спечелиха (след две вицешампионски) и световната титла. На езерото Карапиро в Нова Зеландия те бяха очакваните шампионки и от специалисти, и от приятелите на този спорт. И двете българки по категоричен начин потвърдиха класата си. Те наистина се готвеха с много жар. На съперничките им бе известно, че имат силен старт, силен финал в последните 250 м. Здравка и Светла обаче решават да се подготвят да атакуват 500 м преди финала. Затова се готвят седмици наред, не жаят сили. На практика това означава да се премине почти цялото разстояние във финално, вихрено темпо. И това ли е тактика? Разбира се. Вятърът и фалстартът на лодките на Румъния и

СССР правят съперничките им изнервени. Това е добре дошло за двете българки. Те тръгват с вихрено темпо и в първите 250 м се откъсват значително напред. Взимайки добър аванс, уговорката им да атакуват 500 м преди финала отпада, без да си кажат дума. В последните 200 м обаче като изневиделица към финала се стрелва лодката на светския скул, което за тях означава „силен напред“. И под оваците на хилядите от далечната страна се окичват с шампионската титла! Още една мечта е стигнала до сърцата им. Топли прегръдки и едно голямо признание: те са спортисти № 1 на България за 1978 година!

Странно, но сега от дистанцията на времето от активната им състезателна дейност, двете говорят по-малко за успехите си, отколкото за своя неуспех на олимпийските игри в Москва. А втора олимпийска титла им прилягаше. Те можеха да я имат. Причините не са в по-малкия труд. Може би обратно. Те вложиха повече, отколкото е било необходимо. Видях ги на езерото под Белмекен малко преди отпътуването за Москва. В студен и дъждовен ден те се прибираха от поредната тренировка мокри до кости, измръзнали. А сега двете твърдят: „Грешката бе наша. Ние трябваше да не правим силен полуфинал. Сили не ни стигнаха за финала.“

Те загубиха последната си битка, но останаха и ще бъдат винаги две от най-ярките наши звезди в спорта!

Заглавието на този очерк е взето от френския всекидневник „Екип“ — едно изречение, което дава най-точна оценка на двете гребкини. Откъде идва това съвършенство? Кое е в неговата основа? Дали само в синхрона на греблата? На този въпрос Здравка Йорданова с усмивка ми отвърна:

— Синхронът на загребването може да се получи за кратко време с концентрация, но това не е достатъчно. Той трябва да се автоматизира. Това е толкова необходимо, че без него не могат да се получат онази красота и елегантност на порива на лодката, без него не може и да се побеждава. Автоматизацията на синхрона дава възможност да наблюдаваш съперниците си, да се реагира пак синхронно на всяка атака или пък да успокоиш темпото. Всичко това се усъвършенствува с много труд, с изготвяне на взаимна връзка — несловесна, ала много спонтанна.

— Нужен ли е талант за гребането?

— Вероятно. Но главното са любов и много труд. Освен гребкиня аз съм била волейболистка, скиорка — и в алпийските, и в

северните дисциплини, занимавам се с лека атлетика, играя тенис, плувам.

Светла Оцетова:

— Вероятно талант е нужен. Специалисти от ГДР ми предвещаваха блестящи успехи в бягането на 800 и 1500 метра. По това време аз не посмях да съпернича на такива имена като Светла Златева, Николина Щерева и др. Сигурно съм имала данни. Но аз във ВИАС играех баскетбол и отборът ни бе трети, имам второ място на републикански състезания по биатлон, имам много участия в дълго бягане със ски, бях и плувкиня, а конният спорт е отдавнашна моя слабост. И двете със Здравка отдадохме най-много на любимия ни спорт — гребането. Ние започнахме в различни дисциплини — скиф, осморка, четворка скул, където бяхме пак заедно, за да стигнем до двойка скул. Общо имаме 15 години „на вода“. И един факт: изминали сме заедно повече от 60 хиляди километра! Това прави една и половина обиколка на Земята по екватора! Участвували сме в 12 световни първенства, от които имаме златен, два сребърни и един бронзов медал, четвърти, пети и шести места.

— От какво сте доволни?

— Реализирахме се и в спорта, и в живота.

— А недоволни?

— От това, че никой не се интересува от нашия опит. И нещо тъжно: в чужбина има много ленти, заснети с наши изяви, а у нас няма нито една.

— За какво завиждате на днешните гребци?

— За лодките! На олимпийските игри в Монреал нашата лодка тежеше 33 кг, докато лодката на двойка скул с водач на ГДР бе само 27.

— А какво им пожелавате?

— Да усъвършенствуват майсторството си с труд, воля, упоритост. И главно: да не забравят, че са представители на социалистическото ни отечество!

Калин Катев

ДАВАЙ, ВАНКА!

Когато подхвърлих на Иван Лебанов, че неговият медал от олимпиадата още дълго време ще бъде единствен, той реагира с широка усмивка: „Аз очаквам, че моите възпитаници ще се класират даже по-напред, защо само трети...“ И това сега го казва треньорът Иван Лебанов. Съвсем отскоро той пое мъжете на ЦСКА „Септемврийско знаме“ и с тях има намерението да работи, и то както той го разбира: „Като състезател мисълта, че трябва да направя нещо за ски-спорта, винаги е била в мен. Длъжен съм към отбора, към треньора, към хората. Задачите ми бяха големи, за да отговорят на амбициите ми. И всичко това ме караше да не се примирявам.“ Когато слушаш подобни думи от устата на човек, патил и препатил, се настройваш оптимистично дори за такъв закъсал спорт сега у нас като ски-бягането.

„Писалките“ Иван открива след като от родното селце Гостун се премества с родителите си във Велинград. Там в махалата край гората се запалва по това „пусто“ бягане и му остава верен толкова години. Семейство Георги и Мария Стамболови проявяват завиден педагогически усет като негови първи треньори и наставници в спорта. И до 11 клас, докато е във Велинград, под тяхното усърдно ръководство Иван печели първите си състезания. Намесва се и при мъжете. Спомня си, когато щастие го свързва със съветския специалист Виктор Риженков. През 1973 г. бе повикан към националния отбор, по-късно освободен като безсперспективен?! Есента на същата година, на контролни състезания на Витоша, без подготовка на сняг Иван печели. Тогава Риженков започва дългия си „разговор“ с момчето: „Увещавахте ме всеки ден, че мога да стана голям бегач. Убеди ме, че трябва да му вярвам, че трябва да изпълнявам всичко, да не се плаша от натоварванията. Така ме настрои, че ако не бях на тренировка някой ден, се чувствах като болен.“

Идват и силните години за Лебанов. През 1976-а стана четвърти на европейското първенство. Ненавършил 20 години, на

световното юношеско първенство през 1977 г. печели златен медал. През 1978 г. в Шпидлерувлин става световен студентски шампион. Вече се намесва сериозно в стартовете за световната купа, големите в ски-бягането го познават, уважават и приемат като достоен съперник.

Връщаме се в дните на зимните олимпийски игри в Лейк Плесид: „Вътрешно в мене си казвах — спомня си Лебанов, — Иване, ти се готви цяло лято и би трябвало да се класираш добре. За себе си бях решил да има пълно себераздаване и да направя голямо бягане, до краен предел на силите си и тази настройка ме мобилизираше.“

Споменът за тези 30 километра и сега го наелектризира: „В дните преди старта тренирахме заедно със съветския бегач Николай Бажуков, ние сме големи приятели. Тръгнем да бягаме, аз се чувствавам добре и усещам, че ми е леко и мога да го изпреваря, мога да го победя. А за да победя Бажуков, който дойде в Лейк Плесид, след като бе спечелил две състезания в Съветския съюз, това значеше, че аз съм добре. Преди старта загрях хубаво. Имаше постоянно време. Не беше много студено; защото за мен студено време е фатално. (Изглежда, това ми е семейна черта — склонни сме към белодробни заболявания и пневмонии.) Пистата — твърда, за мен сполука, защото колкото и да не ми се иска да си призная, бях силов бегач, не много техничен. Всичко ми допадна.“

По дистанцията настигам чеха Шимон. Той бе на минута преди мен, а освен това силен бегач, сред елита. Брей, викам си, какво чудо съм! И ми дойде кураж. Гледам тренъорите на другите отбори около пистата, особено скандинавците, подскачат, викат, дочувам името си и си мисля — тука нещо се пече! Разбрах, че се движа с второ-трето време. На таблото, видях, изписаха името ми на трето място. След това на едно обръщане чувам нашите викат: „Давай, Ванка, сега е моментът, трето време!“ Като литна напред, няма спиране. Бях в едно такова състояние, в което си готов на всичко. Във втората обиколка си запазих времето. От другите Васберг се движеше втори, а Рочев — четвърти. Те си размениха местата, а към финала Зимятов, който бягаше след мене, ме застигна. С него продължихме едно юнашко бягане. Неговите тренъори му викат да задържа, за да дойде Рочев, но аз го задминавам с темпо и той отново ме догонва. 13 пъти съм го изпреварвал, после в последните 200 метра до финала му отстъпих и пътеката си. Като завършихме бягането,

Зимятов ми вика: „Едвам издържах на темпото ти!“ Аз се смея и си мисля — и аз ти помогнах, но и ти на мен.“

Питам го и за 15-те километра. „Другата дисциплина беше след два дни. Аз не мога да се възстановявам добре, пък и да си призная, малко ме замаяха. Браво, Иване, ти си свърши работата, сега чакаме Пепи в слалом. Това ме отпусна, пък и за старта на 15-те стана много студено. Не бягах добре за своите възможности, а това бе моментът да натисна ските още един път. Сега го оценявам, но тогава... Така съжалявам и за Велинград — световната купа. Ако не бях тръгнал бързо... Ама и публиката... Загубих и ума, и дума. Не мога да си контролирам движенията — спринт, спринт, но нищо. Тогава да имах днешния акъл...“

За много неща съжалява Иван Лебанов след 1980 г. След олимпиадата лежи по болници два-три месеца. Подготовката започва късно. С тренъора си остава сам, после смяна на тренъора. Упрекват го, че приказва много. Но той си е такъв — казва си каквото му е на сърцето. И го питам кое най-много цени у хората. Не, първо ще ти кажа кое най-много мразя. Не обичам тези, на които викат фурнаджийски лопати. Днес едно говорят, утре друго, на следващия ден — трето. Та най-много харесвам честните хора, честността и отговорността!“

Пак ми напомням, че сега отговорностите му като тренъор са по-големи. Но той се смее: „В ЦСКА всичко се решава с разбиране, с открито лице, няма шикалкавене. Вярно е, че трябва много да се работи, да се чете, да търсиш новото.“ И тук пак се връща към спомените си: „Отиваме на световното първенство в Зеефелд през 1985-а и гледаме като треснати — другите бягат с кънквидна стъпка. Но ние не знаем, че има такова нещо. Това те разклаща, губиш доверие.“ От това се стреми сега да избяга и Иван Лебанов като тренъор на мъжете ски-бегачи в ЦСКА, от незнанието, от изостаналостта, за да спечели доверието на своите възпитаници, в които пък вярва, че ще го надминат по успехи! Давай, Ванка!

Александър Манов

СБЪДНАТА МЕЧТА

На 9-годишна възраст малкият Йордан за първи път в салона на училището вижда как по-големите батковци вдигат щанга. Но за да бъде тя над главата и послушна в ръцете на силните момчета, се изискват голяма техника и майсторство. Впрочем това той добре го разбира във футбола, народната топка, та дори и в първите уроци по плуване. Дръзновението му още от малък да бъде сред най-добрите обръща внимание на учителите по физическо възпитание, а така също и на инструктурите от ДФС „Бенковски“, Пазарджик. Заниманията в училище са приятни и полезни. Само за една-две години Йордан налива мускули, укрепва, става по-бърз и по-повратлив. Едва 11-годишен, той започва да тренира още по-упорито и става един от добрите лекоатлети и плувци в училището. Но неговата мечта е да бъде силен мъж и да покорява непокорени тежести. Затова и любопитството му към заниманията с щанги се увеличава. Той често споделя със своите приятелчета, че след година-две ще започне упорито да тренира щанги. И тази негова мечта се осъществява. На 16-годишна възраст в един пролетен ден той вече е в залата по вдигане на тежести на местното дружество „Бенковски“ и взима първи уроци по този така мечтан за него спорт.

Началото е трудно. Все още Йордан не може да бъде на „ти“ с щангата. Тя отива ту наляво, ту надясно, ту за миг не го затиска. Но неговата упоритост е толкова голяма, че импулсира и треньора, и него.

На първото състезание за училищно първенство съвсем заслужено Данчо става пръв в своята категория. И е обявен за най-силния щангист в училището. От този момент тренировките се удвояват. Отличният ученик намира време за много неща: да спортува, да се разхожда, да учи, да мечтае...

Паметна ще остане 1967 г., когато за първи път Биков се явява на републиканско първенство като състезател в категория до 75 кг. Всичките му опити са сполучливи, изпълнени с голяма вещина и техника, което едновременно му донася завоюването на

шампионската титла и включването му в националния отбор. Това е и голяма радост и отплата за първия му треньор Георги Лазаров. Той по-късно ще сподели: „Приятно е да се работи с такъв всеотдаен спортист като Биков. Аз нямам никакви проблеми с неговото трудолюбие и любовта му към вдигането на тежести. Сигурен съм, че в близко време ще достигне най-високи върхове, и то в категория, където се съревновават много силни щангисти.“

Една година по-късно младият тежкоатлет от Пазарджик постъпва в редовете на Българската народна армия, и по-точно в коващницата за висококласни спортисти — армейската спортна школа. Тук, в сплотеното семейство на ЦСКА и под влиянието на строгия войсков ред, той възмъжава. С всеки изминат месец постиженията му растат. Утвърждава се и в националния отбор, където в категория до 75 кг се очаква силен спортист. И това е той, Йордан Биков. Под ръководството на армейския треньор Ангел Акрабов, а по-късно и на треньора на националния състав Иван Абаджиев често пъти повдигнатата щанга има килограми над републиканските, европейските и световните рекорди. Това го определя и като титуляр в олимпийския отбор на България за игрите в Мюнхен през 1972 г.

Това е забележителна година за младия армеец, който става и световен рекордьор в трибоя, олимпийски, световен и европейски шампион. Биков поведе победоносното хоро на българските спортисти в Мюнхен, вдъхна вяра и увереност у всеки за достигане на олимпийски върхове. Неговото постижение от трите движения — 485 кг — бе с 2,5 кг над световния рекорд.

Има години, които носят много щастие и радост. Но има и такива с горчилка. През 1971 г. на европейското първенство в София неочаквано за всички и в трите движения той получи нула. Това обаче не разколеба нито Биков, нито неговите треньори. На това злополучно състезание още двама изтъкнати щангисти, италианецът Силвино и норвежецът Йенсен, бяха постигнати от същото. И тримата си дадоха дума, че на олимпиадата в Мюнхен ще намерят място сред призьорите. Йенсен премина в по-горна категория и завоюва шампионската титла. Силвино стана трети. А Биков се окичи със златния медал.

Паметни ще останат дните на неговото посрещане като олимпийски шампион в родния му град Пазарджик. Дълги часове преди пристигането му на централния площад се бяха събрали хиляди негови почитатели, за да поздравят своя съгражданин — първия пазарджиклия, носител на лаврово олимпийско отличие.

И когато пристигна, той попадна в прегръдките на близки, приятели, на треньори, на бъдещи спортисти. Развълнуван, Биков сподели: „Където и да се намирам, аз винаги с трепет и вълнение си спомням за моята родина, за моите учители и за големите грижи, които са полагани за мене. На пресконференцията след завоюването на златния медал аз разказах за моя роден град, за България и за бъдещето на нашето младо поколение.“

Победата на този потомък на юначни българи не бе случайна. Малко по-късно на европейското първенство в Костанца (Румъния) в трите движения той стана шампион и на стария континент.

„Къде ли е сега Йордан?“ — ще запита някой. Него може да го видите и сутрин, и следобед усмихнат, лъчезарен и одухотворен в залата за щанги в родния му град. Може би когато дойде новак и се записва в школата, той вижда в неговите очи един бъдещ шампион, един негов следовник. Той е почетен гражданин на Пазарджик и един от най-уважаваните радатели на този прекрасен и мъжествен спорт.

Александър Манов С ШАМПИОНСКИ ЖЕЗЪЛ

Асеновград е една от люлките на тежката атлетика в нашата страна. Тук израснаха и се възпитаха десетки шангисти, завоювали много отличия, допринесли за издигане и утвърждаване авторитета на България на международното спортно поле. Един от първите носители на медали от авторитетни съревнования е Иван Веселинов. Неговият пример е заразителен. Той има много последователи, между които и Йордан Митков.

От малък още го наричаха Данчо. Отличаваше се като силно и жизнерадостно дете, с пъргав ум и чувство за голяма отговорност. И съвсем естествено и в пионерската организация, а после и в комсомолското дружество, той бе един от инициаторите за провеждане на повече игри и веселия. Започна с борба, но не му хареса. След това се захвана с успоредката и лоста. И тук не намери поприще. За да се озове един ден, заедно с няколко приятелчета, в залата на ДФС „Асеновец“, където шумът на падащите щанги беше силен. Впечатли го издръжливостта на тези волеви и силни мъже. И той се вриче: „Ще стана като тях.“ И действително за кратко време той бе не само като тях, но даже и ги надмина.

Дълъг и трънлив е спортният път на бъдещия олимпийски и световен шампион. Имало е дни и часове, когато е бил неудовлетворен от себе си. Искал е, търсил е повече. Но силите му не достигали. Техниката е била тази, която често пъти го е възпирала да вдигне повече. Но отчаяние той не познава. И отново всеки ден повече труд и повече килограми. Това, разбира се, дава и своите плодове. Треньорите решават през 1973 г. да го изпратят на републиканско първенство за юноши старша възраст като титуляр. За първи път Данчо стъпва на републиканския подиум. За да се завърне в родния си град като шампион. Това състезание предопределя и неговата съдба. Тук треньорите на националния отбор в лицето на Йордан Митков виждат достойния заместник на Йордан Биков в категория до 75 кг.

Един ден в ДФС „Асеновец“ се получава телеграма от Бъл-

гарската федерация по вдигане на тежести, че техният състезател Митков е включен в юношеския национален отбор и трябва след няколко дни да се яви в София за подготовка и участие в световното първенство. Настъпват часове на напрежение. Данчо мечтае така да се подготви, че за него да се заговори не само в нашата страна, но и на това най-отговорно състезание на планетата. Подготовката в националния лагер-сбор коренно се различава от подготовката в родния град. Тук изискванията са още по-високи. Дисциплината безупречна. И главната цел е една — победа. Не можа да спечели златен медал на световното първенство. Окичи се със среброто. Но по-късно на четири пъти подобри световния рекорд. И с това се утвърди като титulary в националния мъжки отбор.

През есента на 1975 г. амбициозният Йордан Митков, встъпил в редовете на ЦСКА „Септемврийско знаме“, разгръща своите възможности и това още повече го утвърждава като един от най-силните шангисти в категория до 75 кг. Отново са подобрени два световни рекорда, става сребърен медалист на планетата и Европа, но този път за мъже. Цялото усърдие и подготовка на Митков са насочени към предстоящите олимпийски игри в Монреал през 1976 г. И започват контролни изпитания, двустранни срещи, участия в турнири и състезания, където силата и мъжеството, фината техника на младия шангист са очебийни. На няколко пъти е подобрявал световния рекорд в неофициални състезания. На няколко пъти шангата послушно замира в ръцете му над главата с недостижими дотогава тежести.

На една от тренировките обаче получава контузия, която, ако не премине за ден-два, ще доведе до срив на цялата подготовка. Само за два дни под вещото ръководство на изпитани лекари болките са превъзможнати, всичко е нормализирано и отново подготовка. Трябва да се настигне изпуснатото, макар и само за 48 часа.

Идва паметният ден, когато старши треньорът на националния отбор Иван Абаджиев съобщава утвърдения състав от Българската федерация по вдигане на тежести за участие в олимпийските игри в Монреал. В тишината прозвучава и името на Йордан Митков с пожелание за олимпийско злато в категория до 75 кг.

Неговото първо участие на олимпийския подиум ще се запомни като един блясък в славната история на шангите в България. По това време вече състезанията се провеждат не в три, а в две движения. Конкуренцията става все по-голяма и по-го-

ляма. Особено в тази категория. Известно е вече, че за олимпийските отличия в Монреал с Йордан Митков ще се съревновават 18 души.

И състезанията започват. Опитният български шангист Нораир Нурихан в категория до 56 кг става олимпийски шампион и повежда хорото. Когато Митков се отправя към шангата, Нораир му казва: „Данчо, искам да бъдеш като мене. Ти имаш сили, техника, мъжество и воля. Няма кой да те победи. Ти си най-достойният.“

Действително в Монреал в категория до 75 кг най-достойният за златното отличие бе Митков. И с постижение 335 кг в двубоя на почетната стълбица той изслуша със сълзи на очи „Мила Родино“. През 1977 и 1978 г. поради контузия Митков преустановява участието си в състезания, за да започне през 1979 г. отново с много труд, с много пот. И отново успехи. Този път европейското първенство е във Варна. Четирима българи — Антон Кожабашев, Янко Русев, Йордан Митков и Благой Благоев — са европейски първенци. Това е и последното негово участие на отговорно състезание.

Никола Маринчев

АРХИТЕКТ В БАСКЕТБОЛА И В ЖИВОТА

В семейството на известен архитект в старата българска престолнина се ражда ученолюбиво момче, бъдещ нов архитект — Константин Тотев. Архитект, спечелил популярност, защото дойде в столицата и с голямата си любов към архитектурата, и с не по-малката си обич към спорта, към баскетбола. А това бяха годините след народната победа на Девети септември, когато баскетболът у нас се радваше на небивал интерес. Стройното момче с № 10 на фланелката съумя да се изгради не само като архитект на червения четириъгълник на баскетболното поле, а и в учението, в живота, в строителството. . . Неговото умение се проявяваше, когато „черташе“ с дрибъл и „плетеше“ с точни подавания светкавични комбинации, за да се превземе съперниковият баскетболен кош. Но голямото увлечение и редовността му в спортната подготовка и в състезанията не му отне и нищо от страстта към архитектурата. Напротив, като че ли вля нови сили в неговия устрем, устойчивост и всеотдайност. Сам отличен организатор на баскетболното поле, той бе организиран в живота си, в учението, над чертожната дъска. И тук се откриваше като че ли другата половина от шрихите на неговия портрет на спортист и архитект. Затова никак не ни беше чудно, че след като преди десетилетия под оваците на публиката прегръщаше баскетболната Награда на София като капитан на нашия мъжки национален отбор, по-късно му дойдоха и щастливите мигове на творец от един колектив, удостоен с Наградата на София за архитектурно-художествени и пространствени решения в центъра на столичния град.

И това бе за него естествено и логично. И доколкото го познавам, то е в синхрона, както всичко у него. И като че ли в него няма пресечни точки, сблъсъци. Едното не пречи на другото, а му помага да бъде отличен на терена, да завърши архитектура и физкултура, да изучи френски и немски език. И всичко започна от юношеската възраст, когато е отличник в учението и в спорта. Така продължава и днес, когато е навър-

шил шестдесетте години и е все тъй старателен — и в работата си като архитект творец, и като обикновен играч на тенис-корта в Парка на свободата. А за да е полезен на другите, той години наред изпълнява дълга си като комисар на ФИБА и БФБ на баскетболни срещи: точен, обективен.

Преди години Косьо Тотев свърза своя живот в едно солидно спортно семейство с най-известната баскетболистка Калинка Симанова.

Какво ли не е преживял с баскетбола арх. К. Тотев. У него са скътани веселите спомени от преодолимийските и олимпийските дни в Хелзинки (1952 г.) . . . с акордеона на треньора Веселин Темков; вълненията на първия турнир за Наградата на София и загубата на мъжкия отбор от младежкия; щастливите дни на сполука на олимпийските игри в далечна Австралия (пето място на българския отбор) и върха на българския мъжки баскетбол — второ място и сребърни медали от европейското първенство. И днес в журналистическия ми бележник оттогава стои снимката на отбора с капитана К. Тотев, развял родния трицвет, съпътствуван от треньора Л. Катерински.

Косьо Тотев, както го наричахме и наричаме, не беше голмайстор. Той беше гардът, моторът, организаторът, архитектът, който осъществяваше като инженер треньорския проект на терена. Колко бързо той откликваше на ходовете на съперниците си: „Внимавай! — рязко изричаше той. — Минаха зона 1—3—1 или отново пазят лично. . .“ А какво не му се е налагало да бъде. Дори през 1951 г., когато националният ни отбор замина за европейското първенство във Франция без своя треньор, той влезе в ръководната тройка. „И там — споделя Косьо — колко много се зарадвахме на IV място, колко доволни бяхме от съветите, от успокоителните и насърчителни думи на големия съветски педагог С. Спандарян.“

Косьо е играл на 4 континента (без Америка). И всеки, бил той съотборник или съперник, го е запомнил с нещо. Но и сам Косьо има приятните спомени за тези, с които е играл, от неговото поколение — Т. Райков, Н. Колев, Ил. Асенов, от следващото Л. Папов, един от големите творци в играта. . . Капитанът на националния отбор Тотев беше като стратег в отбора — решителен, с добра техника, чудесна мисъл, с чувство за играта. Той започна от ученическите си години в „Трапезица“ (В. Търново), но в София продължи в „Чавдар“, преименуван в ЦДНА, в който клубен отбор изигра върно и честно и последния си мач. От редови армейски състезател той достигна до високия пост началник на учебно-спортния отдел на ЦСКА, от

редови проектант — до главен специалист в дирекция „Център“, бил е архитект и треньор по баскетбол в гр. Хале (ГДР), председател на клуба на българските граждани в Тунис, където работи като архитект.

Многобройни са неговите спортни и граждански отличия, ордени и медали и все пак нека споменем началото — балканската шампионска титла от Букурещ (1946 г.) и последния (сребърен) медал на тенис от републиканското първенство за ветерани — двойки. Но най-паметният му момент беше на столичния колодрум, когато с капитана на унгарския баскетболен отбор връчиха букети цветя (по време на балканско-средноевропейските игри) на Георги Димитров. „Такъв момент — ни каза К. Тотев — не се забравя никога...“

И нищо че сега работи за тениса, той не забравя и не може да забрави никога баскетбола... Някогашният капитан обаче е обезпокоен както от играта, така и от някои от състезателите днес.

Той не прави сравнение, но ние си го спомняме добре как някога се играеше на открито и в лек, и в студ, на червен кортов терен, сух или хлъзгав, когато не достигаха дори топки.

И колкото се отдалечаваме от онези години и от 1960 г., когато Косьо съблече състезателната фланелка с № 10, все ни се струва още по-актуален въпросът: Ще намерят ли при новите по-добри условия ЦСКА „Септемврийско знаме“, а и националният ни отбор своя нов Косьо Тотев?

Емил Войнски НЕНАДМИНАТАТА

Ако трябва да се направи някакво класиране в спортния летопис на родината, едно от челните места безспорно ще бъде отделено на Кръстана Стоева. За любителите на ските тя все още е ненадминатата майсторка в бягането, спортистката, донесла толкова слава на социалистическа България.

„Кръстана Стоева първа в Гренобъл“, „Кръстана Стоева блесна над всички“, „Да погледнеш трибагеника с открито лице“ — това са малко от заглавията на вестниците, когато българската скиорка бе заела твърдо място сред елита, скиорката, с която трябваше да се съобразяват всички „звезди“ на световното бягане.

Години наред девойката от село Стойките утвърждаваше мнението, че българският ски-спорт има място сред най-добрите, и го доказваше убедително със своите успехи. А успехите на Кръстана Стоева съвсем не са малко.

Известната спортистка не с тъга признава, че не е събрала всички свои отличия на едно място:

— Би трябвало да направя това нещо. Нищо не съм изгубила, всичко пазя, но не съм го систематизирала. А всеки спечелен медал ме връща назад и помня всяка крачка за неговото извоюване.

И ако все пак надзърнем в тази колекция, с удивление можем да констатираме, че само от републикански първенства Кръстана има над 50 златни медала. Наистина мъчно се създава толкова разностранна състезателка. За нея в бягането няма тайни и тя бе най-категоричната републиканска шампионка във всички дисциплини. И този поглед в миналото не може да не открие, че като ученичка в 10 и 11 клас на чепеларската гимназия тя бе абсолютна шампионка на страната в беговите и в алпийските дисциплини.

Нейният полет сред най-добрите започна малко преди олимпийските игри в Скуо Вале през есента на 1959 г. Младата скиорка за първи път облече националното трико. В тра-

диционната международна надпревара във ФРГ за купата „Курикава“ през 1960 г. Стоева зае трето място. Това ѝ откри пътя към представителния състав. Така тя бе сред първите български скиорки, застанали на олимпийските писти. Честта бе голяма, голямо бе и задължението. И ето че дойде приятната изненада. Момичето от Стойките, момичето, което за първи път бе включено в националната гарнитура, финишира девета в бягането на 10 км.

Направено бе едно откритие, което след това ни радва дълги години.

На следващите олимпийски игри в Инсбрук Кръстана Стоева бе скиорката, донесла първите олимпийски точки на България. Шафетата ни зае пето място. И ако следваме хронологически нейния спортен път, то след две години тя ще бъде вече на един своеобразен връх. През 1966 година на зимните студентски игри в италианския курорт Сестриере Стоева е световна студентска шампионка в бягането на 10 км и в шафетата. На последвалото световно първенство в Осло тя е на пето място. Това бе най-високото постижение за българска скиорка. Впрочем то и сега е връх в спортната летопис в ски-бягането при жените.

Не е необходимо да изреждаме всички успехи. За нашите специалисти най-радваща е победата ѝ в предолимпийската седмица в Гренобъл. В курорта Отран се бе събрал целият световен елит. Тук в бягането на 5 км за жени дойде и най-приятната вест. При температура на въздуха минус 11 градуса състезателката с номер 15, българката Кръстана Стоева, финишира първа, като остави зад себе си неоспоримите лидерки Боярски, Ачкина, Колчина, Кулакова — всичките от СССР, Нестлер (ГДР), Страндберг (Швеция), Пусула (Финландия) и др. Може би тук е връхът на нейната спортна кариера.

Казваме може би, защото потърсихме мнението за това от самата Стоева.

— Всички успехи ме радват, но все пак ако трябва да бъда откровена, ще разочаровам някои от специалистите. За мен най-скъпа е победата на световните студентски игри. Там се чувствах най-щастлива. В Сестриере бях напълно убедена, че мога да изпреваря всички свои съпернички, както стана и в Гренобъл. Тук бих поставила дори и деветото място в Скуо Валеј. Но вие винаги ме питате за успехите. Аз имам и несполуки. С тѣга си спомням за шафетното бягане в Инсбрук. Нещо не вървеше. Дали вината бе у ските, не знам. Но от мен се очакваше много повече. А аз имах и възможности. Но не реализи-

рах това, на което бях способна. Заехме пето място. И сега това е най-доброто ни постижение, но то можеше да бъде поизразително, да намерим място дори на почетната стълбица. Шафетата ни бе прекрасна.

Много трудно е в определен брой редове да се разкаже за тази изключителна спортистка. Казваме изключителна, защото Кръстана Стоева е не само с отлична оценка на ски-пистите. Тя е и майстор на спорта по хандбал, където има четири шампионски титли с отбора на ЦСКА, участничка в балканиада по лекоатлетически крос. Какво по-голямо доказателство за разностранните ѝ възможности?

Безспорно нейният опит е голям, от нея има какво да се научи.

— Кога нашият ски-спорт ще има нови състезателки като Кръстана Стоева и Надежда Василева?

— Колко труден въпрос! Колко мъчно може да се отговори! Ако трябва да кажа истината, сигурно специалистите ще ми се разсърдят. А истината е, че ще трябва много да се работи, да се направи истинско издирване на упорити и талантливи момичета. В противен случай скиорки като Надежда и всички останали от моето поколение мъчно ще видим на пистата.

Преди известно време аз споделих мисли по този въпрос. Според мен основното, което липсва, е материалната база. Не може да се разчита на добри пожелания. Та у нас не се произвеждат въобще обуца за бягане. Няма и подходящи скици. За алпийците може да се каже, че тези проблеми се решиха, но за любителите на бягането те са много. Твърде необяснимо звучи, че нашата пирамида е почти без основа. Та едва ли има вече спорт с повече почитатели от тези на ските. Но въпреки това качествени спортисти в бягането няма. Ако се върнем в ония години, ще видим, че в първенствата стартираха по 25 шафети, а сега!

Главното, което стана пречка за масовизирането на беговите дисциплини, е отказването от спортните школи. Ние просто премахнахме конкуренцията сред младите хора. Та първенствата на школите бяха далеч по-големи състезания от самите шампионати. Сегашните спортни училища ограничиха до минимум привличането на децата към ски-спорта. Може да звучи парадоксално, но дори вече не се намират кандидати да учат в тях, а камо ли да се подбират най-добрите.

Но нека не бъдем песимисти. Аз вярвам, че ще видим българските скиорки отново сред световния елит.

В СВЕТА НА ГОЛЕМИЯ ТЕНИС

Старите приятели на армейския клуб помнят „черното“ футболно игрище вляво от алеята, по която се стига до входа за затревения терен на стадион „Народна армия“. Дълги години там се играеха различни футболни мачове между колективи, юношески състезания; това беше и теренът, където „тежката артилерия“ на леката атлетика организираше своите състезания. Колко рекорди на диск, копие и чук са правени на това благодатно поле! Рекорди от всякакъв калибър — и от републикански в това число...

По едно време там докараха шамот, опънаха мрежи, постронха се тенискортове. Мнозина гледаха с недоверие на това нововъведение.

Тенис? Малко е да се каже, че този спорт беше в пелени. Тенисистите ни по онова време бяха и малко, и непознати и дори ги смятаха за хора, които се занимават с **несериозно нещо**.

Едва сега разбираме далновидността на тези действия на ръководството на ЦСКА. Къде другаде, ако не в армейския клуб, можеше да се създадат необходимите условия за сериозния прогрес на един спорт? Кой друг би могъл да помогне по-ефективно за израстването на националния ни спорт?

На тези кортове се появи една малка на ръст, но много, много голяма по дух тенисистка. Юлия Берберян. Девет пъти републиканска шампионка и девет хиляди пъти потиснала у себе си желанието за по-висок полет. Но българските тенисистки по онова време имаха сили само за вътрешни спорове в малката си домашна градинка...

Нямаше нищо необикновено в това, че един прекрасен баскетболист, „плеймейкърът“ на ЦСКА „Септемврийско знаме“ в онези години Георги Малеев, завъртя главата на тази тенисистка. Необикновеното беше в това, че скоро, една по една, започнаха да се появяват дъщерите, тенисистките Мануела, Катерина, Магдалена, всичките пленени от тениса, всичките трудолюбиви

до най-високата степен, всичките амбициозни до тавана на градусите на майка си и на баща си...

Децата израснаха с ракети в ръце и двете от тях, големите, създадоха авторитет на България в този необикновено популярен спорт по света. Третата тича по стъпките на сестрите си и не чака, а се бори да порасне по-бързо, та и тя да покаже своето...

Разбира се, че най-тежкото се падна на Мануела.

Когато печелеше като девойка тенистурнири в САЩ и на Стария континент, дори когато стана шампионка на Европа, още не се решавахме да възкликнем: родил се е талант! Колко пъти надеждни наши юноши и девойки са изчезвали, стоявали са се сред световния спорт в зряла възраст...

Но ето че дойде прекрасната 1984 г. Мануела беше станала стройна седемнадесетгодишна тенисистка, чиято игра вълнуваше специалистите по тенис. Най-удивителното бе нейното зряло тактическо мислене. Поразяваше техническото съвършенство на отиграванията ѝ. Всички бяха пленени от нейната скромност, поведение, от миловидното ѝ детско лице и непонятно голямата и силна воля, която се криеше зад високото ѝ чело.

В света на големия тенис слънцето не залязва никога. Само новогодишната седмица не включва в себе си голям и няколко по-малки турнира. Тенисистите прелитат от континент на континент и за всеки спечелен мач, за всяко добро или лошо класиране компютърът на Международната федерация по тенис им начислява съответните точки, премества ги нагоре или надолу в една необикновено точна ранглиста за моментното състояние на силите.

През 1984 г. Мануела Малеева спечели пет турнира. На един от тях победи Крис Евърт. Евърт, която почти две десетилетия е кумир в световния тенис и за която е изписано толкова много печатарско мастило. Кумирът на самата Малеева...

От 1984 г. досега Малеева се движи между единадесето и шесто място в световната ранглиста. Паметна ще остане играта ѝ на турнира в Уимбълдън срещу Мартина Навратилова — беше четвъртфинална среща, централният корт беше препълнен, присъстваха членове на британското кралско семейство и кабинета, писатели, хора на науката, театъра, киното, музиката, очите и ушите на света — над 1000 акредитирани журналисти и всички... добре, нека бъдат почти всички, страстно поддържаха нашата тенисистка! След красив и оспорван мач спечели безспорно най-голямата в света — Навратилова, но Малеева от този ден

остана в сърцата на хората от цялата тенис империя по света. А тя не е нито малка, нито за пренебрежение от когото и да е...

Вече няколко пъти тя играе сред най-добрите 16 тенисистки на своеобразните годишни суперфинали в нийоркската зала „Медисън Скуър Гардън“. 25 000 зрители в залата и четиристотин милиона пред телевизионните приемници по цял свят всяка вечер си припомнят, че има такава страна България, в която растат рози и хубави момичета, където правят кораби, добри машини и добри спортисти, където има добри гласове и спортни таланти...

Нашите дипломати твърдят, че ако плащаме за тази „реклама“, която Мануела Малеева прави за страната ни, когато е на телевизионните екрани по света, сигурно би ни струвало милиони долара годишно... В Япония, където тя играе успешно няколко години поред, създадоха клуб „Приятелите на Мануела Малеева“. В Италия и на други места издават календари и плакати с Мануела Малеева. Журналистите не само от спортните редакции, а и от най-големите световни вестници и списания посещават много статии на нашите Малееви...

През 1984 г. в Сан Паулу се игра световното отборно първенство за жени — наричано купа на световната федерация. Мануела и Катерина Малееви победиха последователно отборите на Великобритания, СССР, Югославия и загубиха на полуфинала от носителките на купата по онова време — чехословашките тенисистки, които я спечелиха отново. На следващата година отново се класирахме на трето място — след Чехословакия и САЩ. И сега българският женски тенис е в челото на световната редица. И макар истината да показва, че само двете Малееви са виновници за това, след тях сега върви не само третата Малеева, но и неколцина талантиливи девойки и младежи, чийто път е проправен най-напред от Мануела...

Истина е и това, че Мануела Малеева израсна като тенисистка в горещите битки по кортовете на Ролан Гарос и Уимбълдън, в „Медисън Скуър Гардън“ и „Флашинг Медоу“; Калифорния и Флорида, в Австралия, Япония, Италия и Швейцария... Но истина е и това, че милионът удари по топката, които детето и девойката трябва да направят, преди да изгрее звездата им на световния небосклон, тя направи точно тук — на меките и тихи, огрени от утрешното слънце червени кортове на стадион „Народна армия“.

Маргарита Рангелова

ТРИ ПЪТИ КОРОНОВАНАТА

Не можех да понасям воалите и не можех да разбера как не ги премахват, защо толкова много искат да се наложат. Как дават повод за толкова много подигравки с този невъзможен уред. Колегите, които не искат да признаят художествената гимнастика, непрекъснато изтъкваха един такъв аргумент: „подмятат някакви парцалчета и твърдят, че е спорт“. И точно с воал видях за пръв път Мария. И ми хареса страшно много, повече от всички момичета в тази зала. Било е доста преди световното първенство в Прага (1965 г., когато се класира на шесто място и беше обявена от журналистите за най-елегантната гимнастичка на първенството)...

Кое е това бяло облаче? Жулиета е много довольна, че съм ѝ забелязала момичето, въпреки че не е първо. И второ не е. Не си спомням къде се беше класирало. Все едно. Беше по-хубаво от всички. Едно нежно бяло дете с воал. Точно с воала, който не можех да понасям. Никога никоя не ми е харесвала с този уред и бях довольна, че го премахнаха, а Мария съм запомнила от детските ѝ години точно като малко бяло облаче, нежна, грациозна, експресивна, вълнуваща.

После като че забравих за малкото момиче, докато не влезе в истинската борба за първите места в републиканските шампионати. Стана шампионка и като че друго вече и не можеше. Изведнъж — безспорна, призната, прима.

1967 г. Световно първенство в Копенхаген. Най-ярката, най-силната гимнастичка е Мария Гигова. Декласираха я за две просрочени секунди. Вместо първа — девета. Трудно ни беше да го приемем. Спорехме, ядосвахме се, не можехме място да си намерим от яд. Толкова над останалите беше, толкова се виждаше от всички краища на залата, защо само от съдийските маси не виждат. Какво искат тези жени? Да спрат, да обезкуражат тази българска вълна, която точно в Копенхаген се надигна и беше готова да помете надеждите на фаворитите. На първите страници на датските вестници — големи снимки на Мария: „Некоро-

нованата кралица“. Големия заглавие: „Скандал в КБ Хален...“ Един чехословашки журналист отбелязва: „Българската вихрушка Нешка Робева едва не промени представите ни за този спорт...“ Българският ансамбъл също оцетен заради два сантиметра, с които са се разтеглили обръчите. Само Жулиета Шишманова можеше да каже в такъв момент: тази загуба струва повече от безлична победа! Мария ще стане шампионка и неведнъж... И българската школа вече ще побеждава! Виждаше ми се невероятно. Тази амбициозна жена, която беше градила толкова надежди около своя отбор, около неговата прима, и когато вече беше на косъм от мечтата си, и когато ѝ отнемаха вече спечеленото, понасяше по-храбро от нас загубата, намираще сили да даде кураж на своите момичета, да им внуши, че се връщат като големите победителки, все едно къде са се класирали. Да тренират за истинската си победа.

Победиха във Варна след две години. Канеха ги в цял свят. Ходиха в САЩ, където за първи път се запознаваха с този спорт. Разказваха след това за бурния възторг на залите. Отначало не знаели, че американската публика изразява крайната степен на възхищението си със свирене. Направо освиркване. После бързо свикнали на това приветствие. Мария и Нешка останаха за едно интервю по американската телевизия, както им обяснявали по най-гледания канал в предаването на популярния артист Карсън. Това за 1968 г. (пък и сега) е събитие, което нашето посолство там посрещна с доста вълнения. Брояха колко пъти ще се спомене България. 18 пъти. Двете момичета не разбираха защо толкова много шум за едно интервю. Дипломатите още не знаеха, че след няколко години точно спортистите ще наричат чудесните посланици на своята страна. В малки и големи градове в САЩ много хора по онова време се срещаха за първи път с България чрез тези нежни, крехки и силни момичета.

Американците посрещаха новата кралица на художествената гимнастика Мария Гигова с оглушително свиркане. Японците на световното изложение в Осака проявяваха възторга си с някакво особено викане, работниците от крайните квартали на Париж, дошли на празника на „Юманите“, аплодираха със своето нестихващо „Браво!“...

И ето че в тези най-щастливи дни след победата настъпи един страшен конфликт между шампионката и треньорката. Уж нищо особено, и двете не могат да обяснят какво точно, а тръгнаха в различни посоки. Отначало Мария отиде при Златка Пърлева, после при Лили Мирчева, където остана до края на

спортната си кариера. В Хавана все още играеше „гимнастиката на Жулиета“. В Хавана, при цялото си желание победителка да бъде някоя от тези, които останаха при нея, треньорката отбелязваше: „Чудесна е Мария“ и... „Моя си е“, и... „Най-добре тя ми се отблагодари за всичко, което съм направила в живота си...“

При раздялата мнозина предричаха края на една голяма гимнастичка, съжаляваха, че нещо, тръгнало така добре, ще рухне. И точно сега се видя голямата сила, голямата работоспособност и упоритост на това толкова бяло, толкова нежно момиче. Когато я питаха кое е най-важното за спортиста, за нея самата, казваше: да победиш преди всичко себе си. Точно. Това правеше Мария в тези години — непрекъснато се бореше да победи себе си, за да победи другите.

Победи и в Хавана. За втори път абсолютна световна шампионка. Блестяща. Щастлива. Посрещана с почести.

И тъкмо това момиче, което толкова много обича победата и славата, знаеше, че не трябва да се оставя на вълната на радостта, че трябва да съкрати празниците, да влезе отново в залата и да работи, както не е работила досега, ако не иска да я застигат и надминават. А никак не искаше.

Това е първата наша гимнастичка, за която може да се каже, че е просто от шампионска порода. После щяхме да казваме, че Илиана е като Мария. Че Бианка е като Мария. Защото имахме много шампионки, но точно тези са от породата, която не търпи друга пред себе си, не признава нищо освен първото място, има характера да си го признае и да го преследва. Анелия, Диляна, Лили бяха големи гимнастички и побеждаваха, но Марианата стръв към победата имаше Илиана, сега Бианка...

Шампионска порода — гимнастичка, която може да събере всичко от себе си, да извика цялата си сила, когато застане пред публика, да играе като че в някакъв транс и едновременно с това да е точна, с някаква своя вътрешна невидима „машинка“ да изчислява, да не пропусне никъде никакво трепване, когато от това зависи победата!

Доиде ред и на последното световно първенство, на което трябваше да се яви Мария — Ротердам '73. Тогава разривът беше вече неспасяем. Никаква надежда за помирение между нея и Жулиета. Бях изцяло на страната на треньорката. Не можех да простя на гимнастичката. Мислех, че ще наблюдавам тази последна проява на голямата Мария съвсем безразлична. Не можах да го направя. Играеше едно българско момиче и се боре-

ше, когато другите две бяха загубили надежда. И се бореше така отчаяно и така красиво в един момент, в който вече бяха решили съдийките, че ни стига вече...

И бях така горда с тази трета титла на Мария, за момент забравила кога и за какво съм ѝ се сърдила. После щях да се сетя, после щях да продължа, в Ротердам нямаше нищо по-хубаво от лентата, с която играеше вече три пъти коронованата кралица. Една жена, която никога не е излизала напред, никога не е търсила почести и слава — **Лили Мирчева**, — показва най-изящната композиция на това първенство. Едно момиче, вълнувало повече от десет години гимнастическия свят с изключителната си класа, стигнало три пъти до върха (нещо, което все още не е, а и едва ли някога някоя ще повтори), напускаше гимнастиката, като отбелязваше безспорния връх за онова време.

Петър Петров

ПРИМЕРЪТ НА ПЪРВИЯ

Милко Бобоцов е първият българин, завоювал най-високото шахматно звание международен гросмайстор. Той е представител на онова младо и талантливо поколение, което навлезе в нашето шахматно движение след 9 септември 1944 г., в годините на народната власт, подаде грижовна ръка за развитието и популяризирането и на „древната и мъдра игра“.

Роден в с. Дряново, Асеновградско, през 1931 г., Милко Бобоцов прави първите си стъпки в овладяването на шахмата в пловдивската шахматна школа, където черпи опит от ветерана на шахматното движение д-р Юрий Тошев заедно с други млади шахматисти Никола Пъдевски, Георги Трингов, П. Пеев и др. Упорито и целенасочено овладява шахматната теория, изучава партиите на челниците на световния шахмат — съветските шахматисти, калява шахматната си сила в редица състезания. Завършва Учителския техникум, а през 1955 г. и Висшия институт за физкултура „Георги Димитров“. Следването във ВИФ му подсказва колко необходима е за практикуването на всеки вид спорт физическата подготовка. Тренира различни видове спорт за усъвършенстване на физическата си издръжливост, в това число и вдигането на тежести.

Завиден шахматен талант и упоритост Милко Бобоцов проявява в най-големите шахматни състезания у нас — турнирите за републиканско първенство. Постоянен участник в тях, той изкачва стълбата на класирането от деветото място в началото до 1—3 място през 1951 г. (допълнителният троен мач се печели от Ал. Цветков), за да достигне през 1958 г. до шампионската титла (с 10 победи и 7 равни срещи). Включил се в състава на шахматния отбор на ЦСКА „Септемврийско знаме“, той остава верен на своя клуб и се сражава в неговите редици в отборните първенства и турнири. Щедро раздава своя опит на по-младите армейски шахматисти, помага им в усвояването на шахматната теория и в овладяването на тайните на водене на борбата на шахматната дъска — остро и всеотдайно, така както той я водеше при всяко свое участие.

Растящите успехи му отреждат заслужено място в състава на българския национален отбор. И именно тук разцъфтяват неговата шахматна сила, талант, знания. Неговият дебют на олимпиада през 1954 г. в Амстердам. Там той е първа резерва на отбора, но с актив от 7 точки (от 11 играни партии) допринася за изненадващото дори и за специалистите класиране на състава на десето място при участието на 26 страни. Паметно ще остане доиграването на партията му с Богатирчук (Канада), където Бобоцов правилно се ориентира към ендшпил с 2 коня срещу пешка и доказва познанията си в завършека, като печели в 30 хода вместо допусканите от теорията 50.

Изпяващ се като изключителен боец, устремен и амбициозен, Милко Бобоцов с право оглавява българския отбор в няколко от следващите олимпиади, като винаги неговият принос за доброто представяне е значителен. Ще се спрем по-подробно на XIV олимпиада в Лайпциг през 1960 г., която бележи успех както за българския отбор, така и за самия Бобоцов. На първа дъска той покрива изискванията за получаване на най-високото шахматно звание и става първият българин — международен гротмайстор. И досега той с вълнение си спомня партията си с Улман (ГДР) от VIII кръг, когато трябваше да проявява изключително самообладание и хладнокръвие в страхотния цайтнот (18 хода за 5 минути), за да застави своя именит съперник да се предаде. „Помогна ми и добрата физическа подготовка“ — подчертава по този повод Бобоцов.

XVIII олимпиада в Лугано през 1968 г. е върховото постижение на българския отбор на най-големите състезания — трето място и бронзовите медали. Значителен е приносът на Бобоцов за големия успех. Отново на първа дъска срещу най-силните шахматисти в света той постигна 6 победи, 10 ремита и само една загуба.

Към международните успехи на Милко Бобоцов трябва да прибавим отличните му класирания в големите международни турнири във Варна, Зевенар, Печ, Бевервайк, Цволе, Хастингс, Москва.

Преустановявайки състезателната си дейност, Бобоцов не се откъсна от шахмата, отдаде се на трудното треньорско поприще. С умение и любов той предава своя опит на по-младите. Като методист в Българската федерация по шахмат той завежда учебната работа. От няколко години преподава шахмат в новооснованата катедра към ВИФ. Има известен дял в подпомагането на млади шахматни таланти, включително и на тези, които се изкачиха най-високо: световните шампиони за юноши — Кирил Георгиев и за девойки — Катрин Аладжова.

Надежда Богданова

ШАМПИОН И ЛЮБИМЕЦ

Веднага с появата си на големия подиум — европейското първенство през 1973 г. в Мадрид — победи и стана любимец. После — световен шампион и любимец. После — пак европейски шампион, и пак любимец. Пак световен шампион и пак любимец. Дотук — лесно. По-забележителното е, че дори след като препада да побеждава (преживя тежка контузия), след като остана в сянката на други величия, дори и тогава Неделчо Колев не загуби обаянието си на любимец на спортните любители. Връщал се е от световни и европейски шампионати със сребърни медали — любимец. Връщал се е с бронзови — любимец. За него публиката винаги беше склонна да вика „ура“, без да се ръководи от това, дали е завършил битката със световен рекорд или (поради стечение на обстоятелствата) с постижение, далеч поскромно от рекордното.

Изглежда необяснимо. А обяснение си има и то не бе само в момчешкия чар на атлета. Истината е, че Неделчо Колев всъщност рядко е губил голямо състезание. Губил е само място в класирането, но това е вече друга работа, защото не винаги титлата е най-достоверното свидетелство за величината на един спортист. Запомнила съм посрещането му на аерогара София след някакво важно състезание, цяла рота войници го грабна и вдигна на ръце, а във в. „Народен спорт“ се появи снимка от тоя момент и под нея текстът: „Капитан в армията, генералисимус в спорта.“ Ето, точно това беше той, независимо от нашивките или звездичките върху пагона, независимо от цвета на медалите, които окачваха на гърдите му. Доказателство са и спортните му върхове, които пробиваха облаците, и ония безшумни победи, при които не се бореше със съперник отвън, не надвиваше щангата, а надделяваше с героични усилия над самия Неделчо Колев.

За тази знаменита победа на световното първенство в Куба разказва старши треньорът на националния отбор по вдигане на тежести, героят на социалистическия труд Иван Абаджиев: „Както на европейския шампионат в Мадрид (1973 г.) нашият Неделчо Колев се оказа най-млад между всички участници в първенството. Това предварително го правеше особено симпатичен на зрителите. А когато започна да си играе със шангата, те напълно се влюбиха в него. „Симпатико, симпатико!“ — реवेशе залата. Няма да разказвам как се разви борбата в изхвърлянето — Колев поведе със 7 кг пред следващия го Венцел (ГДР) и с 10 кг пред Хекел (Чех.) и Михайлов (СССР). А оставаше изтласкването — стихията на нашия атлет... Заявихме 190 кг — рекордна тежест. Когато шангата беше вече приготвена, два пъти идва пратеник на техническия секретар, за да ни пита дали няма грешка, дали наистина искаме 190 кг. Едва след това по високоговорителя бе съобщено, че Колев ще прави опит тъкмо на тази тежест. Публиката посрещна българина с бурни аплодисменти, а когато той се наведе над лоста, цялата зала замря. Макар че не успя, на всички стана ясно, че това, с което се е захванал, наистина е по силите му. Последва двуминутна почивка и за наша голяма изненада по високоговорителя обявиха, че състезателят се отказва от последния си опит. И защо да не се откаже? Нали вече беше пръв? ... Докато се обяснявахме с хората от секретарската маса, Неделчо бе вече застанал зад шангата. Хвана я уверено, нагласи ръцете си на грифа с няколко ритмични движения и с взривно усилие я вдигна на гърди. Последва мощен тласък и желязото застина над главата му. Залата гръмна. Ръкопляскаха и френетично викаха посетителите от трибуните, съдните, журито, чуждестранните треньори. Да не говоря за нас, българите в залата — бяхме пияни от радост...“

Помни добре това състезание и самият Колев: „Не знаех колко мога да вдигна, но знаех силата си. Исках най-напред да подобря рекорда на изхвърляне, помолих другаря Абаджиев да направя извънреден опит на 151 кг. Той реши да запази силите си за изтласкването и двубоя. Сто и деветдесет килограма бях в състояние да оправя веднага, но така — с повторението, стана по-интересно. Ако знаете как викаше залата!“

Ако някой се захване да наименува годините според най-забележителните събития в българския спорт и според личностите, сложили отпечатък върху него, 1973-а ще носи името на Неделчо Колев. През нея той скача от юношеските световни рекорди

към мъжките и обира всички плодове от златната ябълка на тежката атлетика. Роден е сякаш със звезда на челото — като юнака от народните приказки. Досегашният му състезателен път прилича на стих, излят на един дъх. Посрещайки го със „Симпатико, симпатико“, кубинската публика го короняса е друг възглас: „Фантастико, фантастико.“

1975 г. — ДРАМАТА

Боли го коляното, ужасно го боли. Лекарите, треньорите настояват да се оперира. Неделчо вири глава: не! Увещаваля съм го и аз: „Оправи тоя крак, че спокойно да си гледаш работата.“ Той е категоричен: „И бездруго ме чака нош, ще провокирам болното място. Ако сухожилието се скъса — нищо не губя, ако издържа — ще му мисля след световното. А пък може и нещо да се обърне, да се оправя от само себе си...“ Върти тренировъчното колело на пълни обороти и се надява нещастие да му се размине, както се размина например на Валентин Христов. Уви, злото не го подминава. На шампионата в Москва то го удря точно след като със 153 кг българинът е подобрил световния рекорд на изхвърляне и се е юрнал към титлата. Звънът на шангата, паднала от ръцете му, заглушава вика на болката. Двамата са на земята — човекът и желязото. Няколко души притичват и изнасят на ръце кандидат-шампиона. Сухожилието! Скъсало се е сухожилието.

Ритуалът по награждаването е необичаен. На върха на почетната стълбичка се топи от щастие Петер Венцел. От второто стъпало изразява смутената си радост нашият Йордан Митков. На третото стъпало няма никой. Там трябва да бъде Колев. Вторият български флаг се развява над празно пространство. Ако може да се нарече празно пространство един подвиг. „Капитанът на нашия отбор — казва Абаджиев — затули амбразурата с гърдите си. Показа възможностите си на 153 кг и ако не беше нещастие, сигурен съм, че щеше да стигне до златния медал. В моите очи той е действително герой.“

1980 г. — НЕДЕЛЧО КОЛЕВ СРЕЩУ НЕДЕЛЧО КОЛЕВ

Според мене това е най-голямата му победа, макар че не е записана със златни букви в олимпийските анали... .

Докато се възстановява след операцията, в националния ни отбор припват млади шампиони, налагат се нови имена, старите

слави лека-полека отстъпват на юноши, които тряскат рекорди. За титулярно място в олимпийския ни отбор всеки води своята малка война в тренировъчната зала „Диана“, всеки се стреми да надмине вътрешния си съперник, за да го допуснат срещу съперника чужденец. Неделчо Колев воюва със себе си. Благой Благоев разказва, че докато тренирал, Неделчо поставял някъде до краката си чаша вода, та като ожаднее, да не губи време, само да се наведе и да накваси устни.

Миналата олимпиада е изпуснал, за московската се стяга като новобранец. Абаджиев го наблюдава и се кълне: „Ще го пусна, та каквото ще да става!“ Да каже такова нещо Стария, да го каже преди контролните изпитания — това е повече от щемпел за качествен контрол.

Дадената дума е изпълнена. Колев се качва на олимпийския подиум. Най-сетне се качва. Не мечтае за титлата, жадува за медал, па макар и бронзов. Жадува и се бори — срещу болката, срещу малодушието, срещу умората... С един крак и половина печели своя бронз. Печели съкровището на своя живот — както сам твърди.

Нима някой би се нагърбил да доказва, че Неделчо Колев от третото стъпало на почетната стълбичка през 1980 г. е по-малък от Неделчо Колев от първото стъпало през 1973 г. или 1974 г.? И може ли човек да определи със сигурност кога е бил повече „фантастико“ — дали след знаменитите 190 кг в Хавана или в ония безпаметни дни в зала „Диана“, когато до краката му стоеше чашата с вода?

Вярно е, че всеки живее със своето време и с неговите герои. Но има събития и хора, които остават незабравими не само от техните съвременници, но и от следващите поколения, дори и от най-младите. Защото героичното не е само вълнуващ спомен, но и вечен призив за стремление към още по-добри дела, към ново съвършенство, към по-чутовни подвизи. Така е в живота. Така е и в спорта.

Ненчо Христов е име, дълбоко врязано в паметта и спомените не само на онези, които са го наблюдавали на колоездачната писта и на шосето и които са му се възхищавали и обичали дълбоко. То е известно и на сегашните малчугани, които свързват понятието колоездене с неговото име. Разбира се, то не е единственото в нашето колоездене, което заслужава да се помни, но е безспорно едно от най-ярките сред малкото, които бяха стронтели на колоездачната ни слава.

За своето време Ненчо Христов можеше всичко в колоезденето, защото даваше всичко. И сърце, и душа, и сили, и умение. И всичко това подплатено с изумителна воля за борба и най-високо чувство за дълг.

Малкият Ненчо не се отличаваше от другите деца, що се отнася до любовта му към игрите и спорта. Дотук нищо особено за едно здраво и жизнерадостно дете. Но то превърна спортуването в своя житейска съдба, без, естествено, тогава да е мислило за това. Какво ли не поднася животът!

Каква по-голяма радост за един беден хлапак от игрите. Малкото варненче, естествено, най-често обръща погледа си към морето и развлеченията, детски, разбира се, които то предлага. Има възможност да плува, дори поглежда към скутерите, до които по-късно ще се докосне. Но детето приближава юношеските години. Не достига хлябът в семейството и... той трябва да започне работа. Не му е отредена безгрижна, дори лека младост.

За друго удоволствие Ненчо тогава не може да мисли. Остава едно — спорта. Той е в него. И има вече определено влечение

към един — колоезденето. Странно влечение за едно момче, което нито има велосипед, нито има надежда да се сдобие с тази машинка. Но в завода, в който работи, има две спортни колела и той се добира до едното. И след работа тръгва по шосетата и върти педалите с увлечение и упорито. Толкова постоянно, че прави впечатление на един от известните тогава спортни колоездачи — Петър Димитров—Попкин. И много скоро след това той е вече след „бегачите“.

Във Варна, родния град, започнаха неговите първи състезателни прояви, отначало — по-плахи, по-късно — по-уверени и още по-впечатляващи. Но за бурния му дух и за големите му амбиции рамката стана тясна. И ето един ден той се озова в София. И естествено — на колодрума. Там попадна в обществото на една по-стара и по-млада генерация сред бегачи с отдавна утвърдени имена и с налагащи се нови. И намери място сред тях.

При тези условия той можа да подсказва на треньорите своите безспорни заложби. Неговите физически качества, воля и старание не можеха да не направят впечатление. Яздеше истинско състезателно колело, имаше необходимата екипировка и прилични жизненни и битови условия.

Но и сега той си спомня винаги и няма да забрави годината 1953. Беше призован в редиците на Българската народна армия. Беше достигнал вече тази възраст. Дотогава Ненчо Христов можа да влезе в „сметките“ на треньорите на националните отбори, защото беше еднакво силен и на шосето, и на колодрума, да участва в Световния фестивал на младежта и студентите в Букурещ и с четворката на четири хиляди метра на писта донесе бронзов медал за България.

В армията той получи пълен простор за разгръщане на своите възможности, за шлифоването си като голям спортист. Намери среда и разбиране, намери безмерна подкрепа за развитието на таланта си, за реализиране на амбициите си. Там неговият буен характер не се укроти, но се канализира, там почувствува полезното действие на дисциплината, на реда, на самоконтрола. Да, от него много се искаше, но и много му се даваше, за да разгръне напълно възможностите си и да постига целите си. А те вече не бяха само негови, а и на отбора, на дружеството, към което принадлежеше, на родината му.

Ненчо Христов отдавна вече беше започнал да мери сили с такива „асове“ в колоезденето като Милко Димов, Илия Кръстев, Боян Коцев, Стоян Георгиев, Димитър Колев, да не говорим за други. А започна и да ги респектира. Всички трябваше да се

съобразяват с него, започнаха и да се страхуват. Неговата физическа и психическа мощ се допълваше и със зрелост, с прозорливо тактическо виждане. Той господствуваше на шосето и на пистата, а все още не еднолично и във всички дисциплини. А стана и незаменим национал.

Не че нямаше международни изяви, но първият му голям „удар“ беше на второто ни участие в Обиколката на Египет. В първото, през 1953 г., Ненчо Христов беше във втория ни отбор. Но и в него той игра важна роля и допринесе с мъжеството и всеотдайността си за отборната победа на българите в това голямо и тежко международно състезание.

През следващата година Ненчо Христов беше в представителната шесторка в състезанието по пустинните пътища на Египет. В битка със състезателите от именити отбори, като тези на СССР, Дания, ГДР, Полша и много други. С верни другари, които градяха надеждите си на него. И той не им изневери. В пек и задух, в пясъчни бури Ненчо беше неизменно сред първите и често пред тях, преодолявайки трудностите с много сили и умение. И накрая — победител в Обиколката на Египет!

Трябваше да измине една година, да дойде пролетта на 1957 г., за да се разбере, че няма нищо случайно в успехите на този железен войник, който вече бе удостоен и с офицерско звание. Ненчо Христов беше една машина от плът, кръв и воля, един стоманен воин на своята социалистическа родина. Пробеът на мира — най-голямото аматьорско шосейно колоездачно състезание в света. И той тръгна на него с другарите си като неустрашим и непобедим боец. С какво и как постигна своята и на родното колоездене цел?

Трудно е да се разкаже това, което той направи. Невъзможно е да се опише подвига му в броеви редове. Защото наистина е подвиг да излезеш победител в такова състезание с такива именити съперници и да прославиш завинаги името на малката си, но скъпа родина. Но армеецът Ненчо Христов стори чудото. Случайност? Категорично — не! Същата година той стана победител и в Обиколката на България. Какво повече?

Ненчо даде своя принос и като треньор в ЦСКА. Сега е заместник-председател на БФК и като ръководител показва силата на характера си, спасявайки нашата обиколка в тежка обстановка. Със силата на мъжеството си и вяроност към дълга.

Валентин Неделчев

ПЪРВИЯТ НЕ СЕ ЗАБРАВЯ

По време на олимпийските игри в далечна Австралия българската борба е все още непозната на световния тепих. „Прохождането“ донесе голям успех за страната ни благодарение на 26-годишния странджанец Никола Станчев. Много се е писало за тази победа, но и още дълго ще се говори за нея, защото това е победата на първия. На този, който поведе нашенското „хоро“ към най-големите успехи на най-представителния спортен форум в света — олимпиадите.

Пет пъти излиза на тепиха, докато се реши съдбата на титлата в категория до 79 кг, или, както още е наричана, средна на свободната борба. Трудно е да се коментира дали след знаменитата си победа над съветския борец Схиртладзе Кольо тръгва самоуверен към следващия си двубой с японеца Кацурамото (може би и защото вече бе побеждавал азиатския борец). Несъмнено е имал право, след като до срещата им на олимпийския тепих Схиртладзе три пъти е печелил срещу българина. От японския състезател губи с туш, но след това Никола Станчев тръгва победоносно към върха на спортния Олимп. Извървява пътя и постига целта си благодарение и на треньора Райко Петров — до днес големия стратег за успехите на българската борба в качеството си и на председател на нашата федерация. Младият тогава треньор добре разбира, че неговите момчета не са по-опитни и по-силни от съперниците си. Оръжието, с което ще се воюва, е тактиката. И колко точно е преценил всичко Райко Петров, доказват последвалите успешни за нас събития на тепиха.

В срещите си Никола Станчев не трябва да търси единствено победата. Тя може да бъде постигната само по един начин — с туш, за да разчита на краен успех. Така гърбът на западногерманеца Щер най-напред залепва на тепиха, след като дълго време Кольо приспива бдителността му, създава впечатление дори, че ще загуби. Но само до мига, в който Щер ще попадне в желязната прегръдка на странджанеца.

Прочута е спортната злоба на Никола Станчев. И когато те „пипне“, можеш да се убедиш, че трудно някой устоява. За да нарекат Кольо „коравия странджанец“, само той си знае колко много и радост, и мъка, и болка, че и срам дори понася на тепиха.

Връщайки се назад, той си спомня как за пръв път излиза да се бори на зеления „тепих“, на алая по време на панаира в тяхното село. Попада на известния борец Сгурата, който, разбира се, не му прощава, а Кольо мисли, че едва ли не идва краят на света, и не може да понесе срама.

Така започва десетилетието, преди да изкачи олимпийския връх. От едно село в друго, панаир след панаир, учейки се на майсторлък от по-големите и по-опитните. А те в този български край не са един и двама. Борбата в странджанските земи е част от живота, от деня, възможност сега или утре да докажеш, па макар и само на себе си, че си по мъж от другите. Ходи с километри пеш, за да стигне до алая в Зидарово, Близнака или Извор, да премери сили, да се поучи още. Тайните на борбата, на тази, която ще те направи един ден най-силен, не се учат за ден, месец или година. Първите учители на Никола Станчев не са специалисти, а самоуки борци от неговото село, от съседните. Бай Анести от Твърдица, този кумир за децата от селото, е първият, който „преподава“ на Кольо борцова техника. Известният борец е видял у малкия „зрънцата“, дето по-късно ще изкласят в една сила, в която ще има и воля, и дух, и решителност, за да стане непобедима.

До днес никой, нито в България, нито където и да е по света, не може да направи „черека“ като Никола Станчев. Нисък, набит, тази хватка не подхожда на фигурата му, но Кольо успява да я превърне в свое страшно оръжие. На нея се учи от Ефтим Змията от съседното село. А в онези години не е имало кой да седне да ти показва. Става или с гледане, или като излезеш насреща му. И бай Ефтим споделя: „В началото аз го побеждавах, но след като се върна от войниклъка, започнах да отстъпвам.“

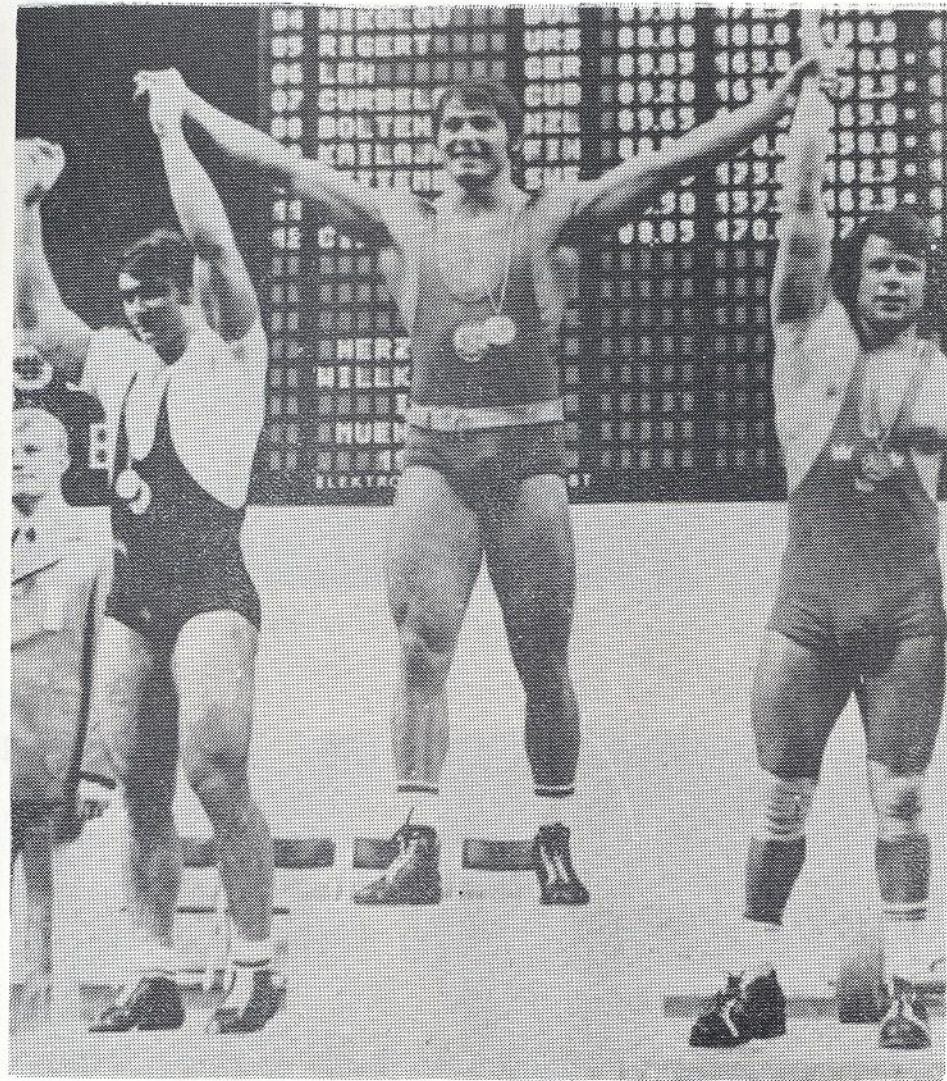
Това са годините, първите от 50-те, в които Кольо вече се е утвърдил като майстор в средна категория. Той има достоен съперник — по-опитния Димитър Добрев, който е титуляр в националния отбор по класическа борба. След загубата на Добрев срещу световния и олимпийски шампион в тази категория унгареца Силваши, за втория двубой от двустранната среща с гостите треньорите решават да го срещнат със Станчев. Побеждава българинът, но съдиите не признават, защото не могат да по-

вярват, че може да бъде победен най-силният борец в света, и присъждат победата на унгареца. Прощъпулникът на международния тепих е направен, и то в класическия стил, който е направо непознат до момента за младия борец.

През същата година българите няма да участвуват на олимпийските игри в Хелзинки. Четири години по-късно не само борбата, а и България ще има своя първи олимпийски шампион. Все „сребърен“ продължава да е до паметната есен на 1956 г. русокосият младеж. „Помагат“ и непознаването на правилата, и съдийските грешки, и липсата на спортно щастие. На олимпиадата е възможно подобна пречка да сложи също „прът в колелото“. Кольо много добре разбира след загубата от японеца, че има само един избор — да стане шампион.

Така не отминава участието на Щер и шведа Линдبلاد. Станчев дава всичко от себе си, със сетни сили успява да тушира съперника си. Този двубой обаче продължава да е само увертюра към главното действие. Предстои финалът, решителната схватка с американеца Ходж. Физически той превъзхожда българина по много показатели, като особено предимство му дават дългите ръце. Никой обаче не успява да вземе предимство през първите шест минути и съдиите чрез жребий трябва да определят кой най-напред да застане в „партер“. И сега щастието не е на страната на Станчев. „Вълчийт капан“ на Ходж толкова пъти е пращал по гръб съперниците му, че когато не се случва нищо в 3-те минути, никой не може да повярва. Идва ред на българина. Ходж добре знае за „черека“ на Кольо и хуква да бяга, но в момента, в който се отлепя от тепиха, за да го избегне, вече лежи във въздуха. Туш!

Трети пореден успех по този убедителен начин. Българинът потвърждава високата си класа и заслужено изкачва най-високото стъпало на олимпийската стълбичка. България има своя първи олимпийски шампион. „Мила Родино“ звучи на другия край на планетата, в чест на най-силния борец в средна категория на свободната борба — българина Никола Станчев.

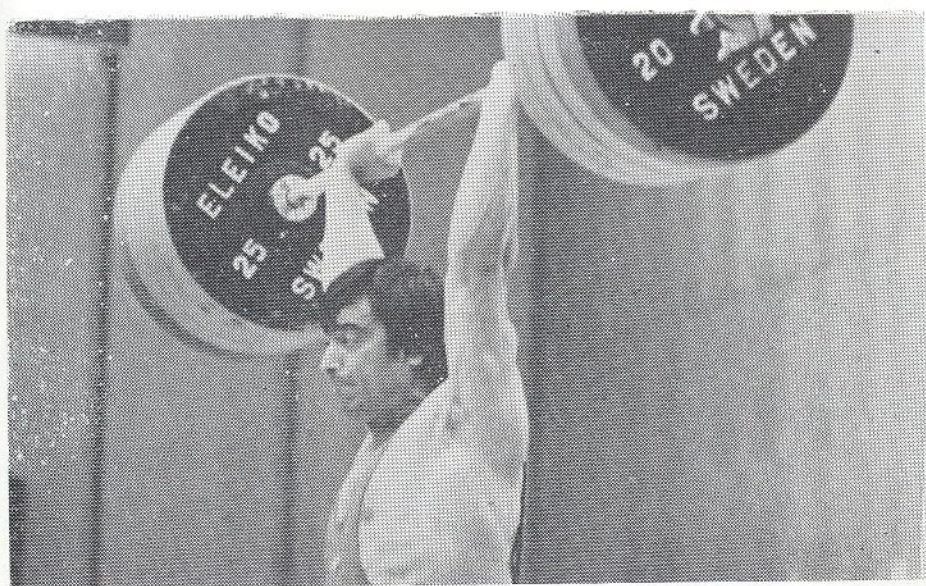
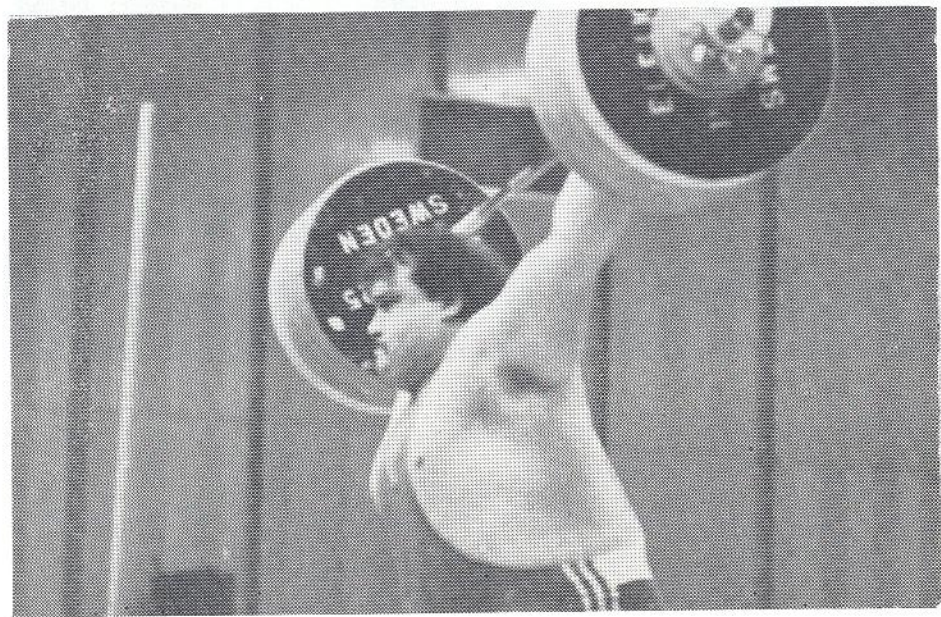

Олимпийският шампион от Мюнхен, 1972 г. — Андон Николов (вдигане на тежести)

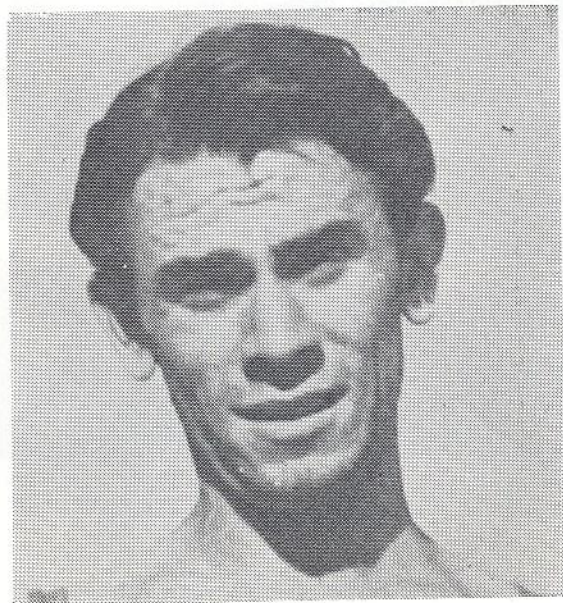
Анка Пелова — световна и трикратна европейска шампионка по спортна стрелба

Най-силният щангист в света Антонио Кръстев

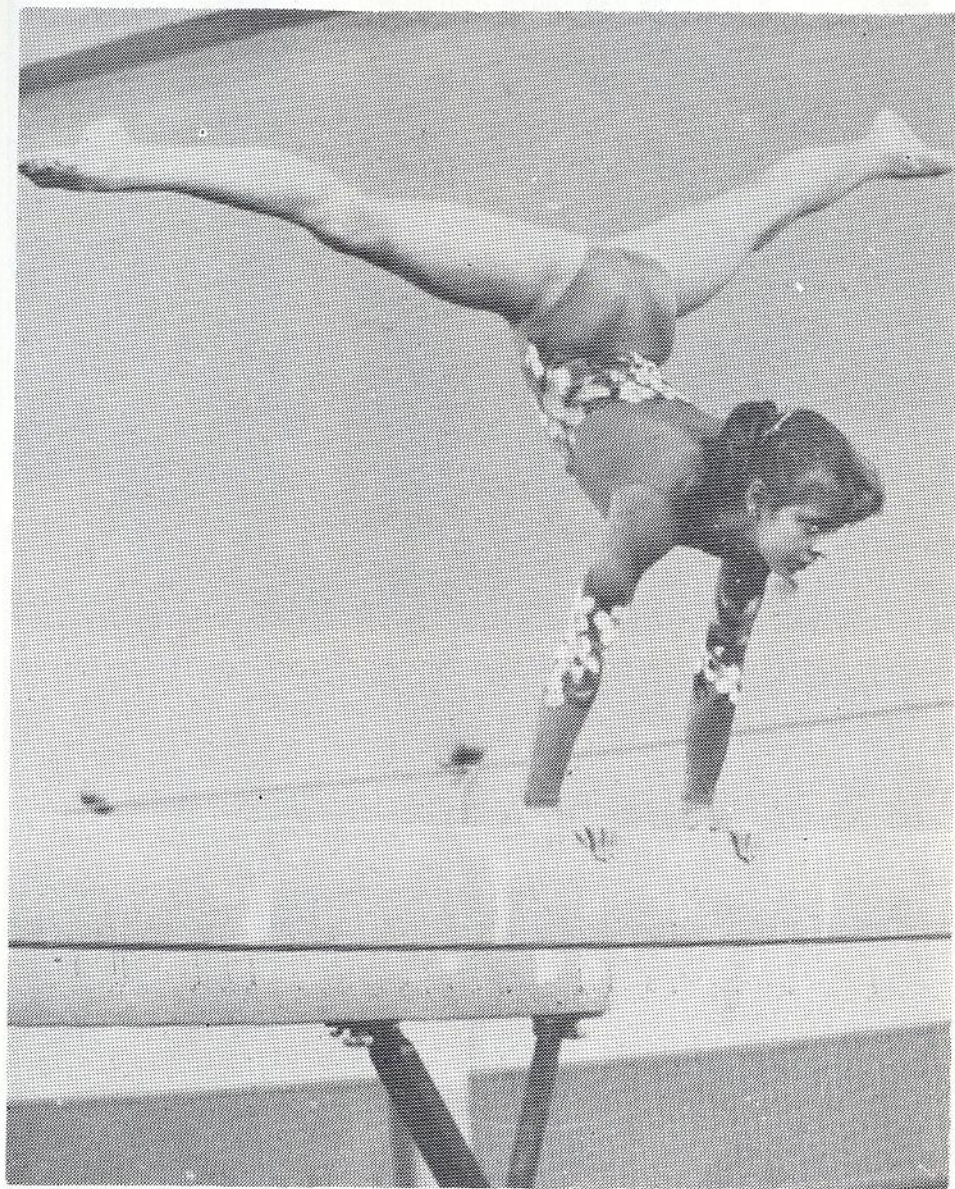
Асен Златев — олимпийски, световен и европейски шампион по вдигане на тежести

Един от най-добрите български лекоатлети на къси разстояния Ангел Гаврилов

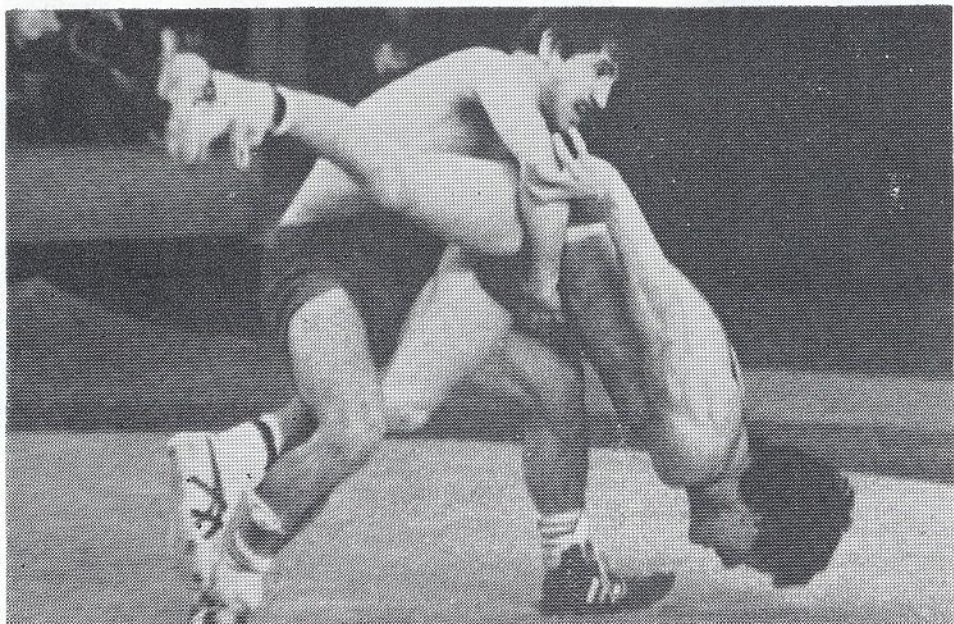

Боксьорът Борис Георгиев — първият българин, носител на олимпийски медал

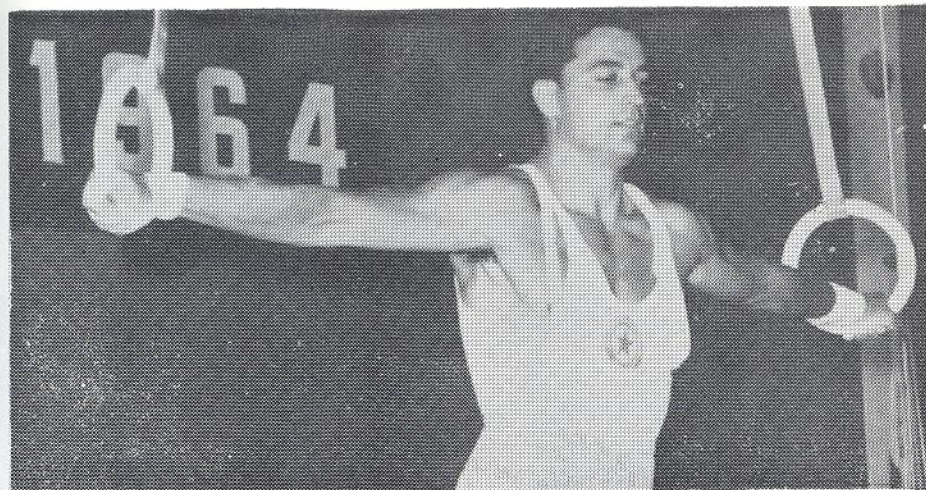

Боряна Стоянова — първата българка, носителка на златен медал по спортна гимнастика от световно първенство

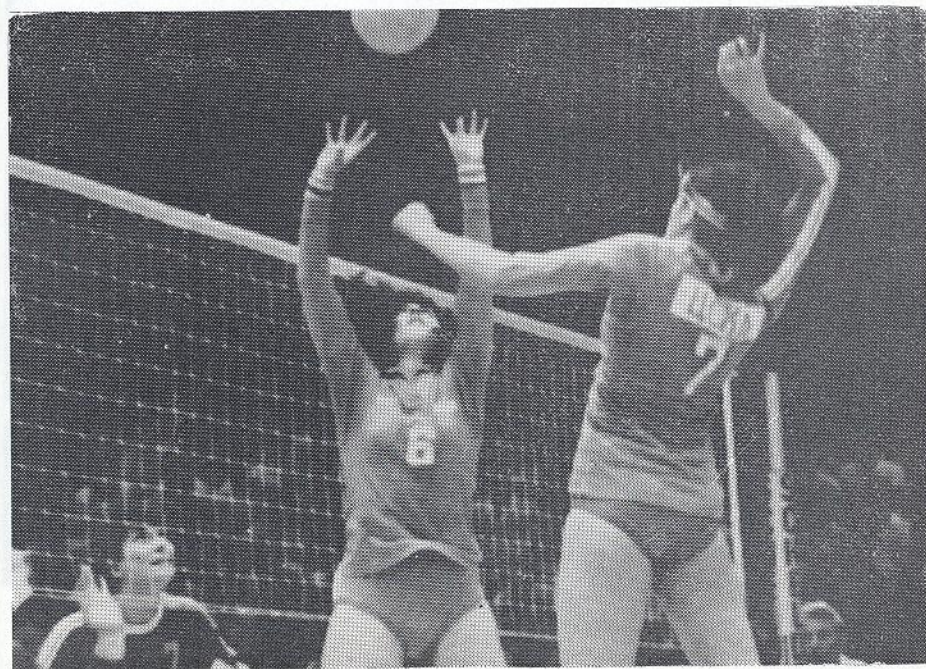
Световният и европейски шампион по класическа борба Братан Ценов в акция

Светкавична акция на прославения български борец Валентин Йорданов

Първият българин, носител на медал по спортна гимнастика от олимпийски игри — Велик Капсъзов

С № 6 е най-добрата разпределителка на България — Верка Стоянова (волейбол)

Най-точната състезателка по спортна стрелба в света — Бесела Лечева

Владимир Брейчев — удостоен с европейската купа по ски-скокове

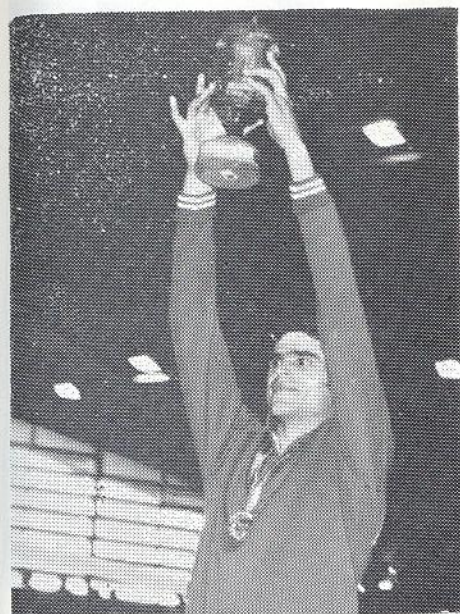
Владимир Величков — най-добрият български състезател по ски-биатлон — заедно със своя треньор Христо Маджаров

Олимпийският шампион по класически борба Георги Райков

Георги Костадинов (бокс), олимпийски шампион от Мюнхен, 1972 г.

Голяма радост — купата е в ръцете на капитана на волейболния отбор на ЦСКА Димитър Златанов

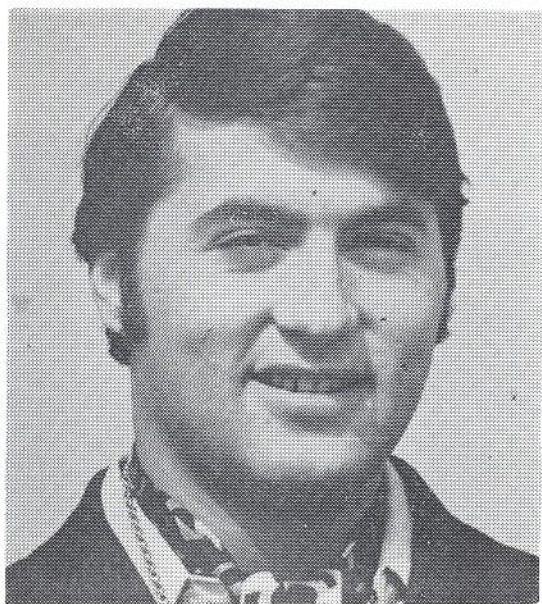
С купата на шампионите е прославеният волейболист Димитър Каров

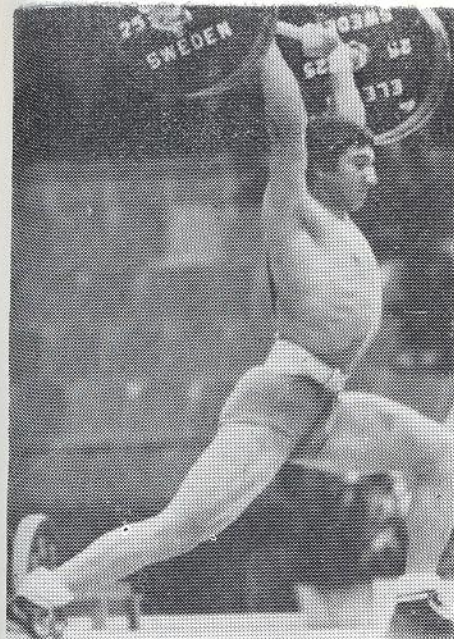
Здравка Йорданова и Светла Оцетова — олимпийски шампионки от Монреал, 1976 г.

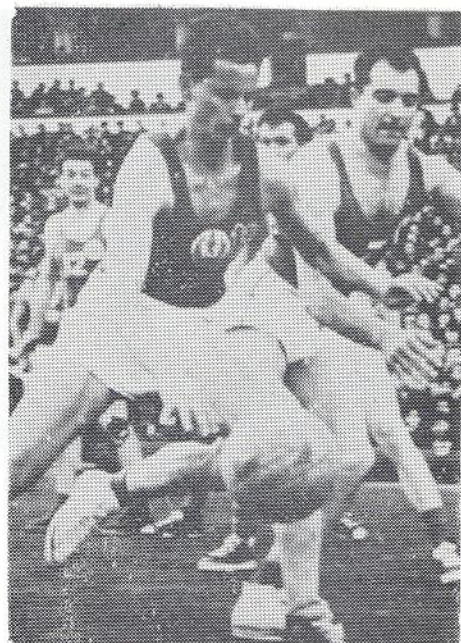
Исан Лебанов — първият българин, носител на медал от зимни олимпийски игри

Йордан Биков (вдигане на тежести) със златен олимпийски медал от Мюнхен, 1972 г.

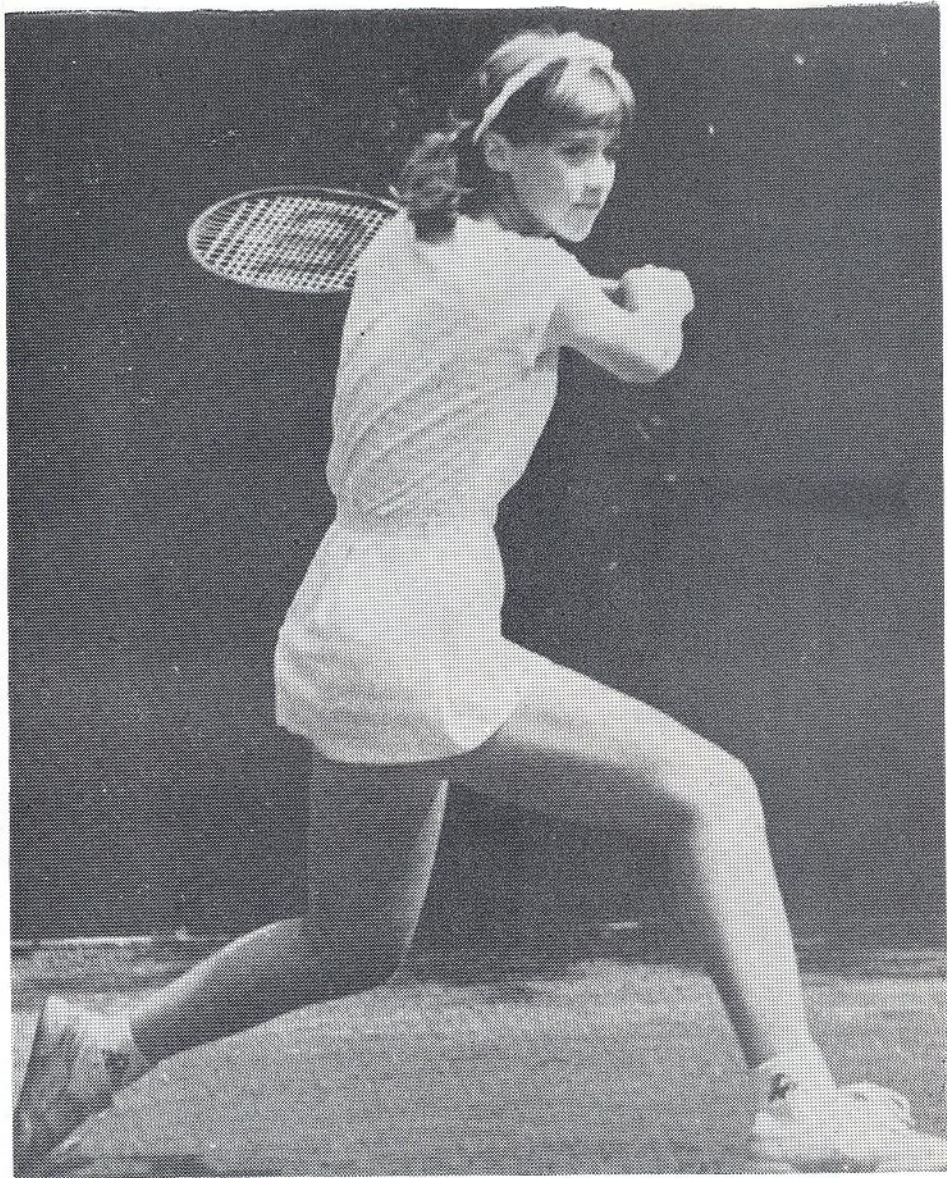
Йордан Митков (вдигане на тежести) олимпийски шампион от Монреал, 1976 г.

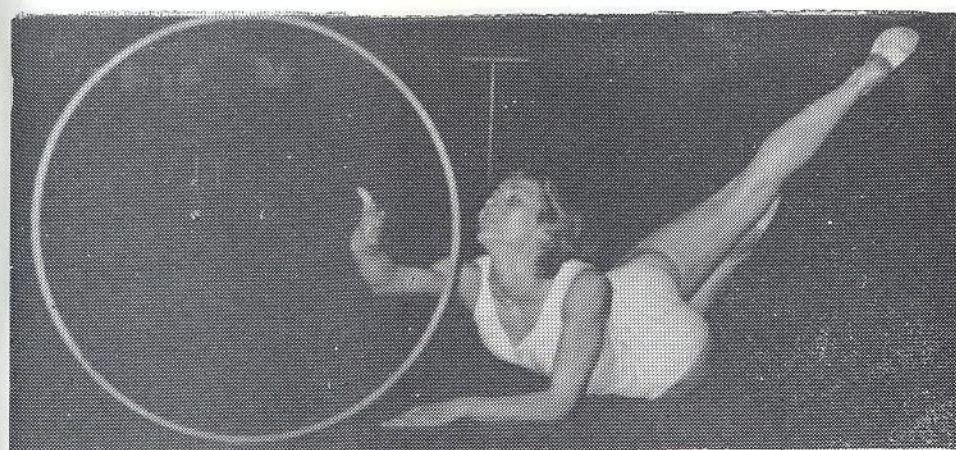
В акция Константин Тотев, дългогодишен капитан на ЦСКА и националния отбор по баскетбол

Кръстана Стоева — най-добрата българска скиорка в дългите бягания

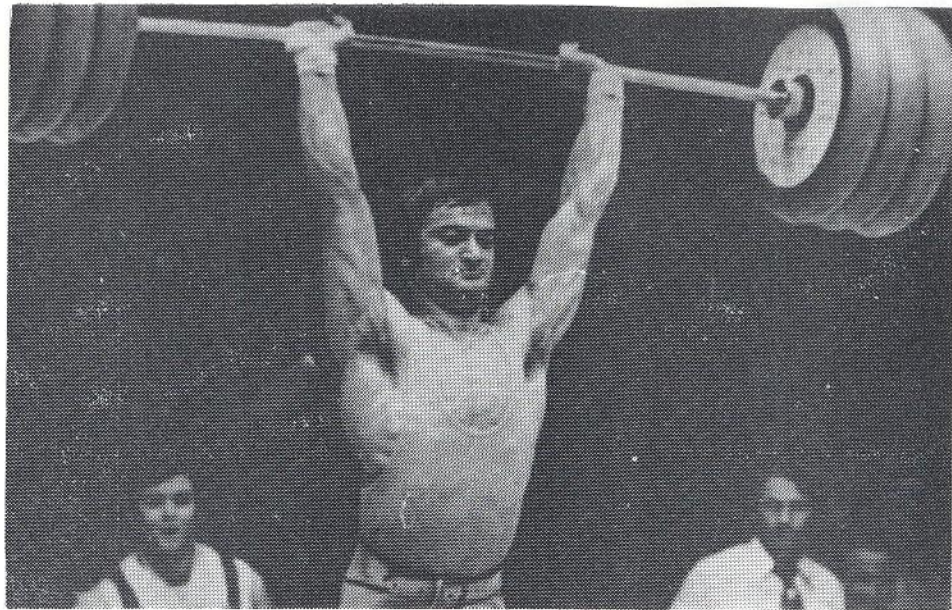
Прославената българска тенисистка Мануела Малеева

Трикатната абсолютна световна шампионка по художествена гимнастика Мария Гигова

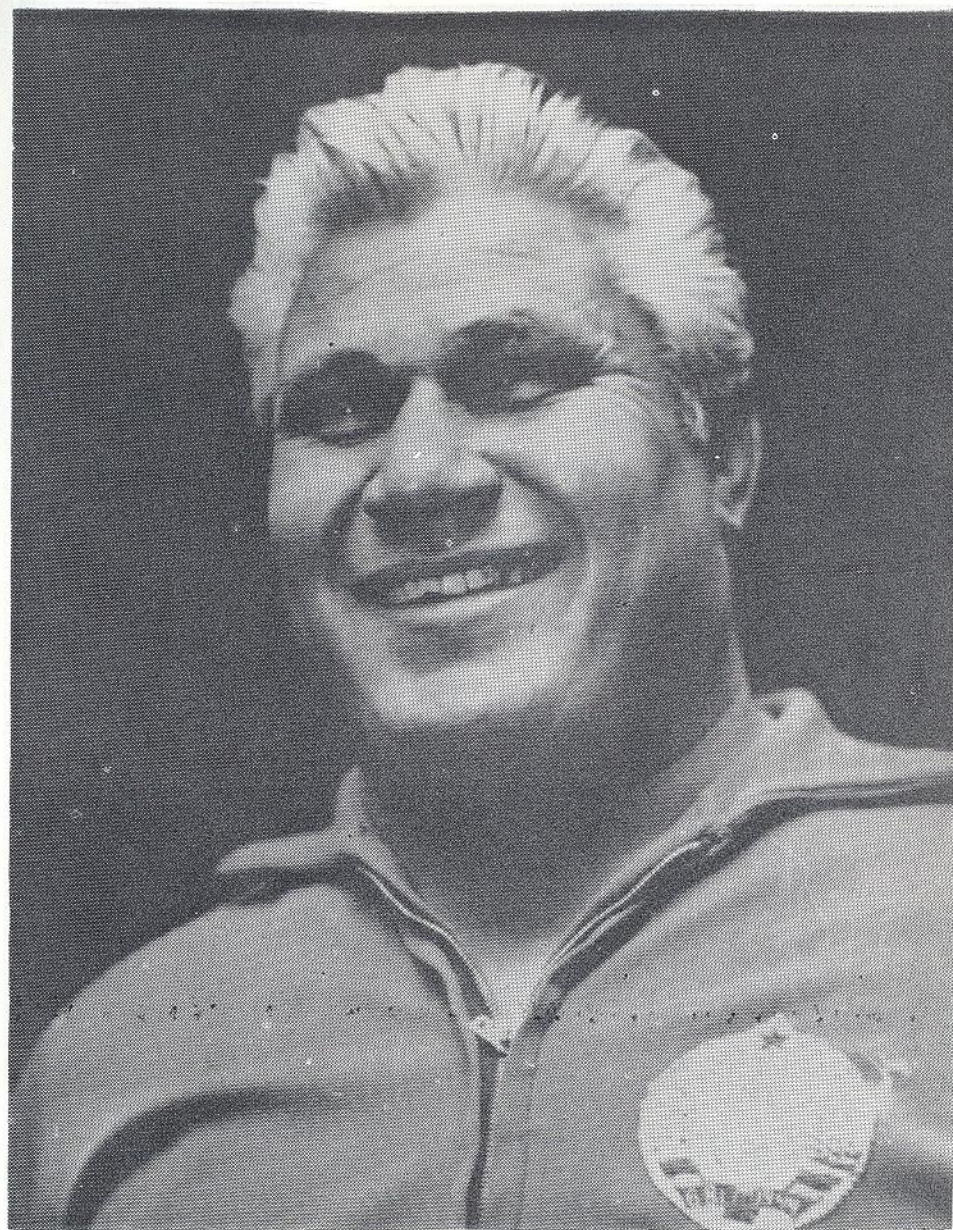
Първият български гротмайстор по шахмат Милко Бобоцов

И тази тежест е покорена от Неделчо Колев

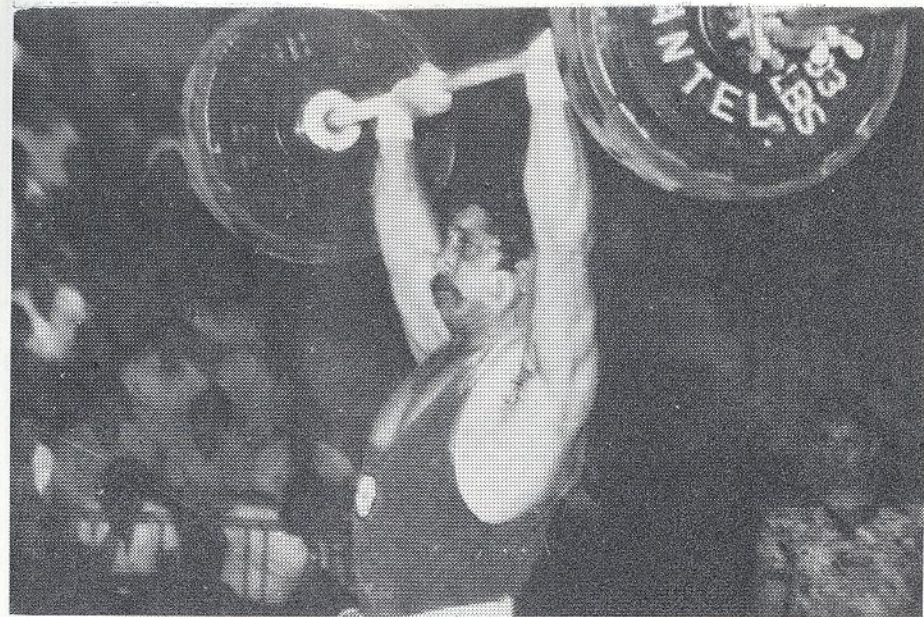
Тържествено посрещане на Ненчо Христов, победителя от X юбилеен пробег на мира Прага—Берлин—Варшава

Никола Станчев — първият българин, носител на златен олимпийски медал

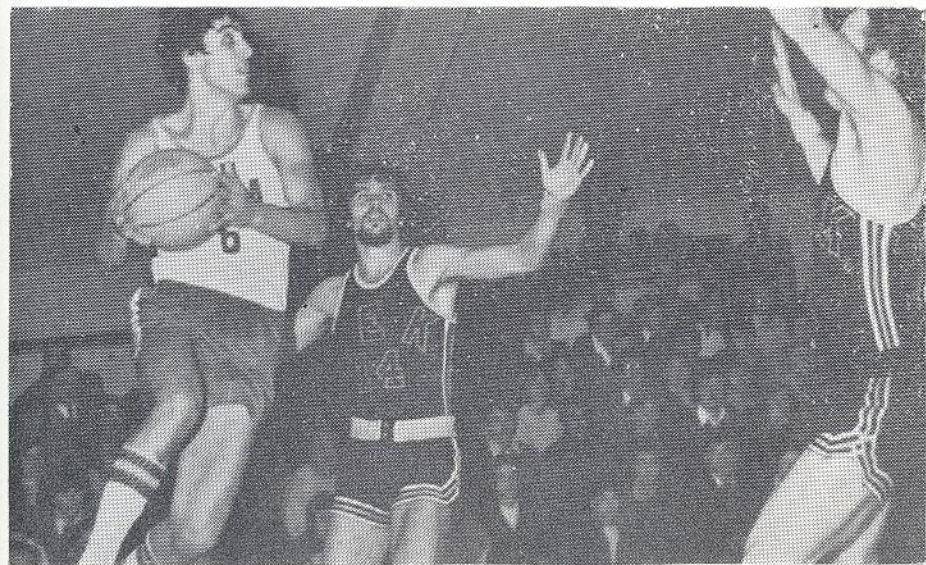

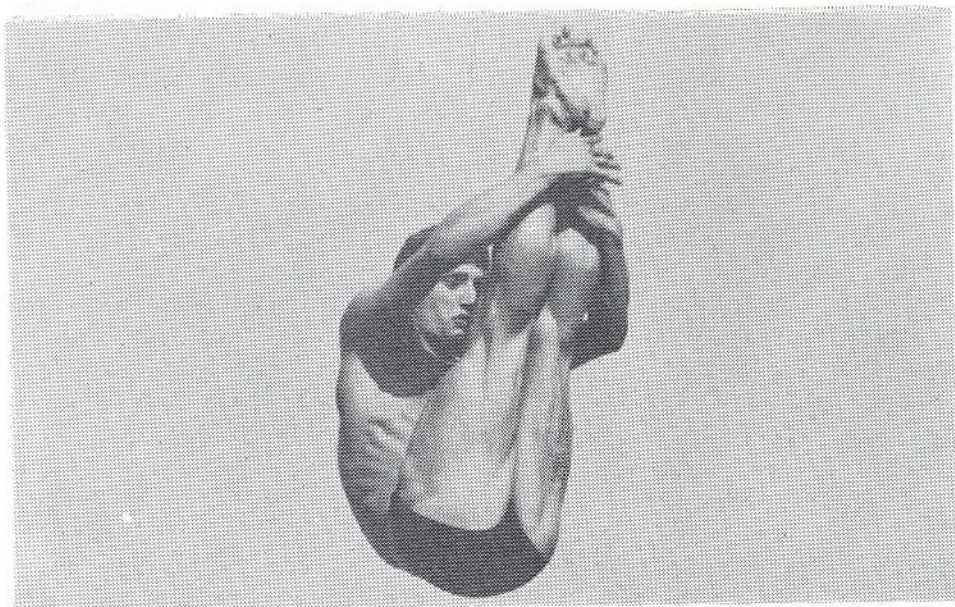
Най-добрата българка в средните разстояния по лека атлетика Николина Щерева

Нораир Нуриќян, двукратен олимпийски шампион по вдигане на тежести

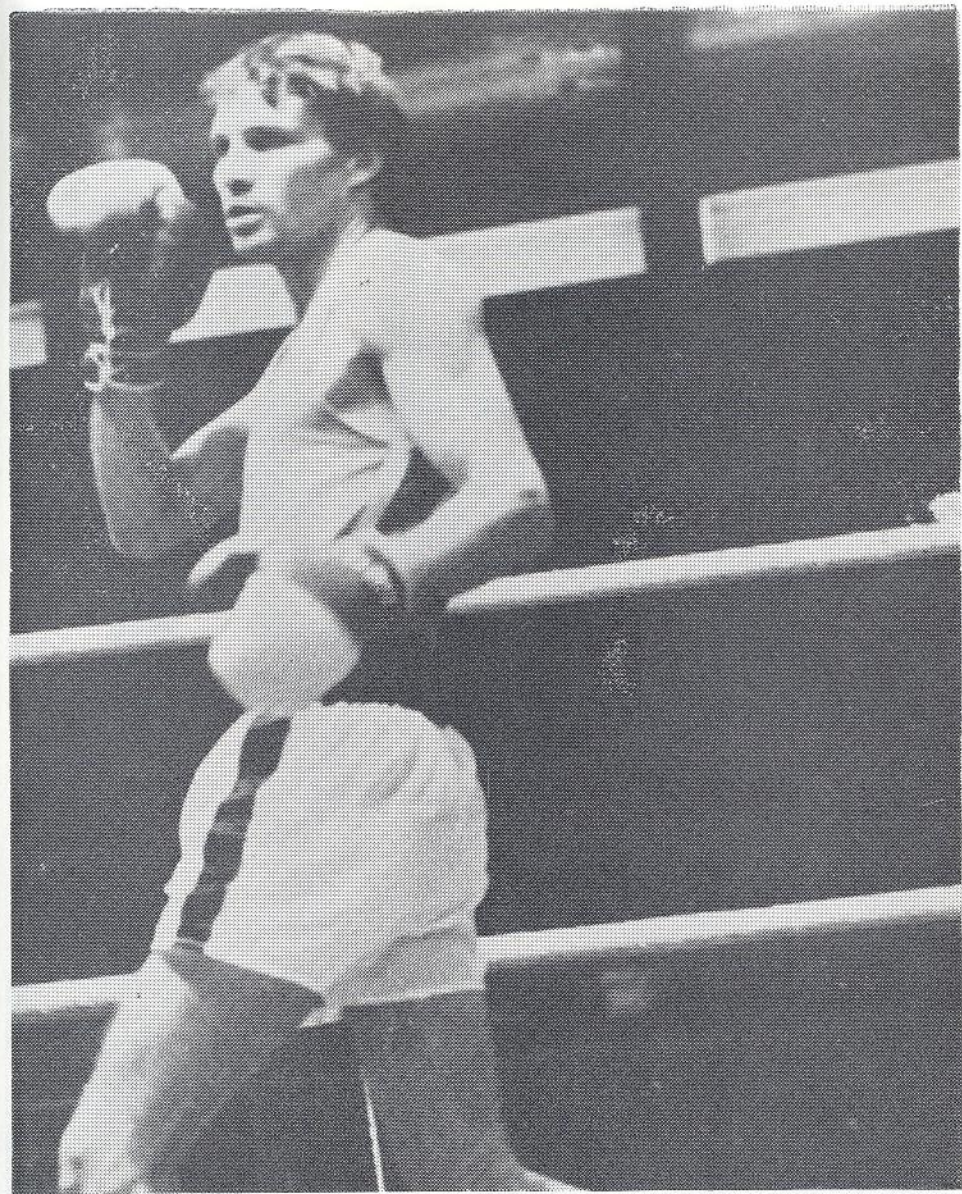
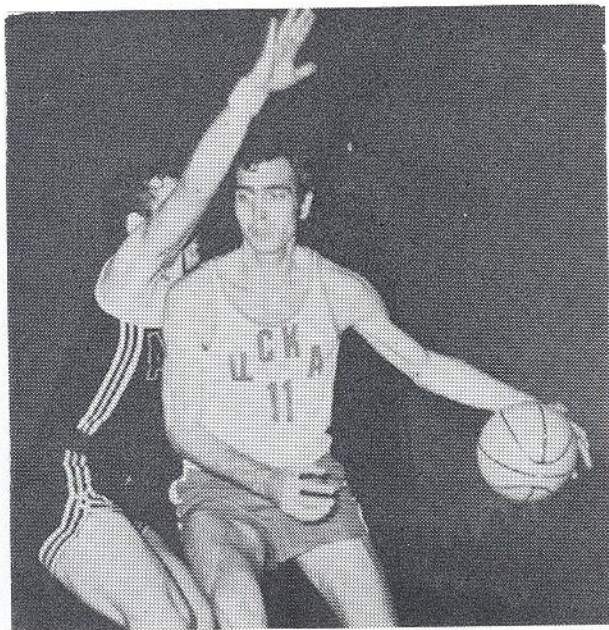
С топката атакува „снайперистът“ Петко Маринов (баскетбол)

Петър Георгиев — европейски шампион по скокове във вода

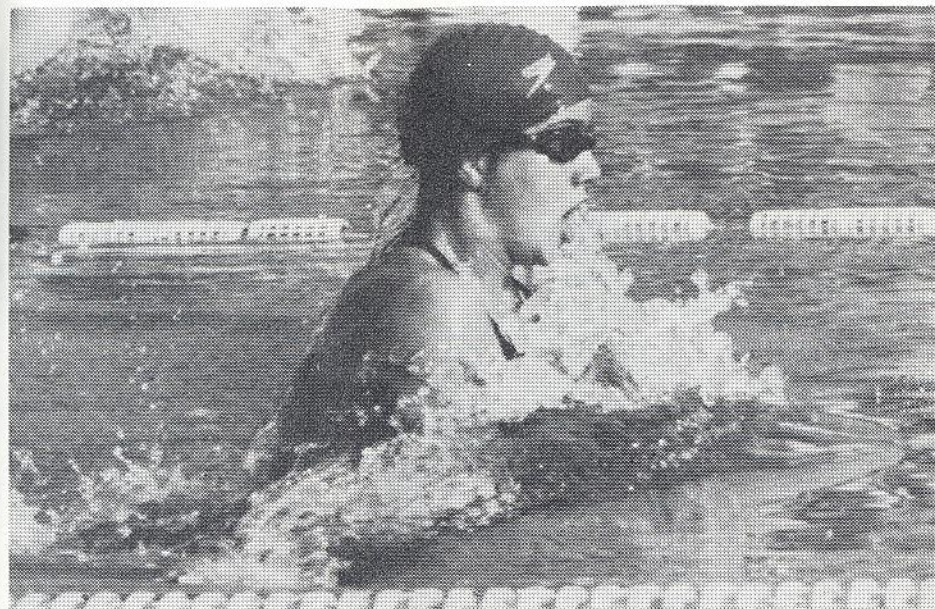
В атака е капитанът на баскетболния отбор Румен Пейчев

Един от най-добрите български боксьори Петър Лесов

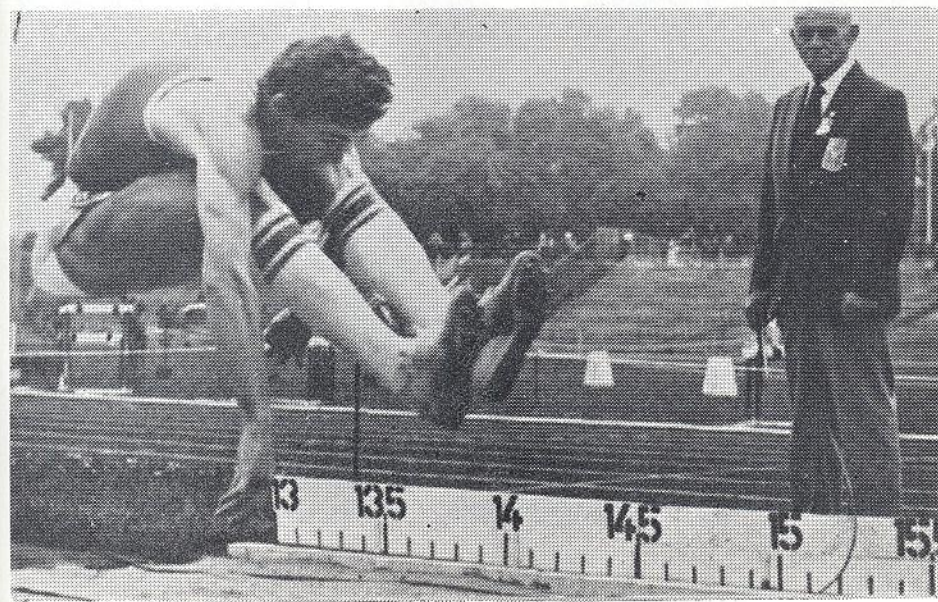

Стефан Калъчиев преди скок

Мощно към финала плува Таня Богомилова

Скача Христо Марков

След миг към висините ще се устреми Чавдар Джурев

Радослав Янкулов

„ЧОВЕК ПОМНИ САМО ХУБАВИТЕ НЕЩА...“

Беше надраснала връстничките си и някак по-добре се чувствуваше, когато играе с момчетата. Не обичаше да заляга много над учебниците, но знаеше, че ако се захване, сигурно ще напълни бележника с петици и шестици. Беше съвсем обикновено момиче: лягаше и ставаше с „Битълс“ и „Ролинг стоунс“, не избягваше късите поли, готова бе да танцува дълго...

В същото време всичко това не ѝ достигаше. Трябваше ѝ още нещо. Дали защото съдбата ѝ помогна, или защото тя, когато решеше нещо — правеше го, но отиде до стадион „В. Левски“ и се записа в детската школа по лека атлетика. Така започна всичко...

Зад гърба ѝ са повече от 15 години, преживени на пистата. През това време постигна много победи, но повече неудачи. Много щастие, но повече разочарование. Много медали, но повече непревзети върхове. „Такава е съдбата на спортиста! — казва Николина Щерева. — Големият спортист има повече тъжни мигове, отколкото радостни, но големият спортист помни само хубавите неща.“

Тя е голям спортист!

В началото — бягане с препятствия, участие в някое и друго състезание на 100 или 200 м, опити за скок на дължина, петбой. Първият ѝ треньор Никола Антонов направи необходимото Николина да стане разностранна атлетка. За него не бе най-важното да бъде спечелен медалът или да бъде подобро постижението. Искаше възпитаниците му да растат в атлетиката, но да растат и в живота. Искаше да бъдат всестранны развити и на едното, и на другото място. Всичко това бе полезно за нея.

Когато Николина завърши гимназия, реши, че спортът е бил дотук. Сега трябваше да се заеме с „нещата от живота“. Да се заеме, но как? Как, след като тя вече бе намерила свое място в атлетиката? След като бе усетила гордостта от това да прео-

долееш себе си и след това отново да застанеш на старт със... себе си. В този важен момент тя среща Стефан Петков.

„Стефан Петков е моят най-близък човек в леката атлетика. За него съм готова на всичко, защото и той направи всичко за мене. Компромиси със спорта не мога да правя, но заради другаря Петков бих направила и това. Ако, да кажем, реши, че трябва да експериментираме нещо и след това се окаже, че сме сгрешили. Само на него бих простила.“

Няма и две години от тази среща и заложбите, поддържани от нея, започнаха да дават плодове: на всички стана ясно, че се задава нова сила в средните бягания, всички приемат като естествено и майсторското звание (дадено заради 800 м), и челните класирания. Започват редовете в не една и две златни страници. И то не страници в дневника на Николина Щерева, а в голямата книга на българската лека атлетика, сребърен медал от олимпиадата в Монреал на 800 м и четвърто място на 1500 м, шампионски титли от европейските първенства в зала — 1976—1979 година, бронзов медал от 1981 г., победа в турнира за световната купа през 1979 г., член на сборния европейски отбор и нова победа на финала в Монреал. Това е суха статистика. Към нея трябва да прибавим рекордите, републиканските титли, безбройните победи в най-различни турнири. Всичко това направи Николина Щерева наистина една от най-големите и заслужили наши лекоатлетки за всички времена. Но извън статистиката и цифрите остана още много, което постави Николина Щерева сред големите наши спортисти — личности, хора.

В отбора по лека атлетика има по-голямо спокойствие, когато Нина е там. В ръководството на отбора има по-голяма сигурност, когато Нина е сред другите. Едните знаят, че тя ще намери думата, с която да окуражи, да помогне, да успокои. Другите знаят, че тя ще намери сили за още един старт, за още едно състезание, за още един сезон, за още толкова, колкото е нужно на атлетиката ни. А Николина Щерева е нужна на атлетиката ни. Независимо от това, че някои направиха опит да я „отпишат“, да я зачислят в резерва. И те се принудиха да я потърсят отново.

„Какво от това. Човек помни само хубавите неща...“

Повече от 15 години на пистата. Всеки ден, всеки час вече отброява времето, когато ще трябва да дойде раздялата. Повече от 15 години. Какво ти взеха, Николина? „Много. Защото живях повече от половината си живот досега с атлетиката. Живях го отдадена напълно на любимия спорт. Не можех по друг начин. Човек, ако иска да бъде първи в нещо, трябва да принадлежи

напълно на него. Сигурно има за какво да съжалявам, но... човек помни само хубавите неща.“

Повече от 15 години на пистата. Това означава време за раздяла. Кога, Николина? „Искам да си отида така, както дойдох — с амбиции, с успехи, с оптимизъм. Дали ще успея? Трябва да успея, защото спортът ме научи на безценното — винаги да се стремя към нещо пред мене.“

Сега пред нея е още един, а може би повече нови състезателни сезони. Сега пред нея отново е любимата лека атлетика, и то до края, защото „моето място в обществото е мястото ми в атлетиката. Там ще бъда полезна, там мога да имам самочувствие, там ще остана да работя...“

Остани в атлетиката, Николина, и дано хубавите неща, които помниш от нея, стават все повече и повече. Ти не си завършила своя спортен път!

Надежда Богданова

НЕГОВАТА МЪКА, РАДОСТ И ГОРДОСТ

„Подир много неща търчах като малък, какъв ли не исках да стана. Само едно не ми е минавало през ума — че ще вдигам щанги“ — казва самият Нораир Нурикян. Пет-шест години взема уроци по цигулка. Като курсист в сливения текстилен техникум сменя цигулката с цугтромбон, играе тенис на маса, тенис на корт, баскетбол. Емоционално дете, силно момче. Емоциите го влекат към музиката, силата го тласка към спорта, докато един ден и емоциите, и силата му избухват в допира със щангата. Среща се с треньора Иван Абаджиев. От там нататък — щанги, щанги, щанги. Те се превръщат в негова мъка. И радост. И гордост.

МЪКАТА

„На първата тренировка направих фурор — спомня си Нурикян. — Събрали се бяха десетина души и пред всички тях клеках с щанга, тежка 130—140 кг. В края на шейсетте години това беше доста нещо. Ела обаче да видиш какво става, когато се прибрах вкъщи. Болят ме ръцете, болят ме краката, боли ме кръстът, целият съм болка. А уж бях играл баскетбол, имах се за трениран. Още една тренировка, още три-четири тренировки и не се издържа, не мога. Ту се мерна в салона, ту изчезна...“

Абаджиев не се отчайва. Убеждава, внушава и дори обещава: „Ако си съвестен и редовен в подготовката, ще те направя майстор на спорта и ще те вкарам в националния отбор.“ За една година всички тези обещания са изпълнени. За да започне голямата мъка.

Например — с упражнението „повдигане“. Нораир: „Все разпитвах Младен Кучев как прави повдигането, на което беше фантастичен майстор. На мене то ми изглеждаше кошмарно, просто не успявах да му намеря цаката. Кучев не се скъпеше, обясняваше, понякога дори ставаше от леглото в хотелската

стая, та да ми покаже как да натисна едновременно с бедрата, с таза и с ръцете, че „да се получи“. Преди да заспя, си представях съвсем ясно как и аз повдигам също като другаря си, но вляза ли на следващия ден в залата — не ще и не ще! Докато премахнат от програмата повдигането, все върху Младен ми беше погледът. Снимал съм го и с камера, после си го прожектирах в забавен ход, изучавах го милиметър по милиметър...“ Между другото — на игрите в Мюнхен през 1972 г. Нурикян и Киржинов от СССР повдигат най-тежката щанга в турнира!

Например — поддържането на личното тегло за категорията, в която се състезава. За това разказва съпругата му Мери Нурикян: „Такъв режимен човек рядко се среща. В навечерието на олимпийските игри в Монреал устните му се бяха напукали от жажда. Все с памуче в ръка ходеше и с лимон в джоба. Допие ли му се, накваси памучето с лимонов сок, обърше устните си с него и каквото остане по влакнцата, изсмуче го. Вкъщи използваше за мярка биберона на детето. Обикновен биберон „Чико“, с малка капачка. Та тъкмо капачката му беше мярката за вода, и то ако съвсем му се е слепило гърлото. Търпеше всичко това само и само да не влиза в сауната или поне по-малко да влиза.“

Например — стресовите тренировки. „За да си представите как съм тренирал — обяснява той, — ще кажа, че веднъж получих шок и щом се свестих, хванах отново лоста. Това се случи при едно много тежко и трудно упражнение — подеми от поставка. Моите дискове тежаха 220 или 230 килограма. От двете ми страни, както обикновено е при това упражнение, стояха колеги, за да подхванат щангата и да не допуснат да ме затисне, ако евентуално я изпусна. Помня как започнах упражнението и толкова. Сетне, като отворих очи, видях се на земята, видях и момчетата да търкалят дисковете напред. Излезе, че съм притиснал сънната си артерия и от това именно съм изпаднал в шок. Глътнах въздух, поотпочинах съвсем малко и пак на подиума.“ Иван Абаджиев: „Нурикян беше талантлив — силен физически и с голям творчески заряд. Имаше обаче твърди раменни стави и това е, което го измъчваше. Давах му специални упражнения и той ги правеше стриктно, макар че те бяха не просто тежки, а болезнени, адски болезнени. За всеки грам в повдигането и изтласкването просто изтезаваше себе си.“

РАДОСТТА

След олимпийската победа през 1972 г.: „Поел ме в прегръдката си, Абаджиев през сълзи призна: „И аз не вярвах, Нораир, и аз не смеех да повярвам!“ Голямо нещо стана да вдигнеш на олимпийски игри с 5 кг повече, отколкото на най-силните си тренировки. Не ме оставиха да се съвзема — прегръдки, целувки, автографи, безброй автографи, награждаване, при което Нурикан е първият от българската група, станал олимпийски шампион. Гледах трицвета и слушах „Мила Родино“ не от залата, не от подиума, а от небесата. После, на летището в София, България ни посрещна с лаврови венци. В моя град, Сливен, потънах в площада, пошаренял от народ, жива цветна градина. Думите на приветствие не чувах от вълнение, но те ме обливаха с топлина, усещах как червенината избива от гърдите ми, пъпчи по шията и по врата ми, запалва цялото ми лице. Ето това е да си олимпийски шампион — мислех си. — Това, радостта е родината. Изгубих се в букетите, подадени и подхвърлени, запуши се гърлото ми, секна гласът ми и като посегнах към микрофона да отговоря на поздравите, да благодаря, че ме провъзгласиха за почетен гражданин на Сливен, стъписах се.“

След втората олимпийска победа — през 1976 г.: „В олимпийското село ме посрещнаха председателят на ЦС на БСФС Трендафил Мартински и заместник-председателят Христо Меразов. Подариха ми кутия бонбони и бутилка уиски, което да занеса в България. Изгорял от нетърпение, чакаше ме и личният ми треньор от ЦСКА Здравко Коев. Хвърли се на врата ми, разцелувахме се и ме поведе към ресторанта да се навечерям най-сетне като хората. Уж се бях закарал да ям до пръсване, нищо не излезе. Нито ядох, нито пих. С Коев цяла нощ говорихме, говорихме, уста не ни останаха от приказки. . . Рано сутринта цялата българска група се строи пред жилищния ни блок. Получих почетен знак с надпис: „Първи шампион на олимпийските игри в Монреал“. Пак ласкави думи, пак вълнения. . . Когато Атанас Шопов спечели своя медал след няколко дни, празнувахме до към два и половина часа. Легнах и тъкмо съм дремнал, Шопа ме дърпа за мустаците: „Хайде, ставай, че днеска е рожденият ти ден.“ В стаята отново се бяха натъпкали около четиридесетина души — кой откъдето ни чул, дошъл. Домъкнахме цяла кофа кока-кола, извадих и аз нещо сладко, което бях донесъл за случая. Отпразнувах най-щастливия си рожден ден, откак съм се пръкнал на бял свят. Най-щастливия, двадесет и осмия. . . Тогава бях войник в Българската народна армия, бях възпитаник

на прекрасната ковачница на високоразредни спортисти — АШВСМ „Чавдар“. Вече в родината, говорих на летището, говорих после пред ученици, пред войници, пред работници, пред студенти, в един град, в друг. . . край няма. До следващите олимпийски игри, цели четири години, заприличах на щатен оратор. Позвънят ми по телефона и ха да откажа, но съвестта ме възпира. Чакай бе, човек, как така ще отказваш, нали техния хляб си ял, докато станеш шампион, нали и тяхната радост си искал, докато си бяхтал в зала „Диана“. Пък ще дойдат години, това е съвсем естествено, ще започнат да те забравят, тогава мило и драго ще даваш някой да те подкани: „Ела, Нораир, разкажи как беше, що беше. . .“

ГОРДОСТТА

На 11 октомври 1976 г. вестниците публикуват:

„Държавният съвет на Народна република България на основание чл. 93, точки 23 и 24 от Конституцията на Народна република България и чл. 18 и 1 от Указа за духовното стимулиране

ПОСТАНОВЯВА:

Удостоява се със звание „Герой на социалистическия труд“ Нораир Аран Нурикан — двукратен олимпийски шампион (от Монреал и Мюнхен) по вдигане на тежести.“

Щангите продължават да бъдат негова мъка, и радост, и гордост. Съблече състезателната фланелка, но продължава да носи анюга с надпис „България“ — като треньор в националния отбор, като помощник на Иван Абаджиев. Беше шампион — подготвя шампиони. Беше рекордьор — подготвя рекордьори. Беше и си остана личност. Голяма.

Гаврил Гаврилов

БЕЗПОГРЕШНАТА РЪКА

Можеше ли Петко Маринов да не стане спортист? Едва ли! Можеше ли да не стане баскетболист? Можеше. Сега сигурно щяхме да пишем за футболиста или боксьора Петко Маринов. В едно сме убедени: какъвто и спорт да практикуваше, той щеше да стане голям спортист, защото е от тези, както често ги наричаме, спортни натури, дето всичко им се удава.

Сега за съжаление все по-рядко срещаме такива хора. Почесто наблюдаваме „учените“ състезатели, отрано специализирали се в един спорт. Позабравихме любимите игри там, където живеем — в махалата, там, където учим — в училището. А точно на тези места преди двадесетина години израстваха едни от най-талантливите ни спортисти. От махленския спорт започва своя път и Маринов.

В родния Бургас Петко играе футбол, баскетбол, но се записва да тренира... бокс в местния „Ботев“. Иска да бъде силен. Все пак голямата любов към топката не го напуска. Не минава много време и той е сред младите футболисти на „Ботев“. Но освен тренировките спортува и в училището. Умението му да поразява коша е забелязано от треньора Костадин Хаджидинов.

Няма да минат много години и Петко Маринов ще стане едни от най-добрите снайперисти в българския мъжки баскетбол. Специалистите ще оценяват играта му като незадоволителна, ако не е отбелязал поне 25 точки в една среща. Запаянковците ще започнат да скандират по залите: „Хайде, Петко, майсторе!“ Една песен оценка, признание за изключително майсторство. Този „боен“ вик на любителите на баскетбола го окриля в не една и две срещи. А да си майстор постоянно в такива майсторски първенства не е шега. Как се постига това?

— Още от малък хвърлям топката някак особено, по мой си начин. Имам някакво вътрешно чувство кога ще мога да поразя коша. Трудно се обяснява. Дори когато на едно турне в САЩ стрелях и улучвах целта, американците много се чудеха на особеностите в моята стрелба...

Това ще изуми много известни имена в баскетбола. Още го-лоблад юноша ще играе с „Ботев“ (Бс) полуфинал за купата на носителите на национални купи срещу „Макаби“ (Тел Авив). Няма да му попречи нито майсторството, нито класата на капитана на олимпийския отбор на САЩ Талброди (състезавал се по това време в „Макаби“) и не само ще успее да отбележи 32 точки, но и ще скрие на няколко пъти топката от погледа на американеца.

Защо все пак облича червената фланелка? Та след блестящия дебют при мъжете на „Черноморец“ (още на 16 години), следва двегодишен шампионски период с „Академик“ (Сф). Колко много бяха изкусителните предложения... Пък и в този момент ЦСКА не бе отбор от първа републиканска величина. Най-точен отговор можем да получим от леля Керачка (така я знаят в Бургас Керачка Филипова), майката на Петко Маринов. Възпитала сина си в цеденевистки дух, да, точно в цеденевистки. И друга много важна черта е наследил Петко Маринов от своята майка — да поема отговорност върху себе си. Едва 16-годишна Керачка Филипова е укривала ранен партизанин в село Малка Поляна — рискувала е живота си за святото дело, за свободата...

Често в баскетбола се създават ситуации, когато трябва да рискуваш, а когато на игрището е Петко Маринов, винаги са разчитали той да поеме риска. Ще бъде пресилено да се каже, че всякога е успявал, но колцина са сега в мъжкия ни баскетбол като него, да горят в играта, а не да живеят покрай нея...

Голямото желание на майката да види сина си в армейския екип се сбъдва. От 1972 г. Петко Маринов вече е в ЦСКА. Тук той намира радушен прием от Емил Михайлов, Ивайло Киров, Дочо Петров, Николай Янакиев, Иван Глазов — все можещи и знаещи баскетболисти. Заедно с Петко Маринов в отбора пристига и друг заклет армеец — Румен Пейчев. И съвсем естествено започва възходът на армейския тим. Баскетболният отбор на ЦСКА достига до полуфинала в европейския турнир на носителите на национални купи. Негов съперник е съставът на „Цървена звезда“ (Белград) — тим, изграден от световноизвестни играчи като Капичич, Симонович, Вучинич и др. В София победа със седем точки разлика за ЦСКА. Реваншът в Белград се очаква с изключителен интерес. Двубоят е много оспорван — 4 секунди преди края югославяните водят с осем точки. Както често се случва в такива мигове, топката попада у Петко Маринов — стрелба и кош. Радостта е неопишуема, но много кратка...

— Това бе най-големият ми шанс в живота да играя на фи-

нала в този толкова силен европейски турнир, но румънският съдия (не искам да си спомням името му) не зачете коша — споделя Петко Маринов. Нищо, че другият съдия признава двете точки. По-късно румънският арбитър ще признае пред нашия известен съдия Артеник Арабаджян, че е направил грешка, но вече твърде късно.

Много славни мачове ще изиграе Петко Маринов с червената фланелка. Неговата точна ръка ще развенчае доста съперници. Чуждестранният спортен печат няма да пести хвалебствията си относно българина. След един от двубоите за купата на европейските шампиони с „Олимпиакос“ един гръцки вестник ще излезе със заглавие: „Точната славянска ръка продъни мрежичката на „Олимпиакос“.“

Започнеш ли срещата, Петко Маринов не се щадеше в играта, гореше в нея, не прекланяше глава пред съперника. Когато гостуваше с любимия си отбор ЦСКА в родния Бургас, играеше за трима. Искаше неговите съграждани да се гордеят с него, нищо че често той беше основната причина за загубите на „Черноморец“. Но армеецът не можеше да бъде друг. Пък и публиката нямаше да скандира: „Хайде, Петко, майсторе!“

Едва ли някога ще забравя последния мач на Петко Маринов. Та в нашия мъжки баскетбол той можеше да играе до 50 години. Някои дори се шегуваха — достатъчно е само да присъствува на игрището, и в актива на отбора му щеше да се прибавят 20—30 точки, а и новото правило за трите точки предоставяше нови възможности.

Но тези, които го познаваха добре, знаеха, че Петко Маринов никога няма да се задоволи с присъствие на игрището. Този, който е запалвал огъня, не може да се остави други да го палят, да тлее, да живурка.

Раздялата с любимата игра бе трудна, но съвсем кратка. На заден план остана неговата мечта — след прекратяване на активна състезателна дейност да се посвети на спортната журналистика. Армейският клуб имаше нужда от него и се оказа, че любовта му към ЦСКА е по-силна от мечтата. Беше завършил журналистика, а стана треньор на представителния мъжки отбор на клуба. Посредствеността от малък го дразнеше. Беше решил или да заговорят за треньора Петко Маринов като за играча, или... Разбра колко по-лесно е да станеш голям играч, отколкото голям треньор. Последва отново успешен период за армейския тим. Дебютът му като треньор бе свързан с нова спортна слава за ЦСКА. Имаше свои възгледи за тренировката, за начина на работа, за селекцията. Някои не го разбраха, не

го подкрепиха. Усети недоверие, не се отказа, само малко голямата му амбиция бе пресечена. Добре че всичко бе за кратко. Намериха се „доброжелатели“, които веднага заговориха, че си е намерил топло местенце. Но „доброжелатели“ в спорта е имало, има ги, и ще ги има. Те никога не са били големи спортисти, никога не са били сред тези, които рискуват. Те само изчакват някой да се провали и да злорадствуват, но... винаги зад гърба му. Понякога успяват, но винаги се провалят, защото спортът не търпи подлостта и лицемерието.

Ако някой иска да намери Петко Маринов, да отиде на стадион „Народна армия“. Там може да види цялото семейство Маринови. Жена му, майсторът на спорта по баскетбол Нели Маринова, сега също е на работа в ЦСКА. При двама родители известни баскетболисти дъщерята Красимира тренира... волейбол. „Защо?“ — питам Петко, а той се усмихва и отговаря: „В ЦСКА няма баскетбол за девойки, а по-добре друг спорт, но никога в друг отбор.“ Личи си цеденевистката закваска на леля Керачка!

ШАМПИОН, РАЗЛИЧЕН ОТ ДРУГИТЕ

На състезанията по скокове във вода за купата на ЦК на комсомола през лятото на 1971 г. треньорката от армейския клуб Виолета Михайлова наред с утвърдените скачачи доведе и едно дребно момче. С жилавата си фигура, липсата на какъвто и да е страх при изпълнение и на трудни скокове, все още недобре овладени, нескритите амбиции на момчето веднага направиха впечатление на специалистите. Но сякаш още тогава всички обърнаха най-вече внимание на очите му — те издаваха и воля, и характер. Омайно сини, топли — в първия момент оставаш с впечатление, че гледат над всичко и през всичко. За да разбере веднага, че те нищо не пропускат, че просто попиват околната действителност, за да я пречупят през своята си призма. Така всички треньори и специалисти си спомнят първата поява на Петър Георгиев на басейна. Минаха години, много неща се патрулаха в спортната биография на Петър Георгиев, промени се и той — и на външен вид, и по характер. Момчето стана мъж и сякаш само очите му останаха същите — като две кристални езера, или по-скоро като част от тези сини води в басейна, където преминаха най-хубавите години на Петър Георгиев. И до днес в тези очи преди всичко може да се видят и радостта му от успеха, от победата, и болката за пропуснатото, и заканата за бъдещето, и всичко, което иска да ви каже. А то наистина е много. Защото пътят на Пепи в големия спорт съвсем не бе така праволинеен, така само прогресиращ, както би ни се искало на всички. Редуваха се върхове и спадове, изпълнени и неизпълнени обещания. . .

За европейското първенство в Рим Петър Георгиев замина вече като добре познато име за всички специалисти по скокове във вода на нашия континент. Дванадесет години бяха изменили от онова лято на варненския басейн. Години, през които вече бе минал през европейския трамплин и кулата на шампионата в Сплит. Ех, как се радвахме тогава, че за първи път българин е сред финалистите, как се стремяхме да правим сметките

след всеки скок, преди още компютърът да го отрази на информационното табло: 9-о място на трамплин, 12-о на кула. Защо да не си признаем — мислехме, че сме постигнали всичко, което може да искаме от скоковете във вода. При тези стотина състезатели в цялата страна, при липсата даже и на един-единствен басейн за нормална работа през зимните месеци, при повече от примитивните условия за работа на сухо. А Петър вървеше ли, вървеше напред — 6-о място от трамплина в Лондон на турнира за купата на Европа, отново балкански шампион, отново републикански първенец. Резултатите му ставаха все по-добри. Треньор — това вече бе съпругът на първооткривателката Виолета, Любомир Михайлов — и състезател правилно прецениха: при неподходящите условия за подготовка у нас по-добре би било да се усъвършенствува досега заучената програма, вместо да се тръгва към нови, по-трудни скокове. Пребориха се с убийственото еднообразие по време на тренировките — все едно и също и все едно и също. . . , но успеха! За този успех Петър Георгиев и неговият треньор Л. Михайлов дълго говориха с надежда и оптимизъм. Защо да крием — не им вярвахме особено, въпреки че ни се искаше. След това вече си припомнихме турнира за купа „София“ през юни 1983 г. Петър победи, но като че ли изпълненията му бяха на равнището на това, което познавахме от години. А Михайлов казваше: „Няма място за безпокойство. Отиваме на заключителна подготовка в Сандански. Петър умее да се концентрира, да се раздава. В Рим всичко ще бъде наред. . .“ Наред! Едва ли някой разбираше какво точно се крие зад тази дума. Всъщност това е било заканата на треньор и състезател. Вярваш ли в успеха, готвиш ли се за него — наполовина си го постигнал. Това доказа и Петър в Рим. Спокоен, уверен, съсредоточен, той скачаше сякаш е на вътрешно първенство, където отдавна бе свикнал да е без конкуренция. А този път съперници му бяха наистина най-големите: Н. Дрожин (СССР), Д. Васков (ГДР), Кр. Сноуд (Великобритания), Н. Стайкович (Австрия), италианците Риналди и Италиани. Съперници му бяха и тези толкова капризни съдии при скоковете във вода, за които най-често не изпълненията, а имената на участниците са основен показател. Петър помете и съдии, и конкуренти. Повече в класирането още след втория скок и остана недостижим до последния, до 11-ия. Изненада? Сензация? Не, в спорт като скоковете във вода, където изпълненията не са едно и две, а единият сет в подборните състезания и още толкова на финала, това е невъзможно. По-скоро — закономерно! Защото същата пролет Петър Георгиев бе втори на големия международен турнир в

Рошок (ГДР), а след това в Минск и победител в турнира „Пролетни лястовички“. Последните му четири състезателни години бяха само по възходящ път, с връх в Рим. Връх, достигнат със зрелостта на вече опитния състезател, със силата на подготовката, на характера.

Интересна личност е Петър Георгиев. Състезател в спорт с индивидуални изяви, той има твърде развито чувство за колективизъм. Както и впечатляваща отговорност за дълг:

— За да се извае една сложна и красива фигура в един скок, нужна е пълна мобилизация на психическите и физическите сили на спортиста. Тези благородни условности в майсторския спорт са тежко изпитание, но каляват характера, от тях неусетно извира и побеждаваща сила. В стремежа към изкусното изпълнение се култивират и естетически красивото, и възторжено завладяващото. Успя ли да постигна всичко това, нищо похубаво не мога да дам на приятелите си, отпратили към мене погледи от трибуните...

Добре казано. И точно. Така отговори след шампионската си титла в Рим Петър Георгиев на въпроси на читатели на в. „Народен спорт“. Отговор, който разкрива богатата му душевност, който е обяснение и за това, защо в цялото си свободно време преди шампионата в Рим Пепи бродираше гоблени. Съчетание на сила и лиризм, на сложното в спорта и на красивото в живота? Но не е ли това и същността на скоковете във вода?

Шампион, различен от другите! Защо определяме така Петър Георгиев? За няколко месеца след шампионската титла на Петър в Рим за него се изписа и каза толкова, колкото не бе писано за скоковете във вода у нас за цялата им половинвековна история. Писа се и се говори само със суперлативи, с най-високите степени на сравнение, с поглед към бъдещите успехи. Но почти нищо и никъде не бе казано, че Петър Георгиев и треньорът му далеч надхвърлиха равнището на този спорт у нас, че не бяха продукт на обективно съществуваща действителност, а най-вече на лични качества: труд и постоянство, ентузиазъм и високи цели. Та в цялата страна по това време у нас нямаше къде да се тренира целогодишно, повече от 6 месеца преминаваха при работа на сухо и пак при примитивни условия. Във вътрешните състезания изобщо без конкуренция. Шампион без конкуренция, който няма и къде да тренира. Ето защо Петър Георгиев е шампион, различен от другите. Представете си как биха изглеждали шангистите ни, ако 3—4, та даже и 6 месеца в годината, вместо да вдигат тежестите си, се занимаваха примерно само с гимнастика, а момичетата от художествената гимнастика в

същото време само плуваха. Петър Георгиев се справи и с това. За да достигне и до второто място на европейското първенство в нашата столица. Само с тези си успехи да остане Петър Георгиев (имаше и контузии, имаше и моменти на умора, следваха ги така познатите ни в българския спорт признаци на главозамайване, отново приземяване и т. н., и т. н.), пак ще бъде сред най-големите в българския спорт. Като един друг Пепи — Попангелов, — който по същия начин с години изпревари спорта си в български измерения!

... Когато Петър Георгиев получаваше наградата си от конкурса допитване на в. „Народен спорт“ „Спорт, етика, мъжество“ за това, че без да се замисли по време на балканиадата в София през 1986 г., скочи в басейна и извади ударилния се в кулата и паднал във водата вече в безсъзнание румънски състезател, отговори така на журналистите: „Нищо особено не съм направил, имам бързи реакции, скочих първи. Всеки би постъпил така. Питате кое е смелост? След като си бил вече победител и са те чествали като победител, и си излязъл от форма, да упорствуваш и да търсиш отново върха. Това и мисля да направя. Понякога се страхувам, че няма да издържа. След това виждам някой вече успял и си казвам — дължен съм да издържа! Зная какво е нужно, за да се издържи. Мисля си, че в живота на спортиста героизмът е в ежедневие, което никой не вижда.“

Да, Пепи, така е. И в това отношение ти беше пример, различният шампион от другите. Пример трябва и да останеш!

ПОКОРИТЕЛЯТ НА ВЪРХОВЕ В БОКСА

Толкова много върхове в бокса не се постигат лесно. Защото в този мъжествен спорт какви ли не обрати и досадни неща стават. Гледаш — между белите въжета подскачат като петлета на пръв поглед две равностойни момчета, а накрая реферът вдига ръката на единия и го обявява за победител с... 3:2 гласа на съдиите. Или пък: през трите рунда водиш по точки и когато си готов да се зарадваш на успеха, получаваш аркада и всичко се обръща с главата надолу. Накратко казано, цената на победата в бокса е твърде висока и това кара младежите да се позамислят, преди да надянат кожените ръкавици. Но престрашиш ли се веднъж — край. Пленник си на този спорт.

Така стана и с Петър Лесов, когато за първи път помириша ръкавиците. Понравиха му се и не се раздели с тях. Усети, че в боксовия спорт, за да побеждаваш, не е нужна само сила. Трябват още умение, находчивост, будна тактическа мисъл... Качества, които се изграждат в тренировъчната зала, на ринга, в живота. Те именно му донесоха и победата на финала срещу американеца Матос, по време на I световно първенство за юноши в Йокохама (Япония). Тогава, спомняме си, Лесов сподели: „Силите ни бяха почти равни, но аз тактически го надиграх. Той бе нисък и набит, търсеше нокаутиращия удар, а аз го „нагаждах“ на юмруците си, като се стремях с удари да вляза и да изляза от всяка схватка.“ Накрая тихо, но уверено добави за бъдещите си намерения — да кандидатствува за място в отбора ни за олимпийските игри в Москва.

В столицата на великата съветска страна беше вече ходил, но сега му предстоеше олимпиада. И тъкмо тя го подтикваше към нови, по-възвишени цели, караше го да се готви повече, отколкото изискваше старши треньорът на националния ни отбор Кирил Мацулов. На старанието някои съотборници му се присмиваха, а той остроумно им отговаряше: „Повече пот в учението, по-малко кръв в боя!“ Този девиз по-късно се оказа решителен за многобройните му успехи на ринга.

За Москва заминахме с пълен отбор, а категорията „муха“ (до 51 kg) бе поверена на Петър Лесов. На кантара се оказа, че 22 боксьори ще кандидатствуват за медали в тази категория, а с това и сметките започнаха: за златен медал бяха нужни 5 победи, за сребърен 4, за бронзов 3.

— Как ти се струва? — запита го треньорът.

— Ще изкача и петте стъпала! — отвърна Лесов.

Жребият донесе много вълнения: определяше съперниците по схемата. Срещу името на българина бе вписано — Рамирес (Никарагуа). Победи го с 5:0 гласа. После със същия резултат отстъпи и Шериф (Етиопия), с 4:1 гласа падна и Хилберто (Мексико), с което Петьо си осигури медал. Това вече бе успех, но погледите ни бяха отправени към златото. А това означаваше още две победи. И Петър ги постигна съответно срещу Ръсел (Ейре) и Мирошниченко (СССР). Спечели златен медал, който още един път издигна името и авторитета на родния бокс.

През нощта, когато Петър Лесов стана олимпийски шампион, в родното място на боксьора бе истински празник. Що песни се изпяха, що чаши се изпразниха!

Познавам спортисти, които след изкачването на такъв връх изпадаха в самодоволство и повече почти нищо не постигаха в спортната си кариера. Друга е обаче маята на нашия шампион от град Раковски, та и тестото винаги бухва според желанията му. Рече и стана европейски шампион в Тампере (1981 г.). Запитахме го: коя от четирите победи най-много цени, най-много го радва? А той споделя, че всичките му боеве са били интересни и напрегнати. И не можеше да бъде друго: олимпийските шампиони винаги са на прицел, всеки иска да ги победи, да покаже, че е най-силен в категорията си. Така беше и във Финландия. Първо трябваше да отстранява Никифоров (СССР), после Лаурета (Италия), след това Мачуга (Полша) и накрая напористия румънец Титою. И при всяка среща трябваше да боксира по различен начин, неутрализира една или друга добра страна в играта на съперниците си и наред с това да се придържа към своя стил на игра. С впечатление сме, че най-трудно беше на Лесов срещу Лаурета — опитен и пъргав състезател, със силен удар и подчертана амбиция да победи българина. Но именно в тази битка нашият боксьор показа зряла тактическа мисъл, успешно приложи любимата си контраигра и получи единодушно признанието на съдиите.

Да, и този път пътят към златото се оказа труден, оросен с много пот и лишения. И всичко това — заради един миг. Мигът при определяне на победителя. В бокса този миг изпъва нерви-

те като струна, защото изправен смирено до рефера изчакваш една присъда от страничните съдии, от която зависи по-нататъшното ти положение в състезанието.

В боксовата си кариера Петър Лесов е преживял много такива мигове. Изпита ги отново и на европейското първенство във Варна през 1983 г. Защото в бокса играеш 9 минути, а не знаеш как съдиите точкуват! А когато фишовете тръгнат по обичайния си път (страничен съдия—рефер—главен съдия или жури), очите ти следят всяко тяхно движение, а пътят им е толкова бавен и дълъг, че ти идва да дръпнеш ръката на рефера: „Победих ли?“

В Двореца на спорта на черноморската ни столица срещу нашата „муха“ отново се изправиха познати и силни съперници: Лаурета (Италия), Кабилов (СССР), Варади (Унгария). А това означаваше, че всеки един от тях ще се стреми да надиграе олимпийския ни шампион. Особено много се престара на финала унгарецът, ала нашето момче уверено контрираше навреме, точно, остро и започна да събира така необходимите му точки. И когато всичко потръгна добре, веждата на Петър поаленя, а после и закръви... Срещата според правилника бе спряна и за победител бе обявен този, който е водил до момента на прекратяването ѝ по точки. Това бе Петър Лесов. Завоювахме златен медал, който обаче бе окъпан със сълзите на нашия прекрасен боец. Той видимо съжаляваше, че не е имал възможност да покаже докрай на какво е способен. А тъкмо това искаше да направи Лесов в края на боксовата си кариера.

За Петър Лесов е писано много като боксьор. И ние с възхищение си спомняме за неговия боен път между белите въжета. За жалони са му служели такива известни имена като Стивенсон (Куба), Качар (Югосл.). И винаги е казал, че когато стане треньор, ще се стреми да създава състезатели като тях или най-малко като себе си. Защо най-малко? Та Петър Лесов е също голямо име в световния аматьорски бокс, за което сме слушали в чужбина да го произнасят с уважение и почит. И ние тъкмо с това се гордеем, че сме оставили следа в анализите на големия бокс. Друг е въпросът, дали треньорът Лесов ще стане известен като боксьора Лесов. Искане ни се да вярваме, че ще стане. Защото той по нрав е максималист в своите цели. Колкото пъти сме беседвали с него за настоящето и бъдещето на българския бокс, толкова пъти Петър Лесов е споменавал: „Още трябва, още може!“ Има тогава и ние какво да искаме от младия треньор, като му напомним неговите думи!

Николай Петрини

СЪРЦЕ, ОТДАДЕНО НА БАСКЕТБОЛА

Исках, както е прието, разговорът ни с Румен да започне с неговите спомени за далечните дни на 1964 г., когато високото за 13-те си години момче (187 см) е направило първите си стъпки в баскетбола — играта, която стана съдба на неговия живот. Но Румен с подкупващата си усмивка ме спря и каза:

— Щом ще говорим за мене, нека началото да бъде за най-щастливия ми ден като състезател. Заради него съм забравил всички неприятности, свързани с не една и две контузии, останали са на заден план в съзнанието ми и огорчаващи загуби. Беше преди три години. Играехме решителната среща за шампионската титла срещу състава на „Левски—Спартак“. Съперниците ни водеха през цялата среща, но в последните минути забравиха старото спортно правило, че за победата се играе до последната секунда, и нашият отбор успя да намали преднината им на една точка. Две секунди преди края топката попадна в ръцете ми, стрелях и... шампион за 1984 година стана отборът на ЦСКА „Септемврийско знаме“. Бях луд от радост и досега не мога да си обясня как можах да бъда толкова спокоен в този инфарктен момент.

Но за мен обяснението дойде логично, Румене. Дойде, след като говорихме надълго и нашироко за пътя ти в баскетбола. След като разбрах колко трудни са били за тебе двадесетте години с любимата игра, колко воля и качества като състезател и човек са възпитали те у тебе.

Закваската ти си я имал. Защото в миньорския град като по правило се раждат упорити хора, които трудностите не могат да уплашат. А и късмет си имал, че при способни треньори си направил първите стъпки. Та как няма да заобичаш играта, след като първият ти треньор Стоян Коларов е намирал време по четири часа на ден да провежда индивидуални тренировки с тебе. А как го беше казал първият ти треньор в мъжкия отбор на „Миньор“ Илия Асенов: „Румене, всеки е минал по този път. Важното е младият състезател да не се задоволява с по-

стигнатото и да уважава, но да не се плаши от по-възрастните и опитни играчи.“ Вслушал си се в тези думи, „купувал“ си всичко добро и си избягвал лошите примери. Имал си и очи бързо да преценяваш нещата, да отсяваш зърното от плевата. Как точно ми обясни за изключителните пасове на Буби Панов и желязната воля за победа на Цеко Барчовски и бай Илия Мирчев. Едно от най-хубавите ти качества е чувството ти за реалност и липсата на човешка злоба. Признаваш майсторството на връстниците си Атанас Голомеев, Георги Христов, Петко Маринов, Темелаки Димитров. Впрочем това, че ти ме подсети за Темелаки, ми направи силно впечатление. Голомеев, Христов и Маринов са признати от всички. И това е напълно заслужено. Но Ачо хората го позабравиха. А ти го нарече най-големия артист на българския баскетболен подиум. И аз съм напълно съгласен с тебе, че баскетболът трябва да бъде преди всичко спектакъл, който се изнася от ярки с индивидуалните си качества личности. Бързо състави и идеалната си петорка: Любомир Панов, Георги Христов, Петко Маринов, Атанас Голомеев и Темелаки Димитров. Но и добави: „Трудно е все пак. България разполага с много баскетболисти, които бяха истински професионалисти, притежаващи всички качества на големи играчи.“ И поясни какви са тези качества — бърза мисъл, съобразителност, сила, ловкост, бързина.

Много си видял през годините под баскетболните кошове, Румене, и ми беше интересно да чуя твоята преценка за силните и слабите страни в играта на великолепните майстори, на които съм се възхищавал като зрител. Казваш, че най-силно впечатление от съперниците, с които си се срещал, са ти направили дългогодишният капитан на съветския отбор Сергей Белов и югославянинът Чосич. Белов — заради безупречната си стрелба и уменията да бъде истински капитан в най-тежките за отбора му моменти, Чосич — за чувството му да избере позиция под кош и да надхитри по-високи и по-силни от него централни нападатели.

Спомням си какво ми каза и за разликата между българските състезатели от твоето поколение и от сегашното, и мнението ти защо родният баскетбол в момента е в криза. Още като говорихме, се съгласих с думите ти, че „ние се отнасяхме като професионалисти към задълженията си. Тренирахме, дори когато треньорът беше възпрепятствуван да дойде в залата. Защото знаехме цената на успеха, а и имахме волята да го проследваме. През 1973 г. загубихме с минимална разлика от бъдещите европейски шампиони югославяните поради моя грешка

и пропуснахме възможността да се класираме сред първите четири отбора. Много се ядосвахме. Аз най-много, защото провалих усилията на съотборниците си. Но никой от отбора не ми каза крива дума. Дори намериха сили да ме успокояват. А сега какво е положението? С пълно безразличие националите загубиха от юношите на Югославия на последния турнир за Наградата на София. По време на тренировка трябва да се стои „над главата“ на баскетболистите, за да изпълняват упражненията. Всеки от сега играещите търси да се себеизяви и забравя, че баскетболът е преди всичко колективен спорт. У мнозинството от състезателите липсва чувството за отговорност към клубната чест. Докъде ще стигне баскетболът ни, ако нещата продължават така, не знам?“

Прощавай, но мисля, че знаеш. Само че въпреки признанието и любовта на любителите на баскетбола, която спечели заради отличната си игра през годините, ти си остана скромнен човек, който иска делата му да говорят за него. А може би и затова хората толкова те обичат.

Но сигурен съм, Румене, че сега като помощник-треньор на мъжкия отбор на ЦСКА „Септемврийско знаме“ ще направиш всичко, което е по силите ти, да се върнат славните години на родния баскетбол и армейския клуб. Много си упорит, много знаеш, големи ти са амбициите. Голям, личен човек си на ръст, два пъти по-голямо ти е сърцето. А щом то бие неспокойно, ти няма да си дадеш почивка, но и младите ще накараш да се трудят. Така, както ти се трудеше цели двадесет години...

ЩУРМ В СТРАТОСФЕРАТА

Легендите нямат имена. Те са почит и преклонение, и пример. Ненатрапващ се и неостаряващ, затова вълнуващ и истински. В учебниците няма да ги срещнете. Там всеки факт е премерен с най-фините везни, с най-поучителните изрази. Легендите са живи, като хората. Те не се пишат, нито описват. Те извираат — като нещо съкровено, което паметта не може сама да съхрани. И макар че за Стефан Калъпчиев — парашутистът, командирът, рекордьорът, човекът, който стои в основата на могъщия щурм на българския парашутизъм към вечно заледената оловна врата на стратосферата, вече все по-рядко се говори и пише, името му — отдавна превърнало се в легенда, продължава да вълнува. Не само парашутистите, а и всички, които могат да оценят подвига. Да приемат готовността за подвиг като своя жизнена позиция. За нас, връстниците на сина му, които познаваме легендата за Стефан Калъпчиев, ще бъде трудно да почувствуваме цялата му многогранна личност, ако не тръгнем от два колкото познати, толкова и показателни факта. На първо място — романтиката (но и жестоката реалност), която днес наричаме революционен кипеж, борба, саможертва. За него те не се изчерпват само с примера на брат му — геройски загиналия легендарен партизански командир Никола Калъпчиев. По-късно тази борба ще продължи и Стефан — под знамето на РМС, а след това като командир на интернационален партизански батальон и гвардейска дружина. Барутният дъх на тази борба под ръководството на партията, рисковете и негодите на партизанския живот, предаността и готовността за саможертва не са само красиви думи, а същност, среда, в която се калява характерът, в която се избистрят ценностите. Може би още тогава Калъпчиев намира своята максима, която ще стане девиз и за неговите последователи: „Две смърти няма, без една не може.“

Деветосептемврийската революция е победила и Калъпчиев постъпва във военното училище с първия партизански випуск.

Тук „партизанската“ тактика трябва да отстъпи на академичните знания, ентузиазмът да се замени с търпение. А свободомислието — с въздържаност дори пред обидите на бившите царски офицери. Революцията е не само порой. За да опази завоеванията си, тя трябва да бъде гъвкава.

Парашутизмът е вторият фактор, който дава криле на Стефан Калъпчиев и в негово лице намира своя новатор, поклонник и суров боец. Когато след завършването на курса във военното училище пристига майор Георги Алайков, командир на прославената в Отечествената война парашутна дружина, Калъпчиев е пръв сред шестимата кандидати, издържали авиомедицинския преглед. След първите скокове офицерите от партизанското попълнение са обхванати от възбудата, позната на старите парашутисти. Скоковете не са само ново, вълнуващо преживяване. Те са олицетворение на свободата — полет на духа и мисълта, в реалността и в мечтите. Успоредно с тях върви и обучението на поверената му рота, не в условия, близки до бойните, а в съвсем бойни условия. По-късно подчинените му ще пуснат крилатата фраза, че „по-добре е да живееш във вулкан, отколкото да служиш при Калъпчиев“. Само година след завършване на училището майор Стефан Калъпчиев е назначен за командир на парашутната дружина.

„Вярно ли е?“ — днес се питат мнозина. Вярно ли е, че всяка вечер са ставали по тревога и са правили по 50 километра преходи? Че са яли змии и гущери? Че са превземали затвори и летища? Че са се приземявали на вечно заснежени върхове? Излишно е да навлизаме в подробности. Но можем със сигурност да твърдим, че когато видиш боец от парашутната дружина и в гръб ще го познаеш. Толкова стомана е налята и в стойката, и в походката му. И в самочувствието му. И не е някакво кухо самочувствие, дето като балон на хиляди парченца може да се пръсне, а самочувствие на хора, които могат всичко, които са готови на всичко.

А това е само началото. От тук нататък, вече като началник на парашутнодесантната служба на ВВС, неговото име много често ще се споменава наред с думите „първия“, „първата“, „първите“. Първият скок със забавяне на разтварянето на парашута, първият във вода, първите дневни и нощни височинни скокове, седем републикански и пет световни рекорда, първият скок, изпълнен чрез катапултиране, скокове от различни типове самолети и вертолети, от различни фигури от висшия пилотаж. Едва ли не всяка негова крачка е крачка на откривателя, всяка преодоляна опасност спестява рисковете за последователите му.

И както винаги, до рамото на славния ни парашутист се нареждат най-силните телом и духом, най-смелите и дръзките, хора личности, които най-често слагаме под общия знаменател „хората на Калъпчиев“. Иван Крумов и Филип Ублеков, Петър Парапунов и Георги Филипов, Алексиев, Йонов, Илиев, Куртев, Демерлийски. За всички тях след изпълнението на ръчните скокове пътят за развитие на военния парашутизъм е ясен — все по-нагоре. Толкова, колкото може да издържи техническата съоръженост на самолетите, скокове от техния практически таван, т. е. дълбоко проникване в стратосферата. И в същото време — най-ниска граница за разтваряне на парашута, без това да е свързано с излишни рискове.

През тези години набира скорост спортният парашутизъм. В клубовете на Народния съюз за спорт и техника (по-късно ДОСО) като ръководители или инструктори работят офицери от школата на Калъпчиев. През есента на 1952 г. се организира и първото състезание между парашутистите на военновъздушните сили и на младежките аероклубове. В тези състезания лейтенант Петър Парапунов печели първата републиканска шампионска титла за доцелен скок от 600 м. „Ако парашутизмът е дело на смелостта, тогава е редно светът да научи нещо и от България.“ Сякаш за да подкрепи тези думи на Калъпчиев, Парапунов подобрява световния рекорд на доцелен скок от 1000 м. Но погледите са отправени нагоре. Небето очаква българските парашутисти, за да им предложи нечовешки изпитания — космически студ и кислороден глад. С една дума — проникване в неизвестното. Проектираният височинен скок — неговата подготовка и осъществяване — ето я крайната цел в работата на пилоти и шурмани, инженери и техници, лекари и метеоролози. Калъпчиев е убеден, че само сериозната подготовка ще доведе до успеха на начинанието. Отделен е един бомбардировач „Ил-28“ и в неговия бомболюк се изпробват допълнителните приспособления за скока — от относителната херметизация до връзката с екипажа, от кислородното оборудване до уредите за измерване и документиране на височината. И така първата цел — скок от 9 хиляди метра, е постигната. Датата — 16 ноември 1957 г. Аеродинамичният удар разкъсва парашута и Калъпчиев се приземява със запасния, но главното е постигнато. Поставено е началото. След него рекордните височини се изкачват стръмно по скалата на висотомера — 10 300 м, на следващия ден — 11 200. Рекордни скокове за страната, втори в света след постижението на съветския парашутист Никитин. Овладеян е „базовият лагер“ за шурмуване на стратосферата.

И идва денят — 12 май 1958 г. Планирана височина — 13 хиляди. Достигната — 13 350 м. За първи път в ледения хаос на стратосферата прониква човек! Повече от минута продължава неговото свободно падане към земята. Шестдесетградусов студ и ураганен вятър, земя като дребномащабна карта и самота, която потиска със забавеното темпо на едва влаещите се секунди. И единствено спокойното цъкване на барографите и секундомера са доказателство, че още го има, че победата е близо, че земята го очаква.

Всъщност в инструкцията на всеки самолет е записан неговият таван — максималната височина, до която може да се издигне. Установили са го конструкторите и изпитателите. Кой би могъл да установи тавана на човешките възможности? Има ли таван за смелостта, изобретателността, дързостта? Месеци по-късно бомболюкът е отворен на 13 738 метра, а Калъпчиев разтваря парашута към петата секунда. Отново парашутът не издържа, но отново приземяването е успешно. И отново — световен рекорд. След него пътят към звездите поемат Крумов, Йонов, Парапунов, а по-късно — Чавдар Джуров, Хинко Илиев, Георги Филипов. За няколко години едва открянатата врата към стратосферата ще се превърне в път, неочертан, но познат, желан и обикнат. А имената на първите ще се превръщат в легенди.

Андрей Кацаров

НЕУДЪРЖИМАТА БРУСИСТКА

Тя е рожба на ЦСКА „Септемврийско знаме“. На 6-годишна възраст се увлича в плуването. Влечението ѝ към водата е неудържимо. „Винаги идваше първа на тренировки и си отиваше последна“ — споделя сега първият ѝ треньор Петър Костов. И напредва неимоверно бързо. Подготовката ѝ поемат треньорите Теменужка и Христо Червенкови. Работи изключително усърдно над себе си, защото е наясно за високите изисквания на голямото плуване. „То иска освен всичките специални плувни качества още и интелект, широк кръг от познания в различните области на живота. И главно плувецът да живее в плуването, да го вълнува всичко около него и в него! То изисква режим, близък до аскетизма.“

С труд и воля покрива нормативите за участие на олимпийските игри в Москва и е сред българските олимпийци в съветската столица.

Таня е винаги в основата на успехите на плувците от ЦСКА „Септемврийско знаме“ при спечелването на отборните победи в шампионатите на страната. И рядко преминава вътрешна проява, в която тя да не подобри републиканските рекорди в коронните ѝ брустови дисциплини и в съчетаното плуване. Но на големите световни и европейски първенства все не успяваше да спечели медал. Като се имаше предвид нейната 18-годишна възраст, у мнозина специалисти се появиха съмнения, че е достигнала тавана на своите постижения.

На XVI първенство на Стария континент в Рим под ръководството на новия си треньор, съветския специалист Иван Сивак, Таня спечели своя първи медал от най-авторитетно състезание. Оттук започна триумфалният път, осеян с много радости, защото всяка победа на спортното поле е малък героизъм, който възхвалява самия спортист и родината му.

Настъпни времето на успешни международни изяви — удължаване за колосалния труд. Това, което не се отдаваше на никой българин в уважавания от цялата световна спортна обще-

ственост плувен спорт, Таня постигна на европейското първенство в София през 1985 г. Спечели първата за България европейска шампионска титла на 200 м бруст и застана на върха на почетната стълбичка.

Седми август 1985 г. ще остане паметен за родното ни плуване. Националният плувен комплекс „Червено знаме“ в София бе изпълнен до краен предел с публика. И това не беше случайно. Провеждаха се поредните дисциплини от европейското първенство по плувните спортове. Публиката далеч преди финалното плуване на 200 м бруст за жени скандираше „Таня, Таня, Таня!“. Минутите се нижеха като часове.

Стартът е даден и огромното психологическо напрежение от състезателките веднага се пренася върху зрителите. След първите 100 м Таня Богомилова води с близо две секунди (1:11:89) срещу 1:13:54 на Кумина, а Хьорнер и Гераш са съответно с 1:14:18 и 1:14:25). Ще издържи ли Таня на темпото? И още как! Сигурно, мощно, плавно и красиво. Ето го най-последният заветния миг. На електронното табло светват цифрите 2:28:57, което означава първа европейска титла за Таня, за родното плуване, за Народна република България. И още задъхана от голямата борба, тя намери сили да сподели:

— Това е връх, който отдавна очаквах. Затова безкрайно съм радостна и щастлива. Благодарна съм на публиката. Защото по време на плуването я усещах и тя ми помогна за успеха. А той е резултат на моя дългогодишен труд, на труда на моите треньори Петър Костов, Христо Червенков, Иван Сивак и Панчо Гюрков. През цялото време водех и за миг не се разколебах да намаля темпото. Вярвах в успеха си. Защото бях подготвена отлично. И това бе причина да пробия този германски тандем — винаги първа и втора. Сега съм особено радостна.

После дойде успехът на универсиадата в Кобе — златните отличия на 100 и 200 м бруст. Чувството на отговорност, наред с безспорния ѝ талант и трудолюбие помогнаха да стане най-силната брусистка в света за годината.

За световното първенство в Мадрид през 1986 г. с нейната подготовка се зае строгият и взискателен треньор и съпруг Георги Дангалаков. Таня имаше сериозни съпернички в лицето на състезателките от ГДР и трябваше да работи много и упорито, за да вземе връх. В спорта не е възможно винаги да се наддее. И Гераш, и Хьорнер, и Бьорнике бяха силни, отлично подготвени конкурентки. И по сините коридори на басейна в испанската столица, в атмосфера на тежко напрежение, се разви такава борба, че след това мнението на всички специалисти бе

единодушно: „Финалите на 100 и 200 м бруст при жените, на които паднаха световните рекорди, са най-силни, вълнуващи и емоционални.“ Тания не успя да спечели злато. Малко не достигна. Завоюва сребърен и бронзов медал. И спечели симпатиите и уважението на темпераментната испанска публика.

Тания изкачи стръмните стъпала до най-високите върхове на световния спорт с всеотдайност, патриотизъм и талант. Затова и вярата, че в бъдеще в спортната ѝ биография ще се вписват още победи и отличия, е така крепка.

Най-яркия си блясък Тания постигна на 22-годишна възраст. Възраст, която преценява представите за горната граница в плуването. Тя вече е майка. И като такава отново да скочи в големите води по примера на неостаряващата си съотборничка от националния отбор Соня Дангалакова. Почти сигурно е, че Тания отново ще ни радва. Но по-важно е ще имаме ли други като Тания, след като тя с пионерско дръзновение разруши психологическата бариера — българин да достигне световните върхове в плуването.

Андрей Кацаров

СПОРТИСТ, ВЛЮБЕН В АТЛЕТИКАТА

Леката атлетика е спорт, в който при многобройната конкуренция изключително трудно се печели медал, а да не говорим за шампионска титла! Затова медалът от олимпийски игри, световни и европейски първенства има висока стойност, защото в Международната федерация по лека атлетика (ИААФ) членуват 179 държави, повече отколкото в ООН и Международната федерация по футбол (ФИФА). И не случайно имената на най-ярките лекоатлети преобладават в различните международни анкети. Но за да се стигне дотам, необходими са безкомпромисен спортен режим, постоянство, умение, кътовски тренировки и другите необходими условия, съпътстващи високото спортно майсторство. Без тези изисквания дори при наличието на природен талант и дарование е немислимо постигането на високи и трайни успехи.

Христо Марков е най-младият и най-перспективен наш състезател на троен скок. С най-висок резултат в света през 1986 г. и второ постижение (17,92 м) за всички времена, с което завоюва световната шампионска титла в Рим през 1987 г.

Неговият път в спорта не се отличава от пътя на стотици и хиляди други български младежи. И той искаше да се състезава и да побеждава. И той искаше да покаже силата и волята си в една от дисциплините от царицата на спортовете, както наричат леката атлетика. Това страстно желание за изява, умножено със завидната упоритост и фанатичното трудолюбие на младото българче от с. Борово край Дунав, привлече вниманието на специалистите на русенската лекоатлетическа школа. И тук той разкри таланта си, изключителната упоритост в подготовката. През 1983 г. спечели европейската шампионска юношеска титла в тройния скок.

През следващата година е в редиците на Българската народна армия и състезател на ЦСКА „Септемврийско знаме“. Тук, при създадените благоприятни условия за спортно усъвършенстване и изява, Христо Марков продължава да развива

своя талант. През 1985 г. спечелва всички официални състезания. С изключение на универсиадата в Япония, защото... се контузи. Той е първият световен шампион в зала на троен скок (Париж — януари 1985 г.) с постижение 17,23 м и европейски шампион в зала (Атина — март 1985 г.) със 17,29 м.

Отговорност от първия до последния сантиметър, неотстъпна мисъл за отбора, за колектива, но не и за собствения триумф, напрежение от първия до последния скок. С такава настройка Христо Марков започна участието си в състезанията за купата на Европа „Бруно Заули“ — „Б“ група в Будапеща на 11 август 1985 г. И във всички опити скача смело и дръзко. Победи убедително своите съперници. Не само ги победи, но и постигна изключителното си 17,77 метра — трети резултат в историята на дисциплината „троен скок“ и нов европейски рекорд.

След завръщането си в България рекордьорът сподели:

— Много съм щастлив, че най-после и българин подобри европейски рекорд. Скачах леко. Спореше ми през този ден, а и дразнителят — отговорността за отборното класиране — бе голям. Доволен съм, че се приближих до световния рекорд на Бенкс. Чувствавах се силен. Убеден съм, че ще скачам все по-далеч. Благодарен съм за грижите на моя треньор Чавдар Чендов.

Една мечта се сбъдна. След продължителен и всеотдаен труд, който го превърна в един голям спортсмен, подготвен за най-голямо признание на състезания — да достигне онова, до което друг българин не бе се докосвал, да бъде пръв не само между най-големите си съперници, а и победител над сантиметрите. Над онези сантиметри, които като златни следи остават в спорта, за да напомнят за величието на големия спорт.

Неговите високи постижения са причината селекционерите с радост да го включат в състава на сборния европейски отбор в надпреварата за световната купа в Канбера. И не се излъгаха. И тук победа.

Успешните изяви на младия български лекоатлет продължават. В една силна конкуренция с най-добрите скачачи на Стария континент през 1986 г. в Щутгарт Христо Марков е отново с най-добър резултат, което му носи европейската титла. През следващата година на закрития шампионат на Европа в Лиевен (Франция) той е носител на сребърно отличие.

На едно изключително силно световно първенство в зала през 1987 г. в Индианополис (САЩ) контузията го лиши от медал. Постигнатието 16,96 м го отпрати на четвърто място. Но от това не секна ненаситният му шурм нагоре, стремежът към не-

постигнатото досега от човек. Планове, с които очакваше новите големи стартове.

31 август 1987 г. Третият ден на Второто световно първенство по лека атлетика в Рим има нов герой, определен от всички специалисти като модел на съвременен атлет. Якият, силният, неукротимият в страстта си към победата и постижението великолепен пратеник на социалистическа България Христо Марков бе с цяла класа над съперниците си и поднесе огромна радост — 17,92 м и шампионска титла, подплатена с нов европейски рекорд.

Сега за българина се пише и говори твърде много. Класират го на челно място в ранглистите. Името му превзема и страниците на чуждестранния печат. Всеки национален отбор би искал да има в състава си такъв състезател.

За Христо Марков треньорът му Чавдар Чендов, който го подготвя от първите дни на спортната му кариера, казва: „Най-характерната черта на моя възпитаник е всеотдайността и самопожертвувателността. Убеждението, че само с труд може да развие таланта си, е сигурна гаранция за бъдещите успехи. Двадесет и две годишният лекоатлет проявява тези качества както в сектора за скокове, така и в живота. С цялото си сърце той е отдаден на леката атлетика. Това сърце разкрива големи пориви и в редиците на Българската народна армия. Христо бе отличник по бойната и политическата подготовка, гордост на армейската школа за високо спортно майсторство „Чавдар“. И сега, като офицер, е пример за подражание, обявен бе за най-добрия състезател в скоковете на Шестата лятна спартакиада на дружеските армии в Полша. За високите му постижения е удостоен с високото звание „Заслужил майстор на спорта“.

Няма съмнение, че в близките години, той, завладян от стремежа и амбицията да се покорят нови върхове, ще се изяви още повече и ще зарадва привържениците на леката атлетика у нас с нови и по-големи успехи.

Валентин Янков
ЗВЕЗДА, КОЯТО ИЗГОРЯ

„Ние всички сме бащи и когато изпращаме децата си на училище, строго ги предупреждаваме: „Внимавай, когато пресичаш улицата! Пази се от автомобилите!“ Така постъпват всички бащи, защото обичат своите деца. Но да изпратиш сина си не на училище, а в неизвестността, високо в стратосферата, за да изпълни парашутен скок за подобряване на световен рекорд, се иска много повече да обичаш своя син и е проява на истински героизъм. Днес героизъм проявиха и синът, и бащата!“ Това са думите, с които героят на Съветския съюз, заслужилият майстор на спорта полковник Евгений Андреев започва поздравлението си по случай подобряването на световния рекорд на дневен височинен скок с незабавно разтваряне на парашута от капитан инженер Чавдар Джуров.

Откъде започва пътя си мечтата? От малкото авиомоделче, което трепти като птиче в ръцете ти, което се дърпа, но в същото време се подчинява на желанията ти? Или от интереса към техниката, което е първото задължително условие за всеки полет? Или от първия досег с летището, със странните метални птици, които побеждават земното привличане? За Чавдар тези въпроси са излишни. За него всеки полет има една стойност — приближаване до оня, който ще го изведе до космическата орбита. И това не са познатите мечти на юношеството, а цел. Възвисяна цел, в името на която е готов да жертвува всичко. Да се подлага на нечовешки натоварвания, за да се доближи макар и с крачка до нея.

Всъщност тази първа крачка се оказва парашутизмът. Можем да си представим вълнението на Чавдар, когато гледа по телевизията скока на полковник Стефан Калъпчиев с единнадесетгодишния му син Валери. Ето я мечтата. Ето го човека, който може да му помогне. Но едва започнала, подготовката му за първия парашутен скок прекъсва — загинал е световноизвестният български парашутист. Много по-късно, когато поставя първия си световен рекорд, Чавдар ще го посвети на него. Но дото-

гава ще изминат много години. Чавдар ще завърши техникума по машиностроене и ще постъпи във Военновъздушната академия „Н. Жуковски“ в Москва. Буен и неспокоен, целенасочен и жизнерадостен, тук той ще покаже изключителна воля и упоритост, ще разкрие своите способности и дарования. Отличен математик и изобретател, Чавдар ще остане все същият мечтател, устремен към небесните висини. Въпреки голямата си заетост, той успява да намери време за всичко.

Завършва с отличие първата година на академията и през ваканцията започва да се подготвя за подобряване на световния рекорд за височинен скок. Задачата никак не е проста. При скок от 13 хиляди метра аеродинамичният удар е около 400—500 кг. Скачащият може да се нарани, парашутът да се скъса. Да не говорим за кислородния глад и за полярния студ. При това срокът за подготовка е наистина съвсем кратък. Самолетът не е пригоден за парашутни скокове. За инструмент е определен майор Филипов. Съставен е свръхнатоварен план. И започват дни на напрегната подготовка.

След първите учебни скокове следват скокове с ръчно разтваряне на парашута, а после и полет в разгерметизирана кабина на височина 14 хиляди метра. Безкомпромисни са специалистите и от авиолекарската комисия — барокамерата имитира височина от 15 хиляди метра. Следват скокове от Ил-28, самолета, който ще ги издигне в стратосферата. Всичко тук е необичайно — и екипировката, и тъмният бомболюк, и грохотът на двигателите. Някак нереален е гласът на летеца по радиото. Реални са само съскането на створките и грохотът на въздушната стихия, готова да поеме като прашина парашутиста.

Най-после идва и решителният час. В бомболюка са заели местата си Георги Филипов, Хинко Илиев и Чавдар Джуров. На 12 хиляди метра височина уредите показват 56 градуса под нулата. От студа и неподвижността тялото е изтръпнало. 13 хиляди метра. Болки и писукане в ушите. Сърцето лудо блъска в гърлото. Движението е невъзможно. И отново познатото съскане и ледената струя със скорост 720 метра ги отнася далече назад. Ръката с привично движение издърпва ръчката. От режещата болка наоколо е пълно със звезди. Вече на земята тримата могат да се поздравят с победата — поставен е нов световен рекорд на дневен групов скок от височина 13 198 м с незабавно разтваряне на парашута. Армейската парашутна школа завоюва своя пореден голям успех.

През следващата ваканция — лятото на 1966 г., — е още по-напрегнато. Предстои подобряване на световен рекорд от 15 хи-

ляди метра със забавяне разтварянето на парашута от майор Крумов и скок от същата височина с незабавно разтваряне от Чавдар Джуров. Следва основно изучаване на кабината на самолет МиГ-15 и на тренажора за катапултиране. В 23,00 часа на 27 август майор Иван Крумов изпълнява скок от 15 700 метра, като разтваря парашута на 600 метра. След него идва ред и на Чавдар. Самолетът лети по начертания маршрут. В далечината се изпраща тъмна облачна стена. Със сетни сили набира 15 хиляди метра и задъхано продължава нагоре. Следва команда: „Катапулт!“. Чавдар изтиква предпазителя и над главата му прелита освободения фанар. Въздушната струя нахлува в незащитената кабина. Силен тласък, и седалката полита нагоре. След три секунди автоматичният прибор разединява коланите — тялото се отделя от седалката, за да полети стремително надолу. Динамичният удар се стоварва като грамада, а коланите се впиват в тялото и причиняват непоносима болка. Звездите гаснат и той може да отпусне умореното от напрежение тяло. 56-градусовият студ прониква дори през коженото облекло. На около е безмълвна тишина и само вятърът свири през опънатите като струни въжета. Новият световен рекорд има стойност 15 413 м.

За Чавдар 1966 г. е изпълнена с много напрежение и труд. Но много са и успехите, завоювани през нея. Успешно завършва курса към академията, подобрява световен рекорд, получава офицерско звание и правителствена награда — орден „9 септември 1944 г.“ I степен с мечове, признат е за 13-и спортист на България и е удостоен със званието „Заслужил майстор на спорта“. Всичко това му дава още едно основание да погледне с надежда към бъдещето, да види по-ясно осъществяването на мечтата си. През лятото на 1969 г. Чавдар взема успешно втори пилотски изпит и участва в подобряване на републикански рекорди — дневен групов височинен скок от 12 376 м и нощен групов височинен скок от 12 232 м с незабавно разтваряне на парашута. Към двата световни рекорда се прибавят и четири републикански.

Макар и вече инструктор-летец във ВНВВУ „Г. Бенковски“, Чавдар продължава да се интересува от парашутизма, да следи най-добрите му постижения. Та нали парашутистите първи го бяха привлекли към магията на полета. С помощта на парашута придоби знания и умения, тренира своята воля и решителност до оня, мечтания полет по космическата орбита. Той беше поел натам като звезда, която изгоря, но остави дълбока следа сред всички, които обичат парашутизма и авиацията.

Предговор	5
Как бяха определени 40-те най-добри спортисти и спортистки на четиридесетилетието	7
Гордостта и славата на ЦСКА „Септемврийско знаме“	7
Визитни картички	9
По закона на желязната игра — Д. Кожухаров	31
Голямата обич — М. Христовов	34
Най-силният българин — В. Захариев	38
Да запазиш искрата на очарованието — Д. Кожухаров	42
Той е роден за спринта — С. Милчев	46
Бокс и благородство — А. Харизанов	49
Най-хубавата песен — Е. Котев	53
Сладко и горчиво — Г. Гаврилов	57
Все нагоре по стръмния път — М. Михайлов	60
Величието на Велик — Цв. Георгиев	63
Две жени, една любов — В. Серафимов	67
По трудния път на спортната слава — А. Кацаров	70
Първият българин — с европейската купа по ски-скок — А. Минчев	73
От Бодрово през Минск, Руполдинг и Калгари — А. Минчев	76
Златен жалон на олимпийския ринг — Ст. Дончев	79
Шампионът иска да прави шампиони — В. Неделчев	82
За Златановото майсторство и уроци — К. Величков	85
Строителят на играта — К. Величков	88
„Най-съвършената двойка в света“ — К. Захаринов	91
Давай, Ванка! — К. Катев	95
Сбъдната мечта — А. Манов	98
С шампионски жезъл — А. Манов	101
Архитект в баскетбола и в живота — Н. Маринчев	104
Ненадминатата — Е. Войнски	107
В света на големия тенис — К. Величков	110
Три пъти коронованата — М. Раигелова	113
Примерът на първия — П. Петров	117
Шампион и любимец — Н. Богданова	119

Човекът машина — С. Василев	123
Първият не се забравя — В. Неделчев	126
„Човек помни само хубавите неща“ — Р. Янкулов	129
Неговата мъка, радост и гордост — Н. Богданова	132
Безпогрешната ръка — Г. Гаврилов	136
Шампион, различен от другите — Н. Ексеров	140
Покорителят на върховете в бокса — Ст. Дончев	144
Сърце, отдадено на баскетбола — Н. Петрини	147
Щурм в стратосферата — В. Янков	150
Неудържимата брусистка — А. Кацаров	154
Спортист, влюбен в атлетиката — А. Кацаров	157
Звезда, която изгоря — В. Янков	160

Рецензенти Никола Инджов
Христо Георгиев

Снимки Александър Стефчев

Редактор Янко Владев

Художник Людмил Механджиев
Художествен редактор Гичо Гичев
Технически редактор Димитър Матеев
Коректор Валентина Гранитова

Формат 60×84/16. ЛГ—9. Дадена за печат на 3. II. 1988 г. Подписана за
чат на 18. IV. 1988 г. Печатни коли 10,25+2 прил. Издателски коли 10,963.
Издателска поръчка № 201. Техническа поръчка № 81024. Код 80113.

Печатница на Военното издателство